



Mdi Angie Motshekga.  
Tona ya Thuto ya  
Motheo

Mna Enver Suryt.  
Motlatša-Tona ya  
Thuto ya Motheo

Dipukutšomo tše di tšweleeditšwe go thuša bana ba Afrika-Borwa ka tlase ga boetapele bja Tona ya Thuto ya Motheo. Mdi Angie Motshekga, le Motlatša-Tona wa Thuto ya Motheo. Mna Enver Suryt.

Rainbow Workbooks di bopa karolo ya mohlwaela wa tsenogare woo maikemisetšo a wona e lego go kaonafatša mošomo wa barutwana ba Afrika-Borwa bao ba lego mephatong ye tshela ya mathomo. Projekye ye. bjalo ka ge e le ye nngwe ya dinepokgolo tša Dithulaganyo tša go Diragatša tša Mušo. e kgonne go diragala ka thekgo ya mašeleng a go tšwa. ka ntle le go kgokgona go Sešegotlotlo sa Bosetšhaba. Se se kgontšitše Kgoro go dira dipukutšomo tše, ka maleme ka moka a semmušo. ka ntle ga gore Kgoro e lefe.

Re hutša gore barutiši ba tla holega ka dipuku tše mošomong wa bona wa tšatši ka tšatši wa go ruta. le go kgonthiša gore barutwana ba kgona go fetša lenanethuto. Re hlokometše gore re hlahle barutiši ditirong ka moka ka go tsenya maswao a ditaetši ao a laetšago seo morutwana a swanetšego go se dira.

Re tloga re hutša gore bana ba tla ipshina ka go dira mešomo ye e lego ka mo dipukwaneng tše ge ba dutše ba gola. ba ithuta. le gore wena. morutiši. o tla ipshina le bona mo lethabong la go ithuta.

Re kganyogela lena. barutiši. le barutwana ba lena. katlego. ka tšomišo ya dipukutšomo tše.

ISBN 978-1-4315-0075-8



9 781431 500758

**Rainbow**  
WORKBOOKS

**SEPEDI HOME LANGUAGE  
GRADE 3 – BOOK 2  
TERMS 3 & 4**

**ISBN 978-1-4315-0075-8  
THIS BOOK MAY  
NOT BE SOLD.**

### Go Ithuta Molaetheo wa Repabliky ya Afrika-Borwa (1996)

Molaetheo wa Afrika-Borwa o swere melao ya maemo a godimo a naga ya Afrika-Borwa. Melao ye e godimo ka maemo, go feta a mopresidente, a godimo ga dikgorotsheko tša godimo gape a ka godimo ga a mmušo.

Melao ye e lego Molaetheong wa naga, e hlaloša ka mokgwa wo batho ba swanetšego go swarana ka gona, gape le gore ba na le ditokelo dife le maikarabelo afe kgahlanong le batho ba bangwe. Molaetheo wa naga o swanetše go re šireletša ka moka gona bjale, o be o tle o šireletše bana ba rena ka moso.

**Re se lebale mo  
re tšwago.**

**Re se ke ra  
bušeletša diphošo  
tša moo re tšwago.**

**Molaetheo wa rena o re thuša go  
akanya le go aga bokamoso bjo  
bokaone bja rena ka moka.**

Rena, batho ba Afrika-Borwa;

Re elelwa ditlhokatoka tša rena tša maloba;

Re hlompha bao ba ilego ba hlokoafetšwa toka le tokologo nageng ya gaborena; Re hlompha bao ba ilego ba katanelo go aga le go hlabolla naga ya gaborena; ebile Re dumela gore Afrika-Borwa ke ya batho bohole ba ba dulago go yona; re le ngata e tee le ge re fapano ka ditšo.

Ka fao, ka baemedi ba rena bao ba kgethilwego ntle le kgapeletšo, re amogela molaetheo wo bjalo ka molaomogolo wa Repabliky gore re tlo—

Fodiša dipaphano tša kgale mme re bope setšhaba seo se theilwego godimo ga dikelo tša temokrasi, toka setšhabeng le ditokelomotheo tša batho;

Aga motheo wa setšhaba se se lokologilego sa temokrasi moo mmušo o theilwego godimo ga thato ya batho gomme moagi yo mongwe le yo mongwe a šireleeditšwego ke molao;

Kaonafatša khwalithi ya bophelo bja baagi ka moka le go lokolla bomakgoni bja motho yo mongwe le yo mongwe; le go

Aga Afrika-Borwa ye e kopanego ya temokrasi yeo e ka kgonago go tšea maemo a yona a maswanedi bjalo ka setšhaba se se ikemetšego ka noši ditšhabeng tša lefase ka bophara.

**Nyaka ditokelo tša gago bjalo ka  
Moafrika-Borwa gomme o be le  
maikarabelo a go šireletša  
ditokelo tša ba bangwe.**

**Tseba molao  
wa ditokelo tša  
gago le Molao wa  
Maikarabelo.**

Eke Morena a ka boloka setšhaba sa geso.

Nkosi Sikelel' iAfrika. Morena boloka setjhaba sa heso.

God seen Suid-Afrika. God bless South Africa.

Mudzimu fhatushedza Afurika. Hosi katekisa Afrika.

SEPEDI LELEME LA GAE – Mphato wa 3 Puku ya 2



**basic education**

Department:  
Basic Education  
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**Leina:**

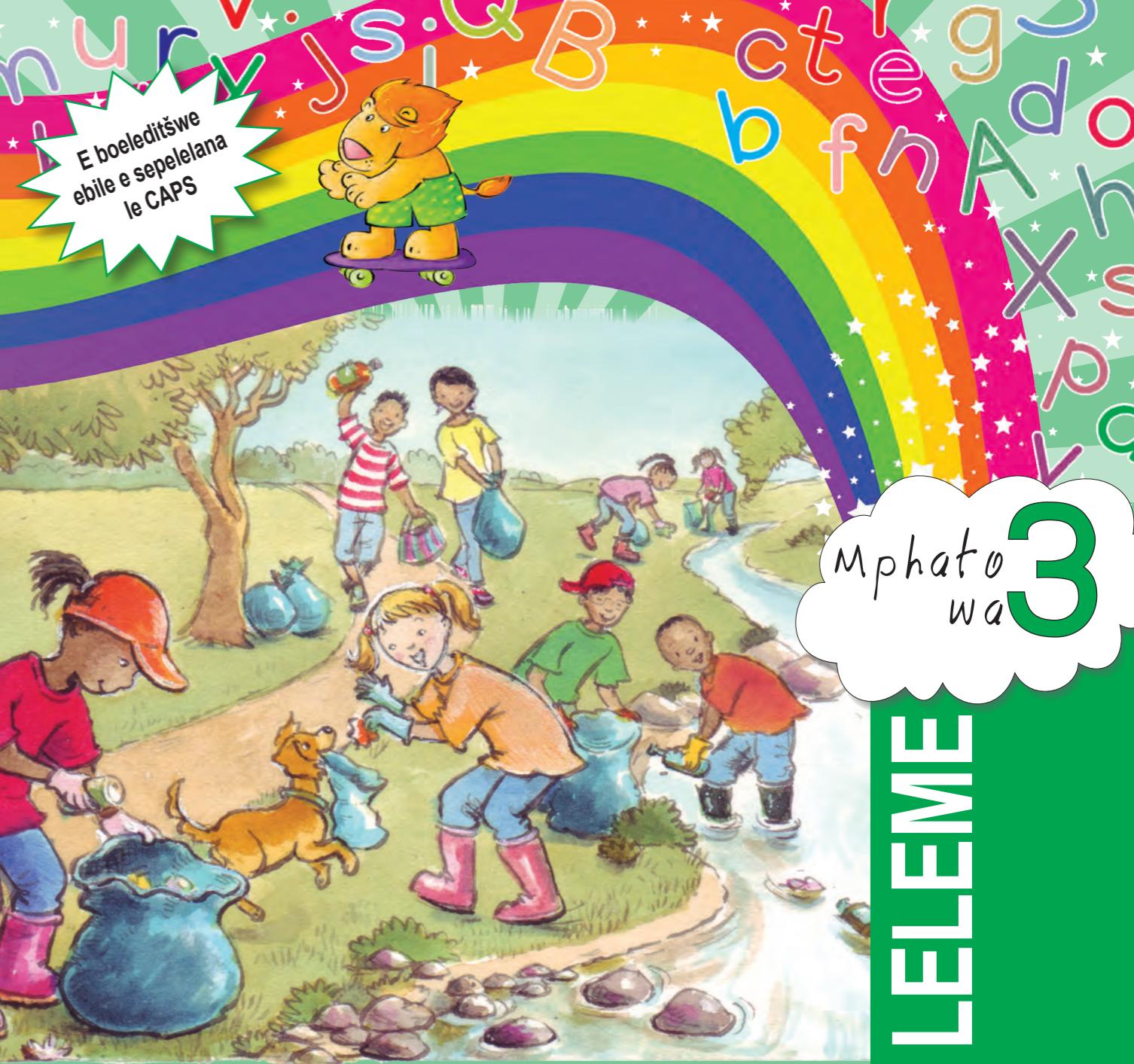
**Phapoši:**



**Mphato  
Wa  
3**

**SEPEDI LELEME  
LA GAE**

**Puku ya 2  
Kotara ya  
3 & 4**





## E re menwana ya gago e go thuše go bala

Ka nako ge o bala o ka hwetša mantšu ao o sa a tsebego. Ge se se direga a menwana ya gago e go thuše. Wo mongwe le wo mongwe wa menwana ya gago e ka go thuša go bitša lentšu. le go humana gore lentšu le ra goreng.



## Modumo wa go bopša ka ditlhaka tše tharo (Modumotlhakatharo)

**hlw**



hware

**khw**



hwiti

**kgw**



kgwale

**ngw**



ngwana

**psh**



pshio

**pšh**



mpshe

**tlh**



tlhako

**tlw**



thutlw

**tsh**



tshepe

**tšh**



tšelete

**tsw**



mokgaritswana

**tšw**



tšwara

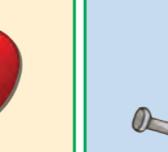
Gopola ditumanoši tša gago.

**a**



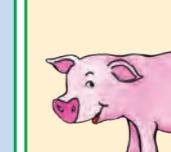
apola

**e**



pelo

**i**



dipikiri

**o**



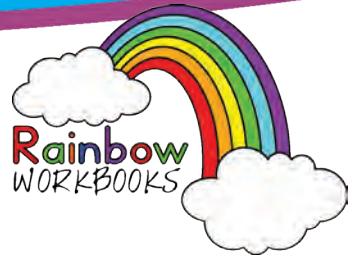
kolobe

**u**



kubu

# Mphato wa 3

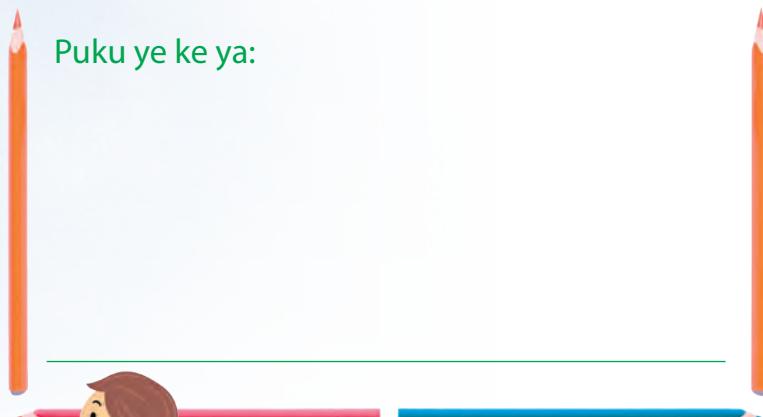


L e i e m e i a g a e

## KA SEPEDI



Puku ye ke ya:



SEPEDI

Puku ya

2

# TLHAHLO YA BARUTIŠI

Šomiša puku ye gammogo le methopo ye mengwe ya gago, ge o dutše o hlabolla barutwana mabapi le dintlha tše di latelago tše di amago dingwalo:

- Tshwaro ya puku: Mokgwa wa maleba wa go swara puku le go e phetla.
- Sebopego sa puku: Letlakala la ka pele, letlakala la ka morago, leina la puku le lenaneo la diteng
- Ditaetšo: Go thoma go bala go tloga ka pele go ya ka morago, go tloga go la nngele go ya go la mmagoja le go tloga godimo go ya tlase.

## DIKELETŠO MABAPI LE GO RUTA

### Go theeletša le go bolela

Lebelela Setatamente sa Pholisi sa Lenaneothuto le Kelo (Sepedi Leleme la Gae), letlakala la 12.

Beke ye nngwe le ye nngwe barutwana ba swanetše go bala goba go bolela dikanegelo, diretokošanatlhaletšo, direto le dikoša.

### Poledišano ka ga diswantšho

1. Hlahla barutwana ka:

- Go hwetša le go boledišana ka ga dilo tše di lego mo diswantšhong (bogolo, sebopego, mmala le bontši)
- Go hlatholla diswantšho ka go botšiša dipotšišo: mang, eng, kae, neng, ka lebaka la eng, go diregile eng pele, go diregile eng ka morago (ga fao)?
- Go hlama kanegelo ya ka phapošing (botelele bo tla laolwa ke kgato ya gore kwešišo ya barutwana ke ye kaakang).

2. Dumelela morutwana gore a anegele mogwera wa gagwe ka ga kanegelo ya ka phapošing.

3. Efa barutwana mokgwa wa go ngwala kanegelo (CAPS Leleme la gae, Letl.12, go ngwala mmogo). *Lemoša barutwana ka ga tšhomiso ya ditlhakagolo, tlogelo ya dikgoba gare ga mantšu le maswaodikga ka dinako tšohle.*

4. Dumelela barutwana gore ba bale le wena kanegelo ya ka phapošing.

5. Dira gore barutwana ba thalele goba ba dire sediko mo medumong, tloltlontšung goba dibopegong tša polelo tše di hwetšwago mo go kanegelo ye e kgethilwego ya beke yeo.

### Go bala

Lebelela Setatamente sa Pholisi sa Lenaneothuto le Kelo (Sepedi Leleme la Gae), letlakala la 12 go fihla go la 18, mabapi le dinyakwa tše nne tša go ruta go bala.

### Go ngwala

Lebelela Setatamente sa Pholisi sa Lenaneothuto le Kelo (Sepedi Leleme la Gae), letlakala la 18 go fihla go la 20, mabapi le mongwalo le magato a go ngwala. Ge kotara e fela, barutwana ba swanetše go tlogela go ngwala ka mongwalelo wa mothikito. Dithuto tša go ruta mongwalo di swanetše ela šedi ya go ngwala ditlhakanyane le ditlhakagolo le mokgwa wa go kopanya wa mongwalo wa wo mofsa wa mothikito.

Barutwana ba swanetše go kgona go kopisa sengwalo se se gatišitšwego (mohlala: temana ya go tšwa ka pukung) go se ngwalolla ka mongwalo wa mothikito.

### Hlokomela tše di latelago:

- Barutwana ba rata go ithuta dilo tše di fapanego. Go bohlokwa gore barutwana ba hlohleletšwe ka go bona, go kwa le ka go dira gore ba kgone go ithuta ka mokgwa wo o dirago gore ba kgone.
- Go ithuta go diragala ka mokgwa wa go bušeletša.
- Barutwana ba swanetše go itemogela go ithuta, ka fao ditiro di swanetše go ithutwa ka go **boeletšwa** pele ba ka di ngwala, mohlala:

**Sebopego sa lefoko:** Efa barutwana sebaka sa go hlama mantšu ka go šomiša dikarata tša ditlhaka (maleterere).

**Tekatlhaloganyo:** Barutwana ba swanetše go feleletša dikarabo tša bona ka go di bolela dihlopheng tša bona pele ba ka di feleletša ka go di ngwala. Moetapele wa sehlopha o botšiša dipotšišo ge maloko a sehlopha a le gare a nyaka dikarabo tša dipotšišo.

**Go kgetha mantšu a go feleletša mafoko.** Efa dihlapha mesetwana ya mafoko ao a sego a felela le dikarata tša mantšu. Barutwana ba feleletša mafoko ka go bea dikarata tša mantšu mafelong a maleba.

**Go nyalanya mantšu le diswantšho:** Godiša lephephe gore le be bogolo bja A3. Barutwana ba bea maswao dikarabong tša maleba.

**Go nyalanya dikarolo tše pedi tša mafoko:** Mo dihlopheng tša bona barutwana ba nyalanya dikarolo tša mafoko.

**Go ngwala atkele ya kuranta ye e lego ya gago:** Dira gore barutwana ba ngwale atkele ya bona ya ka phapoši yeo e tla latelwago ke atkele ya sehlopha pele yo mongwe le yo mongwe a ka ngwala ya gagwe.

**Dipukuntšu:** Šomiša dipukuntšu tšatši ka tšatši. Mabokgoni a barutwana a tla ya le boemo bja bothata bja ditiro. Go ka nyakega gore ba fiwe matlakala ao ba tla lebelelaggo go ona.

**Hlokomela:** Ka nako ya ditiro tša sehlopha, efa moetapele wa sehlopha sete ya dikarabo gore a kgone go hlahla maloko a sehlopha ka mokgwa wa maleba.

# Morero wa 5: Ka morago ga makhutšo



Kotara ya 3: Beke ya 1 – 4

**(65) Go boela sekolong ka morago ga makhutšo** 2

Go bala sengwalwa sa kanegelo ka ga go ba sekolong gape kotareng ya boraro.  
Go bala dihlogwana mo papetleng ya ditsebišo.  
Go dira lenaneo la dihlogwana tše di kotofaditšwego papetleng ya ditsebišo.  
Go ngwala tshedimošo go tšwa sengwalweng, ya ba tšupadipakeng.  
Go hlopha mantšu go ya ka mapokisi a medumo (aa, ee, oo, ii le u).

**(66) Tšeо re di dirago ge sekolo se tšwele** 4

Go boledišana ka dipapadi le ditlošabodutu.  
Go feleletša tšupadipaka ya gago.  
Go ngwala mafoko ka ditiro tša ka ntle ga lenanethuto.  
Go ngwala ka go pukuntšu mabapi le go ba sekolong ka morago ga makhutšo.  
Go bala papetla ya go pepentšha dipapadi tša bona le ditlošabodutu

**(67) Sephiri sa Boati** 6

Go bala sengwalwa sa kanegelo.  
Go araba dipotšišo tša dikarabontši ka ga sengwalwa.  
Go hwetša mahlalošetšagotee a mantšu a a lego ka go sengwalwa.  
Go ikgopotša tatelano ya ditiragalo tša kanegelo ka go nomora mafoko.

**(68) Maikutlo** 8

Go boledišana ka ga moanegwathwadi.  
Go diragatša kanegelo.  
Go ngwala kakaretšo ya kanegelo ka go pukutšatši.  
Go bala le go reta sereto ka ga segwera.  
Go direla mogwera karata gomme wa ngwala sereto se sekopana godimo ga karata yeo.  
Go hlopha mantšu ka mapokising a medumo. (ee, oo, aa, u, ph, i).

**(69) Sekolo se mo ditabeng** 10

Go bala sengwalwa se se tšwago kuranteng.  
Go araba dipotšišo tše di theilwego godimo ga sengwalwa.

Go ahloganya mantšu go ya ka medumo ya ona (oa, ea, w, y le sw).  
Go ngwala mantšu go ya ka tatelano ya alfabete.

**(70) Kuranta ye e lego ya ka** 12

Go boledišana ka ditaba tša go tšwa gae, sekolong le tša go ama bagwera.  
Go ngwala dikgopoloo ka mmepeng wa monagano.  
Go šupa mehuta ya mafoko (pego, potšišo, taelo le tlabegego).  
Go ngwala mafoko ka poleloseboledi.  
Go ngwalolla mafoko go laetša ditlhalošo tša medumotshwano.  
Go ngwala kanegelo ya go ya kuranteng ka go šomiša mmepe wa monagano (a, y, w, le s).

**(71) Itlhokomele** 14

Go bala sengwalwa sa poledišano.  
Go ngwala bofelo bja poledišano.  
Go ngwala ka go dipudula tša polelo go laetša poleloseboledi.  
Go nyalanya dikhutsofatšo.  
Go hlopha mantšu go ya ka mapokisi a medumo (a, y, w le s).

**(72) Ba boletše eng?** 16

Go bolela ka bofelo bja kanegelo bjo bo ka kgonagalago.  
Go diragatša kanegelo ya go di phala ka moka go feta.  
Go ngwalolla mafoko ka go šomiša poleloseboledi.  
Go kopanya medumo gore e hlame mantšu ka go šomiša modumo a.

**(73) Lengwalo la go ya go mogwera** 18

Go bala lengwalo.  
Go araba dipotšišo mabapi le lengwalo.  
Go šupa mantšu a lebaka a maleba.  
Go šupa mahlalošetšagotee.

**(74) Tšhegofatšo ke nkgwete** 20

Go ngwala karata ya go kganyogela mahlogenolo.  
Go ngwala mafoko ka maswaodikga a maleba.  
Go šupa mašala a maleba.  
Go šomiša phasele ya mantšu ka ga dipapadi tša go fapano.

**(75) Letšatši la bokgobapuku** 22

Go bala sengwalwa ka ga bokgobapuku.  
Go araba dipotšišo ka ga sengwalwa.  
Go hlopha mantšu go ya ka mapokisi a medumo.  
Go kopanya dikafoko go hlama mafoko.  
Go hlama mantšu ka go šomiša medumo: (e le o).

**(76) Go bala dipuku** 24

Go araba dipotšišo ka ga puku ye ba e badilego.  
Go ngwala mafoko go hlaloša gore ke ka lebaka la eng ba ratile puku yeo.  
Go šupa leina la puku le mongwadi wa puku yeo.  
Go bolelela pele gore puku e mabapi le eng.  
Go nomora dipuku go ya ka tatelano ya go di rata.

**(77) Leeto la rena la go ya disorokising** 26

Go bala sengwalwa ka ga disorokisi.  
Go araba dipotšišo ka ga sengwalwa.  
Go šomiša madiri go feleletša mafoko.  
Go šupa mahlathi.

**(78) Go diregile eng ka Jim?** 28

Go diragatša kanegelo ka ga Jim ge a le disorokising.  
Go ngwala ka gare ga pukutšatši tše o ka rego ke wena Jim.  
Go šupa gore mahlathi a re botša eng ka ga neng, kae goba bjang.

Go šupa lediri leo le hlathwago ke lehlathi.  
Go šupa modumotshwano wa maleba.

**(79) Ka ga medumo** 30

Go nyalanya mantšu a medumo ya go swana.

**(80) Go ngwala kanegelo ye e lego ya gago** 32

Go bolela ka ga thulaganyo ya kanegelo.  
Go ngwala dikgopoloo tša kanegelo ka go lenaneo la go beakanya kanegelo.  
Go ngwala kanegelo ya gagwe ka go puku ya dikanegelo ye e segilwego.



Dumelang bana.

Re a le amogela ge le boile morago ga makhutšo. Bjale re mo **kotareng ya boraro**. Ke tshepa gore ka moka re tlile go šoma ka maatla. Gio sa tonya kudu. Yo mongwe le yo mongwe wa lena yo a nago **le jeresi** goba baki ye e sa hlwego e mo lekana, hle, a e tliše mo sekolong gore re tle re thuše bana bao ba se nago diaparo tše borutho.

Ge le lebelela papetla ya ditsebišo, le tla **lemoga** gore re na le dilo tše ntši tšeо re tlilego go di dira kotareng ye. Ke tshepa gore ka moka le tla tsenela ditiragalo tše.

Nako	Mošupologo	Labobedi	Laboraro	Labone	Labohlano
1–2 mathapama	Kgwele ya diatla Sehlopha sa go roka	Kgwele ya maoto Kgwele ya diatla	Tiragatšo ya sekolo Kgwele ya maoto	Kgwele ya maoto Bokgobapuku	Kgwele ya diatla
2–3 mathapama	Diatletiki	Tiragatšo ya sekolo	Diatletiki	Khwaere	Bokgobapuku

**GO HWEDITŠWE**  
Dipaketsana tša  
basetana.

Di ka ofising ya Mongwaledi.

**KATSE YE E  
TIMETŠEGO**

Ge o ka bona katse  
ya ka ye ntsho ya  
marofana a mašweu,  
ikopanye le **Tumišo**  
Mphato wa 3.

Ge o nyaka go thuša ka  
bokgobapukung, ka nakwana  
ya makhutšo, hle,  
letšetša Mdi Tlou.

Leeto la Bamphato  
wa 3 la go ya  
Disorokising ka la 30 Phupu.

Barutwana ba Mphato wa 3 ba  
tla ba ba rekiša dikhekhe le male -  
kere ka nakwana ya go khutša ka  
Labohlano la 21 Phupu.



Lebelela papetla ya ditsebišo ka morago o arabe dipotššo tše di latelago.

Ke eng ye e timetšego? \_\_\_\_\_

Dikhekhe le malekere di rekišwa neng? \_\_\_\_\_

Ke eng se se hweditšwego? \_\_\_\_\_

Ke mang yo a hlokometšego bokgobapuku? \_\_\_\_\_



Lebelela tšhupadipaka ya sekolo mo papetleng ya ditsebišo gomme o ngwale matšatši le dinako tša tiragalo ye nngwe le ye nngwe.



Ngwala leina la tiragalo?	Matšatši	Nako
	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____
	_____	_____



Ngwala mantšu dikgobeng tša maleba. Bala mantšu gomme o theeletše medumo. Ka morago o ngwale mafoko a mabedi, a gago ka pukung ya gago ya go ngwalela.



diila

bee

mookola

duba

mootlwa

leeto

maano

thwii

maaka

pula

maatla

leeba

mooko

diiri

dula

Mantšu a tlwaelo

lekana  
tliša  
thuša  
diaparo

# Tšeо re di dirago ge sekolo se tšwele



A re direng

Bolela le mogwera wa gago ka tša dipapadi, dithaloko goba ditlošabodutu tšeо o di ratago.



Ngwala tšeо o di dirago ge sekolo se tšwele tšatši ka tšatši.

A re ngwaleng

Peakanyo ya ka	Nako	Mošupologo	Labobedi	Laboraro	Labone	Labohlano
1–2 thapama (tp.)						
2–3 thapama (tp.)						



A re ngwaleng

Ngwala mafoko a mararo ka ga seo o se dirago kua gae ge sekolo se tšwele.



Bjale ngwala ka pukutšatšing ya gago mabapi le ka fao o ilego wa ikwa ka gona ge o eya sekolong ka morago ga makhutšo.

Dumela pukutšatši	Letšatšikgwedi



Ke eng se se rategago kudu mo  
ditiragalang tša morago ga sekolo?

Ke tiragalo efe yeo bana ba sa e ratego  
go feta tšohle?

Ke bana ba bakae bao ba ratago terama?

Na wena, ke tiragalo efe mo go ditiragalo  
tša morago ga sekolo yeo o e ratago  
go feta tšohle?





A re baleng



Le ge go kwagala go fola mesong, mosegare wa sekgalela go a fiša. Ka nako ya go raloka, bana ba rata go ya godimo le fase ba kitima mo letšatšing le le fišago. Gona fao ka moka ba apola dijeresi tša bona tšebo ba di aperego godimo ga digempe tša bona.

Boati o a swa eupša ga a apole **jeresi** ya gagwe. E fihla sephiri sa gagwe. Boati wa batho, o **tšhumile hempe** ya gagwe ka morago ge a be a aena gomme, gwa šala lešoba le legolo. O dula a apere jeresi ya gagwe, go fihla lešoba leo. **Mmagwe** o re o tlile go rekela Boati hempe ye mpsha kgwedi ye e tlagoo ka ge gona bjale a se na tšhelete.

Boati o ba phala bohole ka phapošing ya gagwe, ka go bala le ka dipalo. Morutiši wa gagwe o fela a laetša phapoši ka moka mošomo wa gagwe. "O a kwa ge! Tšebo ke ditaba tše **botse!**" Seo ke **legoa** la bana. Ka nako ya go raloka Boati le bagwera ba gagwe, Pam le Tumišo, ba raloka papadi ya bona yeo ba e ratago kudu, ya go iphihlelana.

Ge ba boela phapošing ba kwa go fiša ka moka ka lebaka la **go ya godimo le fase**, ba kitima. Ka moka ba apola dijeresi tša bona, eupša Boati o dula a apere ya

gagwe. Tumišo o lemoga gore Boati o bonagala a nyamile, gomme a eswa kudu.

Tumišo o botša Boati ka go hwenahwena, a re: "Nna ke a tseba gore ke ka lebaka la eng o sa nyake go apola jeresi ya gago. Eupša o se tshwenyege, Boati, ke tla go fa ye nngwe ya digempe tša ka."



Boati o thabile kudu ka gore ga a sa tlo gapeletšega go dula a apere jeresi ya gagwe kgwedi ye nngwe gape. A ka se hlwe a eswa a bile a lapile.



### A re ngwaleng

Ka morago ga ge o badile kanegelo ye, dira sediko go karabo ya maleba.

Na Boati o be a fela a raloka le bomang?

- A Tumišo le Pam
- B Phuki le Ann
- C Tumišo
- D Phuki

Na kanegelo ye e be e direga ka sehla sefe?

- A Selemo
- B Marega
- C Lehlabula
- D Seruthwana

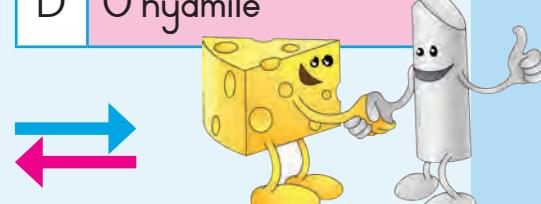
Kgetha lentšu le tee leo le hlalošago Tumišo.

- A O a seleka
- B O na le tlhokomelo
- C O bohlale
- D O nyamile

Lebelela ditemana tše pedi tša mathomo tša kanegelo. Ngwala mantšu a mabedi ao a lego maganetši a mantšu a mabedi a:

mosegaré

morago



Mafoko a a latelago a re botša ka ga kanegelo ya Boati. Nomora mafoko ao a lego mo dikholomong go tloga go 1 go fihla go 4, o bontšhe tatelano ya ditiragalo.

	Tumišo o tshepišitše go fa Boati gempe.
	Boati o nyamile ka gore gempe ya gagwe e na le lešoba ka morago.
	O swanetše go leta go fihla ge mmagwe a hwetša tšhelete ye e lekanego go ka reka gempe ye mpsha.
	O tšhumile gempe ya gagwe ge a be a e aena, ya tšwa lešoba ka morago.



A re boleleng

Bolela ka ga ka fao Boati a bego a ikwa ka gona. Na o nagana gore Tumišo o be a le mogwera wa makgonthe? Lebaka? Diragatšang kanegelo ye.



A re ngwaleng



Dumela Pukutšatši

Letšatšikgwedi



A re baleng

Bala sereto se se bolelago ka ga bagwera. Se baleleng godimo le le sehlopha.



Ke bolela le mogwera  
Ke sepela le mogwera  
Re abagana samporele mo puleng.



Ke kitima le mogwera wa ka  
Ke ipshina le mogwera wa ka  
Re ithuta mmogo sekolong.





Lapologa



Direla mogwera wa gago karata. Re mamareditše sereto karateng e tee. O ka ngwala sereto se sekopana go ye nngwe. Ngwala leina la mogwera wa gago godimo mo karateng.



Tlotlontšu

Ngwala mantšu dikgobeng tša maleba. Bala mantšu gomme o theeletše medumo. Ka morago o ngwale mafoko a mabedi, a gago ka pukung ya gago ya go ngwalela.



Mantšu a tlwaelo

**fisa**  
**kitima**  
**apere**  
**lapile**

**boomo**

**fula**

**kuka**

**kitima**

**theetša**

**baapei**

**neela**

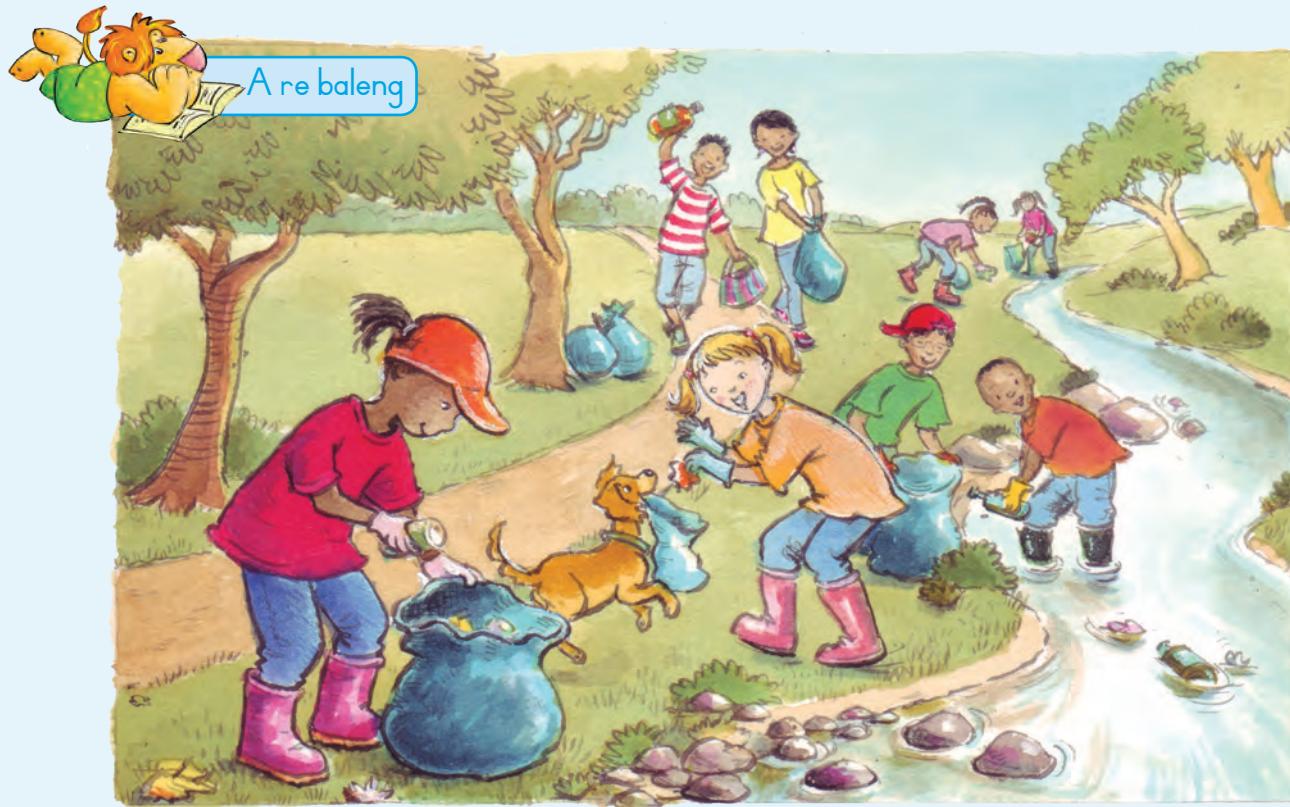
**didiba**

**phoofofo**

**baabi**

<b>meedi</b>	<b>baagi</b>	<b>mootledi</b>	<b>dikila</b>	<b>bula</b>





## Ditaba tša Bana



### Sekolo sa Praemari sa Lesedi se thopa sefoka sa go hlwekiša, gape!

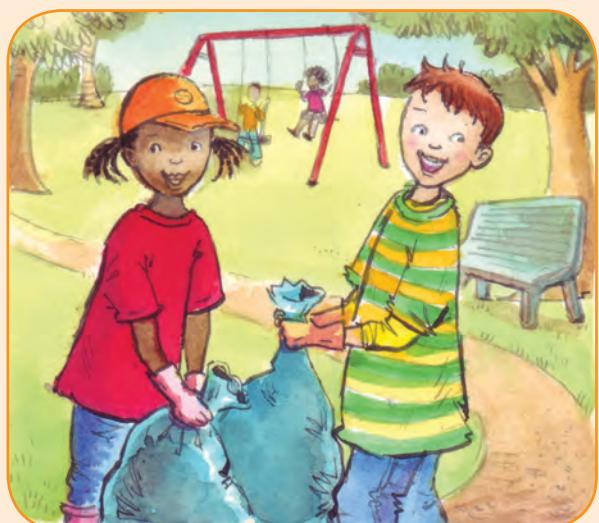
Mohlami ke Motswaledi Motau

12 Phato 2015

Ke ngwaga wa bobedi bana ba sekolo sa Praemari sa Lesedi ba hlwekiša phaka.

Mokibelo wa go feta, bana ba 60 ba sekolo sa Praemari sa Lesedi ba hlwekišitše phaka ya kgauswi le sekolo sa bona. Bana ba topile ditlakala. Ka morago ba tsenya ditlakala ka mekotlaneng ya go fapana gore sekolo se rekiše ditlakala tše di šomišwago gape. Sekolo se tla šomiša tšelete go rekela bokgobapuku bja sekolo dipuku.

Hlogo ya sekolo, Mdi Hunadi Motau, o re bana ba ithutile go tlala seatla ka go hlwekiša phaka. Sa mathomo, ba ithutile go hlokomela tikologo. Sa bobedi, bjale ba tseba gore ke mohuta ofe wa



pampiri le wa khatepokisi wo o ka šomišwago gape.

Kamogelo Makwela, moithuti wa Mphato wa 3, o rile: “Re ithutile go tlala seatla, gape, re ipshinne!” Dan Smit, mošemane wa Mphato wa 3, o rile: “E be e le mošomo wo boima, eupša re ipshinne kudu letšatši leo!”

Meyara o tla fa sekolo sefoka sa mošomo wa bona wo mogolo wa go hlwekiša.



A re ngwaleng

Ke sekolo sefe seo se lego mo ditabeng?

Na leina la kuranta ke eng?

Nyaka go tšwa athekелeng ya kuranta  
gore sekolo se ile sa hlwekiša neng.  
Ngwala letšatšikgwedi.

Hlogo ya sekolo ke mang?

Na hlogo ya sekolo e nagana gore go hlwekiša ke taba ye botse? Efa lebaka.



Tlotlontšu

A re baleng mantšu le theeletše medumo. Ka morago o šomiše mantšu a 5 go ngwala mafoko a gago ka pukung ya gago ya go ngwalela.

foa	bea	wena	yena	swana
goa	leheea	wona	yona	swara
boa	tšeaa	wola	yela	swaba



Mantšu a tlwaelo  
Mokibelo ithutile ditlakala sefoka



A re ngwaleng

Arola mantšu a go ya  
ka dinoko tša ona.



Bjale ngwala mantšu go ya ka tatelano ya alfabete.

se/fo/ka	
Mokibelo	
hlogo	
nagana	
tikologo	

1	
2	
3	
4	
5	

# Kuranta ye e lego ya ka



A re direng

Ditaba tša ka

Bolela ka ditaba  
tša gago tša go  
tšwa gae le tša  
sekolong, le ka  
bagwera ba gago.  
Ngwala tše dingwe  
tša dikgopololo tša  
gago mo mmepepeng  
wo wa monagano.



Ditaba ka ga bagwera ba ka

Ditaba tša go  
tšwa gaeDitaba ka ga dipapadi goba  
ditlošabodtu

A re ngwaleng

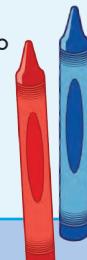
Ngwala gore lefoko le lengwe le le lengwe ke la mohuta mang mo dikgobeng tša ka go  
la go ja. Bjale, ngwala ma foko gape, o šomiše maswaodikga a maleba.

pego

potšišo

taelo

tlabego



ke rata malekere

Ke rata malekere.

pego



thušang! ke mathateng

dan o swanetše go tla sekolong ka nako

## na o rata dinonyana



Are ngwaleng

Ngwala lefoko ka le lengwe le le lengwe la mantšu a, go laetša gore o kwešiša ditlhalošo tša ona.

bona	
bona	
sekolo	
sekolo	



Lapologa

Lebelela mmepe wa gago wa monagano letlakaleng le le fetilego. Šomiša dintlha tše o di thalathadilego ge o be o ngwala ka ga ditaba tša gago gore di go thusé ge o ngwalela kuranta ye kanegelo.



Ngwala leina la kuranta.

Go diregile eng.

E diregile kae.

Letšatšikgwedi

Go diregile eng?

Na o ikwa bjang mabapi le seo se diregilego?

Leina la mmeji.  
Ngwala leina la gago.

Thala seswantšho go laetša kanegelo ya gago.



A re baleng

Ke thabile. Ke  
nako ya go ya gae.

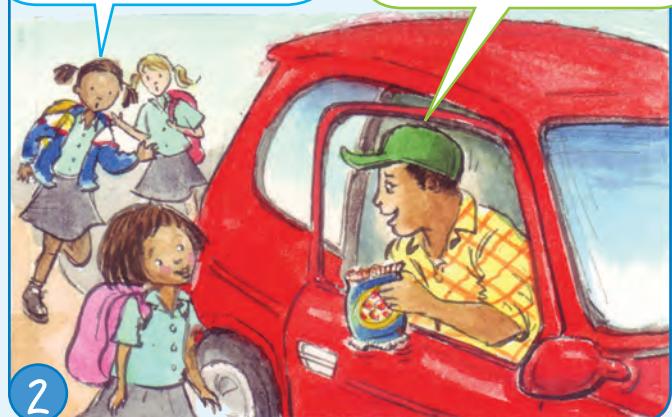
Le nna. A re phakiše re  
ye gae. Mmaloo, mmalo!  
Bona mola!



Ngwala ka gare ga dipudula tša polelo go laetša seo Mogoroši le  
Tumišo ba se bolelagoo.

Aowa, Oketšo. O ka  
se sepele le yena.

Ge o ka sepela le nna  
ke tla go fa malekere a.



2

Ge Phuki le Ann ba tloga  
sekolong lehono, ba bone sefatanaga  
se ema kgauswi le mosetsana  
yo monnyane.

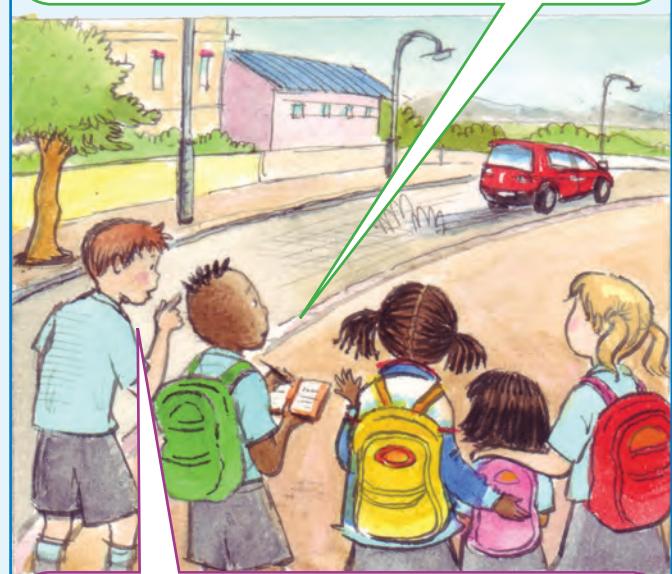
1

Etla o sepele le rena. O se ke  
wa tsena ka sefatanageng le  
motho yo o sa mo tsebego.



Phuki le Ann ba ile ba bitša  
mosetsanyana gomme ba sepela  
le yena.

3



Mogoroši le Tumišo ba ile ba  
ngwala nomoro ya sefatanaga.  
Ke moka ...

4



A re ngwaleng

Bjale, ngwala bofelo bja kanegelo, moo o laetšago gore o nagana gore go diregile eng ka morago.

Na o nagana gore Phuki le Ann ba be ba tshwenyega ka ga mosetsanyana yo?  
Ke ka lebaka la eng o nagana bjalo?



A re ngwaleng

Thala mothalo go kopanya sebopego se sekopana le se setelele sa mantšu  
ao a lego ka go la go ja.



kokoagwe
malomeagwe
butiagwe
rakgadiagwe

buti wa gagwe
rakgadi wa gagwe
malome wa gagwe
koko wa gagwe



Tlotlontšu

Ngwala mantšu a go ba le medumo ya go swana ka matorokising.

selā

seo

se

alafa

yola

yoo

araba

yo

wola

woo

wo



aga



aga

# Ba boletše eng?



A re direng

Ka dihllopha tša lena, balang mafelelo a kanegelo ye le e ngwadilego lephephenh la go šomela la go feta. Boelang gore ke mafelelo afe ao a phalago a mangwe. Diragatšang kanegelo ye e di phalago ka moka.



Ngwala se ba se bolelago, o šomiše maswaodikga a maleba.

A re ngwaleng



O se ke wa sepela le batho bao o sa ba tsebego.

Mogoroši o rile, "

"

Ke rata papadi le go opela.

Oketšo o rile, "

"



Hlokomela!

Phuki o goeleditše a re,

"



Re iše mosetsanyana gae?

Ann a botšisa,

"





A re ngwaleng

Na o ka hlama mantšu a makae ka go kopanya ditlhaka tše?  
Ngwala mantšu ao ka go la go ja.



b

th

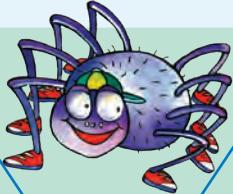
m

th

bj

p

tl



la

bala

ga

re

ba

la

lo

ma



l

tl

b

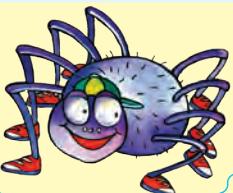
s

gw

m

r

sw



la

ba

la

la

ba

ma

ta

ta

# Lengwalo la go ya go mogwera



A re baleng



24 Jupiter Street  
Marsville  
2033  
14 Phato 2015

## Reabetšwe yo a rategago

E šetše e le sebaka se setelele re sa tšee magang. Ke rata go go botša ditaba tše botse tša ka. Ke thopile sefoka diphadišanong. Bjale ke nkgwete ya ba mengwaga ya ka tlase ga ye 9! Ke be ke sa kgolwe gore nka thopa sefoka. Ke be ke tšhogile kudu ka gore mošemane yo ke bego ke phadišana le yena o be a mpheta kudu ka bogolo.

Ke ile ka emiša go nagana ka ga yena, gomme ka no nagana ka meragelo yeo ke ithutilego yona. Gona fao ka kwa bagwera ba ka ba bitša leina la ka, gomme ka tseba gore ke thopile sefoka.

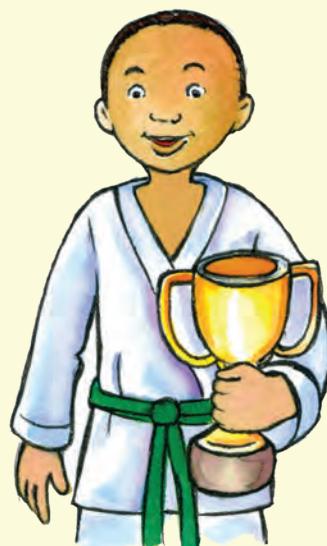
Ke nagana gore bana ka moka ba swanetše go ithuta karate. E go thuša go dula o kgwahlile, o phetše gabotse.

Mo karateng, ke ithutile go itlhokomela. Seo ga se re gore ke rata dintwa, eupša nka thibela motho ge a rata go nkgobatša.

Hle, etla o nketele.

Mogwera wa gago

Tšhegofatšo



Ke mang yo a ngwadilego lengwalo?

Na o ngwadile lengwalo ka dikae?

Na ke ditaba dife tše a di  
ngwaletšego Reabetšwe?

Mantšu a  
tlwaelo

sega  
phadišano  
thopa  
sefoka

Na mongwadi o nagana gore karate ke selo se sebotse seo bana ba ka ithutago  
sona? Ke ka lebaka la eng o realo.

Kgetha gomme o dire sediko go lentšu la maleba.

A re ngwaleng



Mosetsana o/ba kitimela gae.

Bona o/ba ile karateng.

Tšhegofatšo ke yena/bona nkgwete.

Kamogelo o/ba iša mosetsana gae.



A re ngwaleng

Hwetša mahlalošetšagotee a mantšu ao a ngwadilwego ka bokoto  
gomme o a ngwale mo dikgobeng.

kgonya

thapa

ngwang

gagola

Mahlalošetšagotee  
ke mantšu a go ba  
le ditlhalošo tša go  
swana.

Maloba ke ile ka koloba ge pula e be e ena.

O swanetše go kgeila pampiri yeo gore ba se e bone.

O ka se kgone go bjala: go na le sekoro.

Ke notlela lebati ge ke sepela.



$$12 - 6 = 6$$



# Tšhegofatšo ke nkgwete



A re direng

Romela Tšhegofatšo (goba yo mongwe wa bagwera ba gago) karata ya go mo lebogiša. Ngwala molaetša wo o sego wa mehleng ka gare ga karata.



Ngwala mafoko a mararo ka ga seo o kgonago go se dira gabotse.

A re ngwaleng






Tlotlontšu

A re baleng mantšu le theeletše medumo. Mantšu a, a bonagala a swana eupša a na le ditlhalošo tša go fapano.



fihla	hlogo	letlakala	sekolo	bona
fihla	hlogo	letlakala	sekolo	lela
tlala	tlala	thaba	thaba	lela

! ?



Are ngwaleng

Ngwala maswaadikga a maleba mafelelong a mafoko a.  
Šomiša leswao la potšišo (?) goba leswao la tlabego (!) goba khutlo.

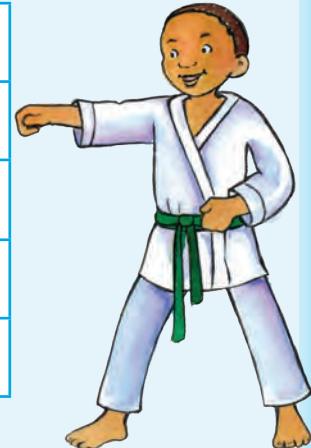
## Ke a go lebogiša, Tšhegofatšo, o nkgwete ye mpsha!

Na Tšhegofatšo o na le lepanta le leso ka karate

Re swanetše go ithuta go itshireletša

Na Tšhegofatšo o ngwadile lengwalo neng

Na Tšhegofatšo o dula kae



Are ngwaleng

Bala lefoko le lengwe le le lengwe gomme o dire sediko go lentšu leo o ka le šomišago sebakeng sa lentšu leo le thaletšwego.

Tšhegofatšo o na le lepanta le leso ka karate.

yona

yena

sona

rena

bona

wena

Phuki le nna re tšwa go etela Pam

yona

yena

sona

rena

bona

wena

Bana ba sekolo ba ya Thekwini go bapala karate.

yona

yena

sona

rena

bona

wena

Mpša e tsene ka phapošing lehono.

yona

yena

sona

rena

bona

wena

Boati o be a nyakajeresi.

yona

yena

sona

rena

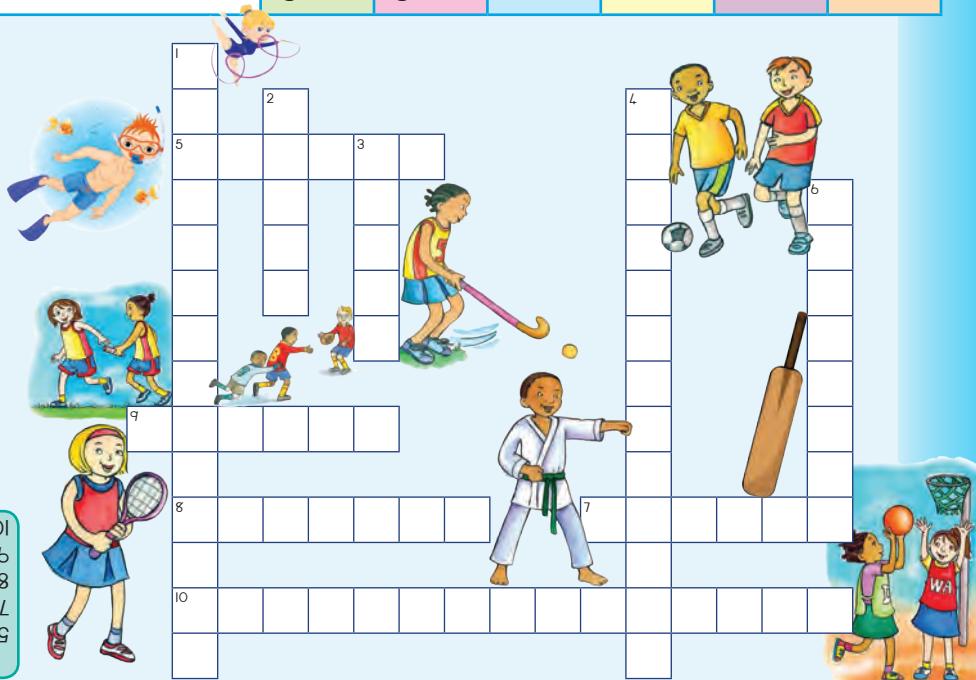
bona

wena



Lapologa

Šomiša diswantšo tše go go thusa go feleletša phasele ye ya mantšu ya dipapadi.



1. Go thaooga	2. Ditsimianastliko	3. Hobiki	4. Kugwale ja matso	5. Thutha	6. Khriske te
---------------	---------------------	-----------	---------------------	-----------	---------------

7. Mabole	8. Thekwi si	9. Mabelo	10. Kgwelentlatlana
-----------	--------------	-----------	---------------------

# Letšatši la bokgobapuku



A re baleng

Beke ka beke, bana ba ya bokgobapuku ge sekolo se tšwele. Ba rata go ya bokgobapuku. Morutiši wa ka bokgobapuku o a ba balela. Pam le Boati ba thuša ka bokgobapuku ka nako ya go raloka ka Labobedi le ka Labone. Ba paka dipuku gabotse mo dirakeng. Ba kiba ka setempe sa letšatšikgwedi ka pukung tšeо bana ba yago le tšona gae.

O ka ya gae ka dipuku tše pedi beke ka beke. O swanetše go buša dipuku pele o tšea tše dingwe. Boati le Pam ba bala dipuku tše pedi beke ka beke. Gape, ba ya bokgobapuku go yo dira mošomo wa gae. Go homotše, gomme ga go motho yo a dumelwago go ja ka bokgobapuku. Go na le khomphutha ka bokgobapuku. Boati le Pam ba ithuta go e šomiša. Ba dumelšwe go e šomiša metsotso ye 20 ka nako e tee.



A re ngwaleng

Araba dipotšišo tše.

Na Boati le Pam ba šoma ka bokgobapuku ka matšatši afe?

Na ba dira mošomo ofe ka bokgobapuku?

1

2

Na ba dumelwago šomiša khomphutha nako ye kae?



Tlotlontšu

leeba

Tlatša dikgoba ka mantšu a go ba le medumo ya go swana. Ka morago o šomiše mantšu a 5 go ngwala mafoko a gago ka pukung ya gago ya go ngwalela.

pholo

kolobe

pelo

ema

noka

reka

phoofolo



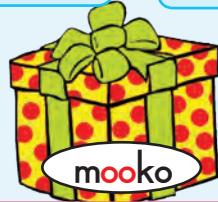
ema



lefelo



motho



mooko



A re ngwaleng

Nyalanya mantšu a ka go la nngele le mantšu a ka go la go ja go bopa lefoko.

O fihlile ka morago ga nako ka gore

mohlagase o timile.

O ka se kgone go šomiša khomphutha ka gore

ga a dire mošomo wa gae.

O paletšwe ke moleko ka gore

o setšwe.



Na o ka hlama mantšu a makae ka go kopanya ditlhaka tše?  
A ngwale mo dikgobeng.



r

ma

rema

ts

la

p

lo

ph

tha

s

tšwe

tl

ma

hl

pha



# Go bala dipuku



A re direng



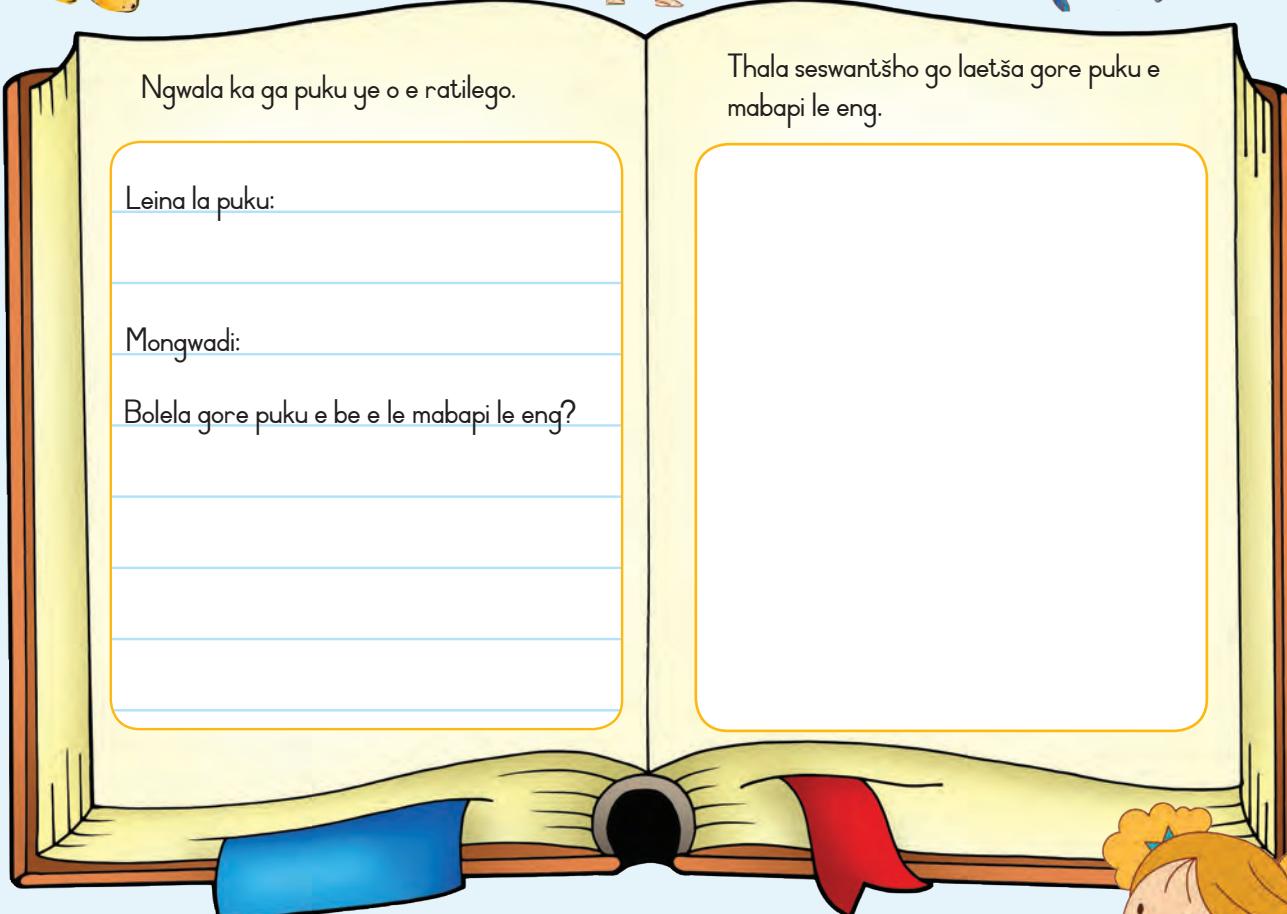
Ngwala ka ga puku ye o e ratilego.

Leina la puku:

Mongwadi:

Bolela gore puku e be e le mabapi le eng?

Thala seswantšho go laetša gore puku e mabapi le eng.



A re ngwaleng

Ngwala mafoko a mararo, go laetša se o se ratilego ka puku.








Lapologa

Lebelela ye nngwe le ye nngwe ya dikhabara tše tša dipuku.  
Wena le mogwera wa gago le swanetše go hwetša leina la puku le leina  
la mongwadi. Bolela gore puku ye nngwe le ye nngwe e tlile go bolela ka ga eng.  
O ka rata go bala dipuku dife? O reng o sa ye bokgobapuku o yo lebelela ge eba o ka  
tsea tše dingwe tša tšona go yo bala?



Leina la puku

Mongwadi



Leina la puku

Mongwadi



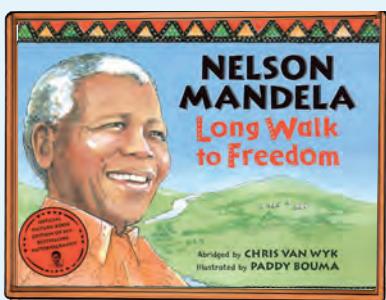
Leina la puku

Mongwadi



Leina la puku

Mongwadi



tše di mo swanetše; le gbjona gobane yena a sa hlale

**BOHWABOGOLO BO TENG.**

Motho ge a nyaka go phela sepa mmele wa gagwe ka di thabe, gomme ka morago a i

**BOKHUTŠETŠWA BO A LAM**

Batho ge ba tlo kgona go phela lebaka leo modiro woo e maano a ka fao ba ka o phetha go se bothata.



Leina la puku

Leina la puku

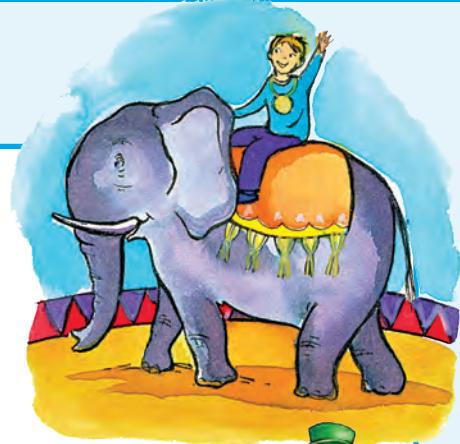
Mongwadi

# Leeto la rena la go ya disorokising



A re baleng

Letšatši la rena le legolo le be le fihlile. Disorokisi di be di le ka toropong, gomme Mphato wa 3 o be o le ka peseng go yo bona disorokisi. Re ile ra fihla tenteng ye kgolo.



**Morutiši:** Ebang mmogo gore le se timele. Ge le ka timela, emang ofising ya dithekethe kgauswi le mo go tsenwago, gomme re tla le hwetša.



**Mogoroši:** Mmaloo! Bonang rametlae o sepela godimo ga kota ya go kadiela.

**Phuki:** Ke rata disili (ditau tša lewatle) tšeо di binago.

**Ann:** Na re tla kcona go ya kgauswi le ditau ka morago ga pontšho?

**Tumišo:** Ge tau e ka šwahl?

**Reabetšwe:** Bathong! Ke duma go dira diakrobatiki bjalo ka yola!



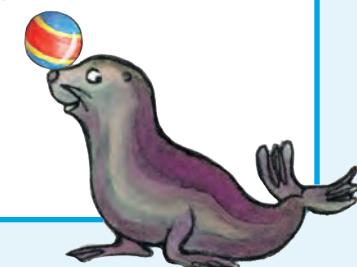
**Morutiši:** Na Jim o kae?

**Tumišo:** Ga ke tsebe.

**Morutiši:** Phakiša! Sepela o lebelele ge eba ga a ofising ya dithekethe.

**Pam:** Bonang! Bonang! Šole! O nametše tlou!

**Morutiši:** Batho ba Modimo! Ga go kgonagale!



Tlotlontšu

A re baleng mantšu le theeletše medumo. Ka morago o šomiše mantšu a 5 go ngwala mafoko a gago ka pukung ya gago ya go ngwalela.

bjang	kgona
bjala	kgolo
bjoko	kgauswi

hlaba	tlou
hlaka	tlala
hlahloba	tlisa



A re ngwaleng

Ngwala dikarabo tša dipotšišo tše mo dikgobeng tše di filwego.

Na mongwe le mongwe wa bana ba o ratile eng disorokising?

Mogoroši	Phuki	Ann	Reabetšwe

Na go diregile eng ka Jim?

Ngwala bofelo bja kanegelo. Ngwala seo morutiši le Jim ba se boletšego.
Morutiši:

Jim:

Mantšu a tlwaelo  
bjala  
lesedi  
kgona  
tlou



A re ngwaleng

Šomiša mantšu a laetšago go dira o feleletše mafoko. Morago ga fao, thalela mantšu ao a re botšago ka ga tiragalo.

raloka

sepela

goeleta

nametše

boela

Jim o nametše tlou ka boikgantšho.



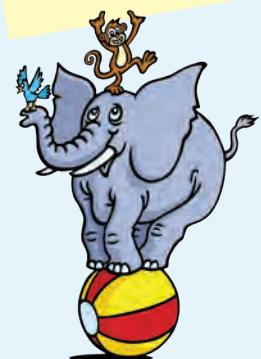
Bana ba \_\_\_\_\_ godimo ka lethabo.

Ramatlae o \_\_\_\_\_ ka tlhokomelo koteng ya go kadiela.

Tau ya lewatle e \_\_\_\_\_ ka lethabo ka kgwele.

Re \_\_\_\_\_ gae ka maswabi ka pese ye serolane.

Mantšu a go dira a bitšwa madiri. A re botša seo motho goba selo se se dirago.  
Mahlathi a hlaloša ka fao ba dirago tiragalo.



# Go diregile eng ka Jim?



A re direng

Dira se ekarego ke wena Jim a botša bagwera ba gagwe se se mo diragetšego bofelong bja disorokisi. Yo mongwe wa lena o tla raloka karolo ya morutiši.



A re ngwaleng

Dira se ekarego ke wena Jim. Ngwala ka pukutšatšing ya gago ka ga nako ya ge o be o le disorokising.



Dumela pukutšatši

Letšatšikgwedi






A re ngwaleng

Thalela mantšu ka moka ao a laetšago tiro ka pukuntšung ya gago. Go mantšu ao ngwala a tshela mo lenaneong le.






Na lehlathi le le thalešwego le re botša gore tiragalo e diragetše neng, kae goba **bjang**? Kgauswi le lefoko ngwala **bjang**, **neng**, goba **kae**. Bjale dira sediko mo go lediri leo lehlathi le le hlalošago.

**bjang**

**neng**

**gakae**

Lesiba o jеле letena la gagwe **ka pela**.

**bjang**

Pam o bala dipuku **gantši** ka ga diphoofolo.

Jim o re boditše **ka boikgantšho** ka ga disorokisi.

**Ka nako** re tsea maeto a sekolo.

Rametlae o binne **ka lethabo** disorokising.

Ka morago ga disorokisi bana ba sepetše **ka go iketla** ba eya peseng.



**A re ngwaleng**

Dira sediko go lentšu la maleba go le lengwe le le lengwe la mafoko a.

Nna ke rata go **ja/jele** merogo.

Yena o **ikgobatša/ikgobaditše** letsogo maabane.

Le nna ke tlo **etela/etetše** disorokising.

Maloba ke **reka/rekile** dithuthupe sekolong.

Ke tla go **bona/bone** beke ye e tlago.

Lehono ga se ka **ile/ya** sekolong ka pese.

Lehono mesong ke **tšea/tšere** iri e tee go fihla sekolong.



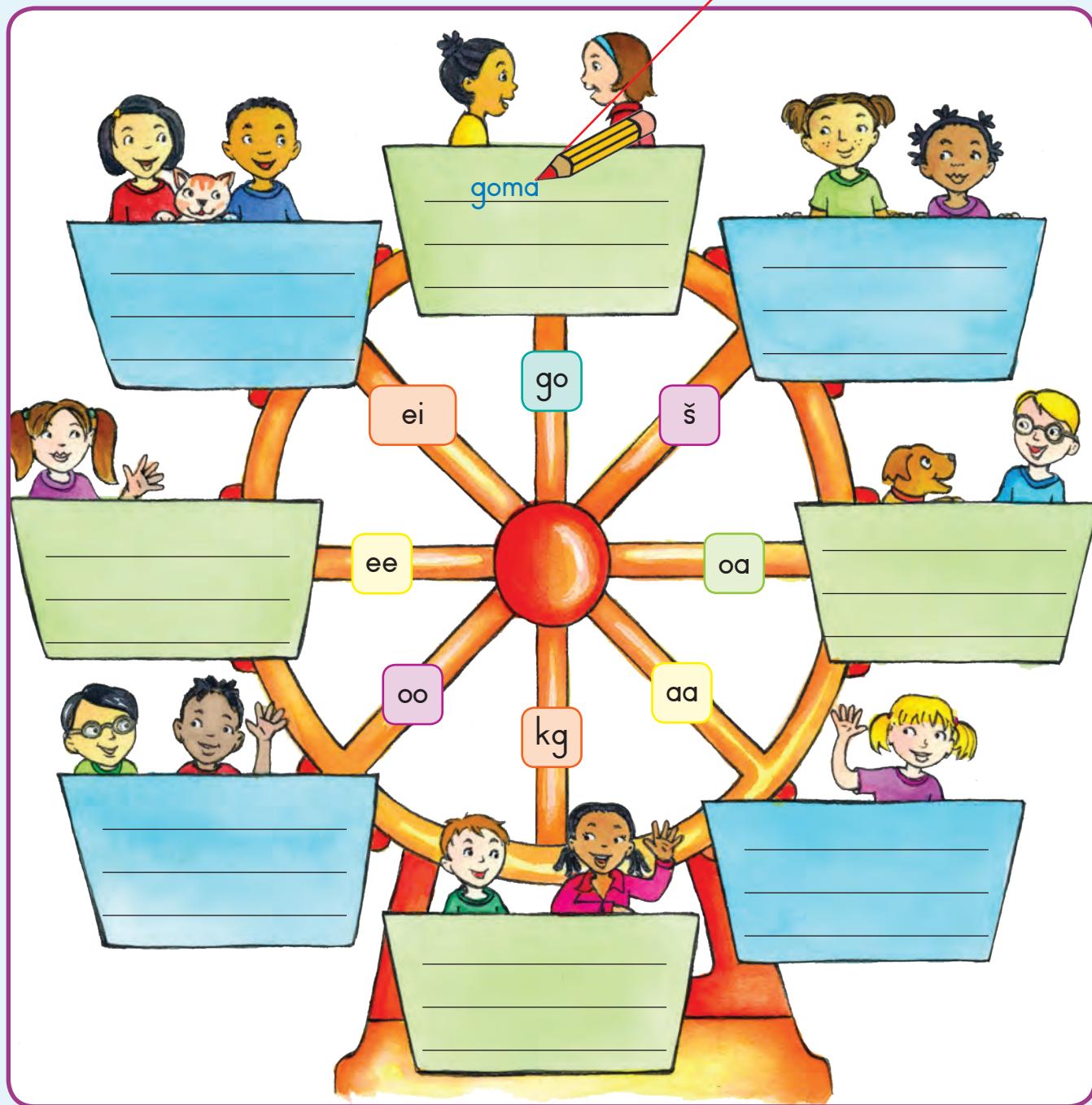
# Ka ga medumo



Lapologa

Hlopha mantšu go ya ka medumo ye e swanago.

šala	leino	meetse	šoma	gora	maano	phoofolo	moago
šoga	kgaka	leihlo	mooko	moagi	gore	leina	leeba
mooki	moapei	kgomo	maaka	leeto	goma	kgole	maatla





A re boleleng

Bolela le mogwera wa gago ka ga kanegelo yeo o nyakago go e ngwala.  
Bjale ngwala dikgopololo tša gago lephepheneng le.

## Peakanyo ya kanegelo ya ka

Baanegwa le lefelo



Kanegelo e bolela ka bomang?

Kanegelo e diragala kae?

Kanegelo e diragala neng?

Matseno

Go diragala eng mathomong a kanegelo?

Mmele

Go diragala eng mmeleng wa kanegelo?

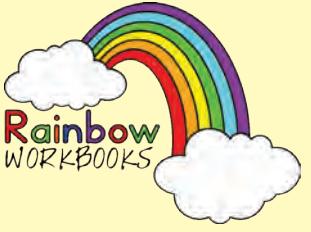


Bofelo

Kanegelo e fela bjang?



Itirele puku. Ntsha letlakala le le latelago la puku ye. Gagola mo go lego maronthobana. Mena letlakala mo methalong. Ngwala leina la puku mo khabareng. Ngwala leina la gago ka tlase ga leina la puku, ka gore ke wena mongwadi wa kanegelo. Thala seswantsho godimo ga khabara. Bjale ngwala kanegelo ya gago ka pukung.



## KA GA MONGWADI

Ngwala leina la gago

Mengwaga ya gago

Mo o dulago

8

Kgato 4. Segamo mothalongthwi ka morago ga ge o steipotše puku ya gago



Thala seswantšho mo



Kgato 2. Mena mothalong wa marontho

Ngwala leina la puku mo

Ngwala leina la gago (Ke wena mongwadi)

1

Kgato 1. Mena mothalong wa marontho

5

Kgato 4. Segamo mothalongthwi ka morago ga ge o steipotše puku ya gago

4

mo le go letlakala 4  
Ngwala mmeli wa kanegelelo ya gagao

Tswela pele ka kanegelelo ya gagao



Thala seswantšho mo

Thala seswantšho mo

Thala seswantšho mo

Thoma go ngwala kanegelo ya gago mo gomme  
o tšwele pele go letlakala la 2



2

Thala seswantšho mo

Fetša kanegelo ya gago.



7

3

9

Tšwelela pele ka kanegelo ya gagao.



ga gagao mo le mo letlakaleng la 6.  
Ngwala goré go diregá enq mafeléloing a kanegelo



Thala seswantšho mo

Thala seswantšho mo

# Morero wa 6: Go phela ka toropong

Kotara ya 3: Beke ya 5 – 10

**81) Bophelo bja toropong** 36

Go bala sengwalwa ka ga Jim a eya go dula toropong.  
Go šomiša seswantšho sa poloko ya difolete, go lebelela gore go ka beakanywa bjang.  
Go bolela mabapi le gore go direga eng ka go folete ye nngwe le ye nngwe.  
Go ngwala madiri a maleba a go hlaloša ditiragalo tša ka foleteng ye nngwe le ye nngwe.

**82) Go bala mebepe** 38

Go boledišana ka mmepe.  
Go araba dipotšio tše di theilwego godimo ga mmepe.

**83) Jim o romela bagwera ba gagwe emeile** 40

Go bala sengwalwa sa emeile.  
Go šomiša makopanyi go kopanya mafoko.  
Go šupa malatodi.

**84) Bagwera ba Jim ba a mo fetola** 42

Go bala sengwalwa sa emeile.  
Go araba dipotšio tše di theilwego godimo ga emeile.  
Go šomiša madiri go feleletša mafoko. Go šupa mabaka mo mafokong (lebjale goba lefetile)  
Go šomiša matlema a go fa ditaetšo le boemo.

**85) Go fa ditaetšo** 44

Go bala mmepe.  
Go araba dipotšio tše di theilwego godimo ga mmepe.  
Go ngwala ditaetšo tša go iša mafelong a a itšego mo mmepe.  
Go šupa maswao a tsela le go bolela gore a ra eng.

**86) Moo ke dulago gona** 46

Go ngwala ka ntle ga enfolopo.  
Go kopanya mafoko ka go šomiša makopanyi.  
Go šupa mainaina.  
Go ngwala karata ya taletšo go tla khonsateng ya sekolo.  
Go thala mmepe wa go fa ditaetšo.

**87) Go laelela tsela** 48

Go mamaretša mafelong ao a lego mo mmepe.  
Go boledišana le mogwera ka ga mmepe.  
Go boledišana mabapi le gore ke mafelo afe ao a bolokegilego, le gore ke afe ao a sego a bolokega.  
Go araba dipotšio tše di theilwego godimo ga mmepe.

**88) Go bala ka kelohloko** 50

Go botšia le go fa ditaetšo tša mafelo ao a lego mmepe.  
Go ahloganya mantšu go ya ka medumo.  
Go nomora mantšu go ya ka tatelano ya alfabete.  
Go bala papatšo.  
Go araba dipotšio tše di theilwego godimo ga papatšo.  
Go ngwala papatšo.

**89) Re bona kotsi** 52

Go bala kanegelo ya seswantšho.  
Go ngwala ka puduleng ya polelo go feleletša kanegelo.  
Go bolelela pele le go ngwala bofelo bja kanegelo.  
Go hlopha mantšu go ya ka mapokisi a mediumo a maleba.  
Go šupa le go nyalanya mašala.

**90) Go diregile eng?** 54

Šupa tatelano ya kanegelo.  
Go bapetša le go šupa go fapano ga diswantšho.  
Go tlatša fomo ya kotsi ka go ngwala tshedimošo.

**91) Khonsateng** 56

Go bala lenanetshepedišo la khonsata ya sekolo.  
Go boledišana le mogwera ka ga lenanetshepedišo.  
Go araba dipotšio tše di theilwego godimo ga lenanetshepedišo.  
Go thala papetla ya go bontšha papatšo ya khonsata ka go fa tshedimošo ya maleba.

**92) Baeng khonsateng ya rena** 58

Go bala athekele ya kuranta.  
Go araba dipotšio tše di theilwego

godimo ga athekele ya kuranta.  
Go hlopha mantšu go ya ka mapokisi a mediumo a maleba.  
Go šupa maina le mahlaodi a a tlogetšwego gomme ba a šomišetša go feleletša mafoko.

**93) Dan wa go makatša** 60

Go bala sengwalwa ka ga Dan.  
Go ngwala tlhaloša ya Dan.

**94) Go boledišana ka ga mmepe wa Afrika-Borwa** 62

**95) Diswantšho tša go segwa** 63

**96) Go ngwala kanegelo ye e lego ya gago** 65

Go ahlaahla thulaganyo ya kanegelo.  
Go ngwala dikgopolo ka ga kanegelo ka go latela dihlogwana tše di kgethilwego.  
Go dira puku ya go dirwa ka disegwa.





A re baleng

### Jim o hudugela toropong

Tatago Jim o hweditše mošomo toropong, ka fao, lapa la gagwe le swanetše go huduga. Jim o be a swabile ge a swanetše go tlogela bagwera ba gagwe ba kua sekolong. O be a swanetše go ya sekolong se sefsa.

Go phela toropong go fapania le go phela magaeng. Go na le batho ba bantši bao ba phelago ditoropong, **gomme** dinamelwa ke tše dintši. Mo mekgotheng o bona batho ba sepela, ba otlela, ba namela dithekisi le ditimela, bohle ba eya mafelong a go fapania. Batho ba bantši ga ba na ditshengwana **ka gore** ba dula lebatong la ka godimo, meagong ye meteletele, ka difoleteng.

Jim o dula mo go lego dipoloko tša difolete. O dula lebatong la **bobedi** foleteng ya nomoro ya 2A. O dula kgauswi le sekolo, **ka fao** a ka ya sekolong ka maoto.

Jim o fela a timela ka gore go na le mekgotha ye mentši kudu gomme yohle e a swana. Mokgotse wa gagwe, Leago, o a mo thuša ge a timetše. Leago o na le mengwaga ye mebedi a dula moo toropong.

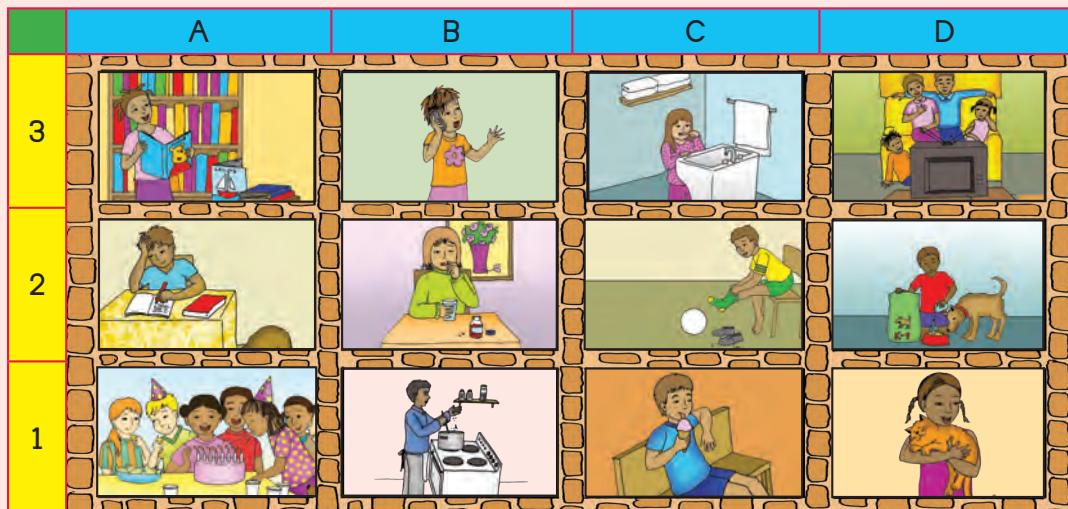


A re ngwaleng

Lebelela gore batho ba dira eng mo dipolokong tša difolete. Mo seswantšhong, re file difolete ka moka dinomoro.

Go na le mabato a mane, gomme lebatong le lengwe le le lengwe go na le difolete tše tharo. Lebato le lengwe le le lengwe le na le nomoro, gomme folete ye nngwe le ye nngwe e na le tlhaka ya alfabete.

Lenaneo le la mo tlase le na le tatelano ya dilo tše yo mongwe le yo mongwe a di dirago. Go lebana le tiro ye nngwe le ye nngwe, ngwala nomoro ya folete yeo tiro e dirwago ka go yona. Šomiša nomoro ya lebato (kholomong ye serolane ka go la nngele), le nomoro ya folete (mothalong wo botalalerata ka godimo).



2A

Jim o dira  
mošomo wa gae.

Mosetsana o nwa  
dihlare.

Mosetsana o bala puku ya  
gagwe ya bokgobapuku.

Bana ba dirile  
moletlo.

Mošemane o apara  
tša kgwele ya maoto.

Monna o a apea.

Mosetsana o  
hlapa meno.

Mošemane o ja  
aesekhrimi.

Mosetsana o kukile  
katse ya gagwe.

Mosetsana o  
bolela ka founu.

Mošemane o fa mpša  
dijo.

Ba lebeletše TV.



A re ngwaleng

Lebelela mantšu ale o a ngwadilego mola lenaneong. Ngwala mantšu ao a tlogetšwego.  
o feleletše maфoko.

Ba TV.

Mosetsana o ka founu.

Mošemane o mpša dijo.

Mošemane o aesekhrimi.

Leago o puku.



A re baleng

Lebelelang mmepe gomme le bolele ka meago le mafelo a a bontšhwago.  
Šupa se o se bonago sehlopheng se sengwe le se sengwe gomme o bolele gore ke eng.

	A	B	C	D
6	dintlo	dintlo	panka	mmaraka
5	sekolo	phaka	bookelo	mabenkele
4	lepatlelo la dipapadi	Letamo la go thuthela	kereke	seteišene sa ditimela
3	restorante	khretšhe	bokgobapuku	difolete
2	kliniki	mabenkele	seteišene sa maphodisa	seteišene sa borasetimaollo
1	serapa sa diphoofolo	karatšhe ya petrole	poso	boemafofane



A re ngwaleng

Bjale ngwala gore le lengwe le le lengwe la mafelo a, le gokae. Šomiša dinomoro tše serolane ka go la nngele le mmepe le ditlhaka tše botalalerata go tloga godimo.



2A

Na bookelo bo kae?

Na kliniki e kae?

Na bokgobapuku bo kae?

Na seteišene sa borasetimamollo se kae?

Na sekolo se kae?

Na mehlare ye mentši e ka polokong efe ya meago?

Na seteišene sa maphodisa se kae?

Na difolete di kae?

Na serapa sa diphoofolo se kae?

Na boemasetimela bo kae?

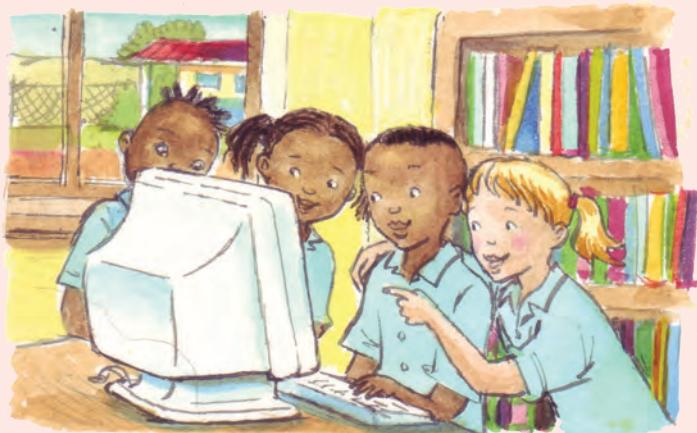
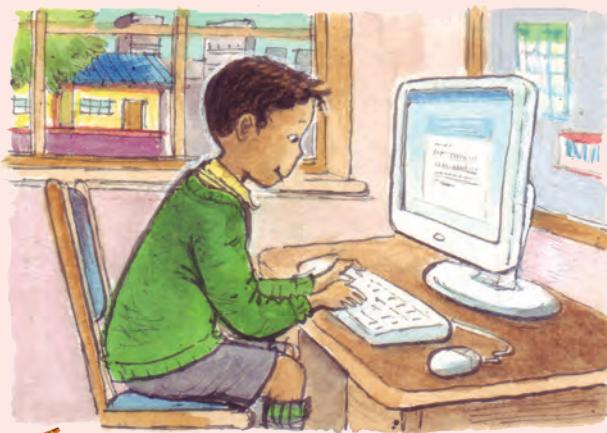


A re ngwaleng

Bjale, bolela le mogwera wa gago ka ga mafelo ao a fapanego mo mmepeng. Arabang dipotššo tše mmogo le ngwale dikarabo.

Ngwala mafelo a mabedi ao a lego kgauswi le sekolo.Ngwala mafelo a mane ao a lego ka thoko yela ya kereke.Na ke lefelo lefe leo le lego pele ga boemafofane?Na ke lefelo lefe leo le lego kgauswi le sekolo?Letamo la go thutha le magare gaNa difolete di kgauswi goba kgole le sekolo?Ge go ka thoma gwa swa kua sekolong, koloi ya borasetimamollo e ka otlelwa bokgole bjo bokae. Bala dipoloko.

Na o ka rata go dula kae? Ngwala gore polokong efe le gore ke ka lebaka la eng o kgetha poloko yeo.



A re baleng

E ya go: [Phuki@library.com](mailto:Phuki@library.com), [goro@library.com](mailto:goro@library.com), [Ann@library.com](mailto:Ann@library.com), [Sam@library.com](mailto:Sam@library.com)E tšwa go: [Jim@school.com](mailto:Jim@school.com)

1 Lewedi 2015 14:22

Dumelang Phuki, Ann, Sam le Mogoroshi

Bjale ke dula toropong. Ke thabile ge ke kgona go šomiša khomphutha ya sekolo go le romela lengwalo la emeile. Ke le hlogetše kudu.

Toropo e a bilokana le gona go na le dinamelwa tše ntši. Ke thomile sekolo sa ka se sefsa. Ke sekolo se segolo kudu. Re na le bana ba ba ka bago 1000. Sekolo se kgauswi le phaka le letamo la go rutha. Mathapama ke ya dithutong tša go ithuta go rutha. Ke na le mogwera yo mofsa. Leina la gagwe ke Leago. O ka phapošing ya ka. Ge ke timela mo sekolong o a nthuša.

Gonabjale ke dula polokong ya difolete. Ke dula lebatong la bobedi. Ke godimo kudu. Ga re na tšhengwana, eupša re mahlatse ka gore re dula kgauswi le phaka. Ke kgona go ya go raloka le bagwera ba ka.

Ke holofela gore ba tla nkgethela sehlopha sa kgwele ya maoto, gape ke holofela gore re ka tla ra raloka le sekolo sa lena. Ke tla tla ke le etela ge ke tlie go etela koko ka nako ya Krisemose.

Hle, fetolang gonabjale. Ke tla letela phetolo ya lena mo khomphutheng.

Gabotse

Jim

Romela



Tlotlontšu

A re baleng le theeletše medumo. Ka morago o šomiše mantšu a 5 go ngwala mafoko a gago ka pukung ya gago ya go ngwalela.



Mantšu a tlwaelo

ja  
jele  
swara  
swere

tau	leino	thuba	bjale	mogwera
kaušu	leina	thuto	bjang	gagwe
kgauswi	leihlo	thuša	bjala	tatagwe



A re ngwaleng

Kopanya para ye nngwe le ye nngwe ya mafoko o šomiša le lengwe la mantšu a gore a go thuše.

le, ka gobane, ka  
fao le eupša ke  
makopanyi.

le

ka gobane

ka fao

eupša

Go na le batho ba bantši bao ba  
dulago toropong.

Go na le dinamelwa tše dintši.

Batho ba bantši ga ba na ditšhengwana.

Ba dula difoleteng.

Jim o dula kgauswi le sekolo sa bona.

O kgoni go ya sekolong ka maoto.

Go na le letamo la go rutha sekolong  
sa bona

O tsenela dithuto tša go rutha.

Jim o no fela a timela.

Go na le mekgotha ye mentši.



A re ngwaleng

Hwtša **lelatodi** la lentšu le lengwe le le lengwe leo le ngwadilwego ka  
bokoto, gomme o le ngwale sekgobeng se se filwego.

kgole

tshesane

reka

manyami

kopana

Sekolo se kgauswi.

kgole



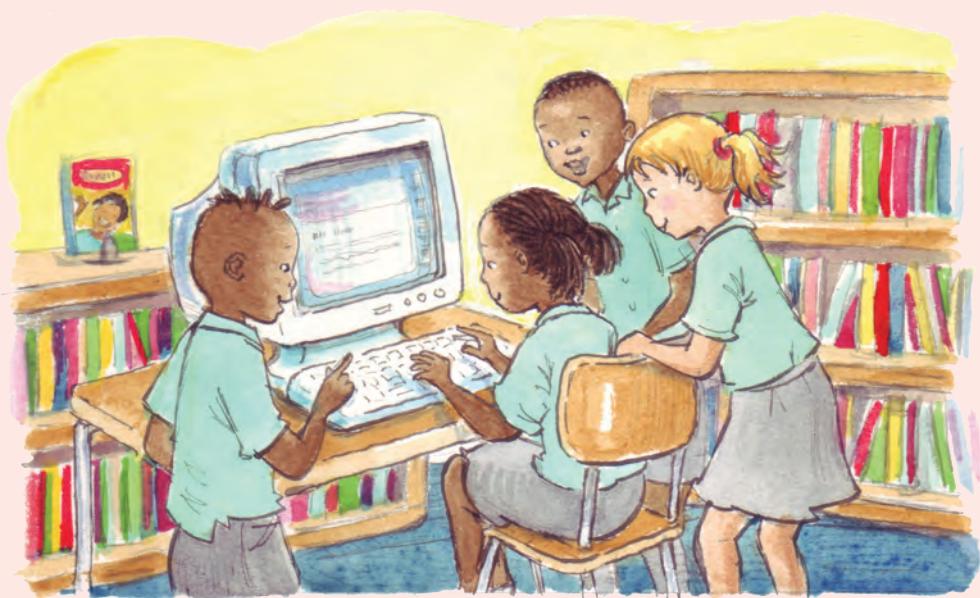
Ba **rekiša** malekere.

Noka e **bophara**.

Go tšeа nako ye **telele** go ya sekolong ka  
maoto.

Go na le **lethabo** kudu toropong bošego.

Na le sa  
gopolā gore  
**lehlalošetšagotee**  
ke eng? Ke  
lentšu le le nago  
le **tlhalošo** ya go  
swana le ya le  
lengwe. **Lelatodi**  
ke lentšu le le  
**ganetšanago** le le  
lengwe.



A re baleng

E ya go: [Jim@school.com](mailto:Jim@school.com)E tšwa go: [Kamo@library.com](mailto:Kamo@library.com)

1 Lewedi 2015

14:45

Dumela Jim

Bathong! Re sa tšo hwetša emeile ya gago. Re šomiša khomphutha ka moka ka bokgobapuku.

Le rena re go hlologetše. O tsena sekolong se segolo. Ao! O ithuta go thutha? Ke mo gobotse bjang! Re hutša gore re ka tla ra go etela, ra bona sekolo seo o se tsenago.

Mohlomongwe re ka go bona pele ga Krisemose.

Gabotse

Phuki, Sam, Ann le Mogoroši

Romela



A re ngwaleng

Ke bomang ba fetotšego?

Ba fetotše ka dikae?

Na ba fetotše ka nako mang?

Na bana ba be ba dutše kae?

Letšatšikgwedi:



A re ngwaleng

Šomisa mantšu a a madiri go feleletša mafoko a.  
Ka morago, laetša ge eba lefoko le ka **lebjale** goba ka **lefetile**.

ile	Jim o <b>ya</b> toropong.	lebjale
ya	Kgwedi ya go feta Jim o _____ toropong.	
nyaka	Tatagwe o _____ go ba le mošomo.	
nyakile	Tatagwe o _____ go ba le mošomo.	
thutha	Maabane Jim o _____ ka letamomg.	
thuthile	Jim o _____ ka morago ga sekolo.	
topile	Leago o _____ puku.	
topa	Maabane Leago o _____ puku.	



Lapologa

Ngwala mantšu a mo kriting ya mantšu. Bala ditlhaka mo lentšung le lengwe le  
le lengwe go go thuša gore o hwetše sekgoba sa maleba sa lentšu leo.


gona

godimo

tlase

mo

magare

mathoko



A re baleng

A re boeleng go mošomo wa mmepe.  
Lebelelang mmepe.



	A	B	C	D
6	 poso	 Mmila wa Pele	 mmaraka	 Mmila wa Boraro
5	 Mmila wa Sekwati	 Seteišene sa ditimela	 mmaraka	 seteišene
4	 Mmila wa Mamabolo	 kereke	 seteišene sa maphodisa	 khretšhe
3	 Mmila wa Mangena	 Suphamakete	 sekolo	 karatšhe
2	 Mmila wa Kg wahla	 bookelo	 khefi ya inthanete	 fabriki
1	 Mmila wa Letsoalo	 makete	 khefi ya inthanete	 fabriki

loma  
lomile  
swara  
swere



A re ngwaleng

Lebelela mmepe gomme o ngwale dikarabo tša dipotšišo tše.

Na sekolo se mokgotheng ofe?

Na suphamakete e khoneng efe?

Na kgoro ya go tsena ka bookelong e mokgotheng ofe?

Ke mafelo afe ao a bolokegilego gore bana ba ka bapala go ona?

Ke mafelo afe ao a tletšego lešata?

Ke mafelo afe a sego a bolokega go ka bapala go ona?



A re ngwaleng

Ngwala ditaetšo, go tloga sekolong go ya posong.

Ngwala ditaetšo, go tloga bookelong go ya sekolong.

Ngwala ditaetšo, go tloga sekolong go ya karatšheng.



Lapologa

Na dika tše di ra  
goreng?





A re ngwaleng

Ngwala atrese  
omfolopong ye, o e  
lebiše go wena.



Handwriting practice lines for the sentence "A re ngwaleng".



A re ngwaleng

Thala mothalo go tloga lepokising le letalalerata o  
feleletše lefoko le lengwe le le lengwe. Lefokong le  
lengwe le le lengwe thalela lekopanyi.

Gomme, ka fao le ka  
gore, ke makopanyi.  
Re a šomišetša go  
kopanya mafoko.

### O sepetše a ya ka thoko yela ka gore

O ntšhitše puku ya gagwe ya  
metswako ka gore

Ke be ke ile go raloka kgwele ya  
maoto, ka fao

Ga ke tsebe matšatši a go itšhidullela  
kgwele ya diatla, ka fao

Ke robetše morago ga nako gomme

Ke hlokile se nkago go se bala, ka fao

Re ile lepatlelong la dithaloko ka gore

O ile a romelwa kliniking ka gore



ke ile bokgobapuku.

ke lebeletše papetla ya ditsebišo.

robot e be e le talamorogo.

ke ile sekolong ke swere dikhokho.

o be a nyaka go paka khekhe.

re be re na le papadi.

ka palelwa ke go tsoga mesong.

o be a babja.



A re ngwaleng

Thalela maina ao a swanetšego go thoma ka tlhakakgolo.

kamgelo	maatla	diphalane	lusikisiki	durban	reabetšwe
mošupologo	pene	khekhe	puku	polokwane	letšoba
phensele	tumišo	paesekele	pitša	johannesburg	sekero



Lapologa

Romela Phuki le Sam taletšo go tla khonsateng ya sekolo sa lena. Ngwala tshedimošo mo karateng ya taletšo gomme o thale o be o nomore ditaetšo tša tsela go tloga setešeneng go ya sekolong sa lena.

Dumelang Phuki le Sam

Le laletswa go tla  
khonsateng ya sekolo sa  
rena.

^ ^

Letsatsikgwedi:

Sekolo:



Lenanetshepedišo la khonsata

Thala ditaetšo tša tsela go tloga setešeneng go ya sekolong. Oketša ka setlankana go laetša maina a mekgotha le maina a mafelo ao ba tlilego go a feta.





A re direng



Itirele mmepe.

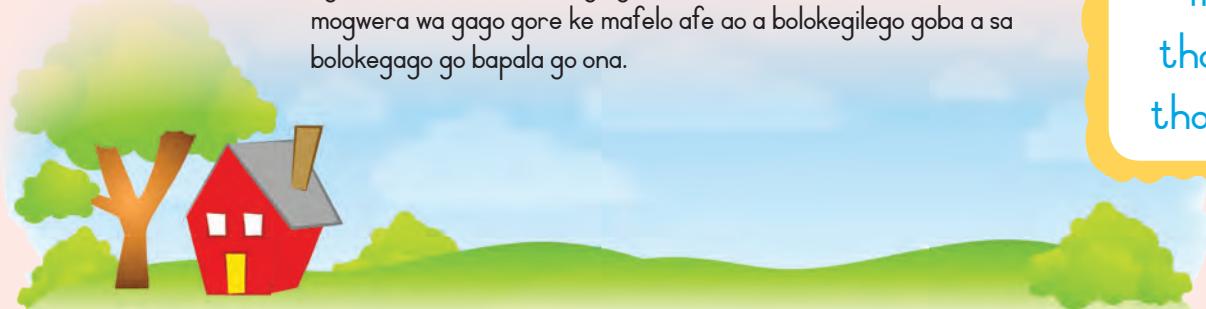
Sega diswantšho tša mafelo a go fapanana tše di lego mo go lephephetšhomo la 95(mo letlakaleng la 63) gomme o di mamaretše godimo ga kriti ye. O ka tšeа sephetho sa gore o bea lefelo le itšego kae. O ka kgetha ye nngwe ya dintlo e be ya gago gomme wa kgetha gore o e mamaretše kae. Na o nyaka go dula kgauswi le sekolo?

	A	B	C	D
6				
5				
4				
3				
2				
1				



A re ngwaleng

Laetša bagwera ba gago mmepe wa gago. Laetša moo o  
beilego lefelo le lengwe le le lengwe. Bjale tsenya nomoro le tlhaka go  
bontšha moo lefelo le lengwe le le lengwe le lego gona. Mo sekgobeng,  
ngwala lebaka leo le dirilego gore o bee seswantšho fao. Botša  
mogwera wa gago gore ke mafelo afe ao a bolokegilego goba a sa  
bolokegago go bapala go ona.



Mantšu a  
tlwaelo  
gare  
mo  
thoma  
thomile

Bjale laetša gore mafelo a a go poloko afe.	Bolela lebaka la go bea mafelo a, fao. Gobane ...
Na kliniki e mo kae?	
Na bokgobapuku bo mo kae?	
Na bookelo bo mo kae?	
Na sekolo se mo kae?	
Na seteišene sa borasetimamollo se mo kae?	
Na seteišene sa maphodisa se mo kae?	
Na boematimela bo mo kae?	
Na difolete di mo kae?	
Na phaka e mo kae?	
Na ntlo ya geno e mo kae?	
Na letamo la go rutha le mo kae?	
Na suphamakete e mo kae?	
Na kereke e mo kae?	

# Go bala ka kelohloko



A re direng

Botšišanang ka ga ditsela tše di yago mafelong a a  
fapanego a mo mmepeng. Šomišang mantšu a a latelago:

boela go la nngele

tšwela pele ka tsela...

feta phaka

O tla bona \_\_\_ ka go la mmagoja

boela go la mmagoja

kua magahlanong, fapogela...



Tlotlontšu

Ahloganya mantšu a, go bontšha dinoko tša go fapana. Ka morago nomora mantšu  
ao a lego le pokising le lengwe le lengwe go ya ka tatelano ya alfabete.

1	bo/o/ke/lo	maphodisa	suphamakete	lepatlelo
3	rutha	bokgobapuku	palo	malepola
2	seteišene	sekolo	karatšhe	thekisi



A re baleng

Bala papatšo letlakaleng le le latelago, gomme o bolele le bagwera ba gago mabapi le  
seo papatšo e le tshepišago. Morago ngwala ee goba aowa ge o araba dipotšišo tše.

Bala dipotšišo tše gomme o swaye ee goba aowa. (✓)	ee	aowa
Na o nagana gore sekhipha se se ka go dira gore o kitime ka lebelo?		
Na o nagana gore sekhipha se se ka go dira gore o be nkgwete?		
Na o nagana gore sekhipha se se ka go dira gore o ikwe o na le maatla?		
Na o nagana gore sekhipha se se tshipile?		
Na o nagana gore se ke papatšo ya nnete, ya potego?		
Na o tseba papatšo ye nngwe fela ye e sego ya potego?		

## Sekhipha seo ngwana ofe goba ofe yo a ithatago a swanetšego go ba le sona!

Bana, ge le nyaka go ratega, le nyaka  
sekhipha sa go **Ratega go Feta**.

Se tla kaonafatša lebelo la gago, wa ba nkgwete ya dinkgwete.

O tla ikwa o le gabotse go feta, ka Sekhipha sa go  
**Ratega go Feta**.

O tla laletšwa meletlong ya mongwe le mongwe.

Reka se tee lehono. Ditheko tša tlasetlase mo toropong.

**Ke R150 fela. Thekotlase ya beke e tee (1) fela.**



Itirele papatšo ya gago. Thala seswantšho, o ngwale mafoko ao a tla  
dirago gore batho ba nyake go reka selo seo.

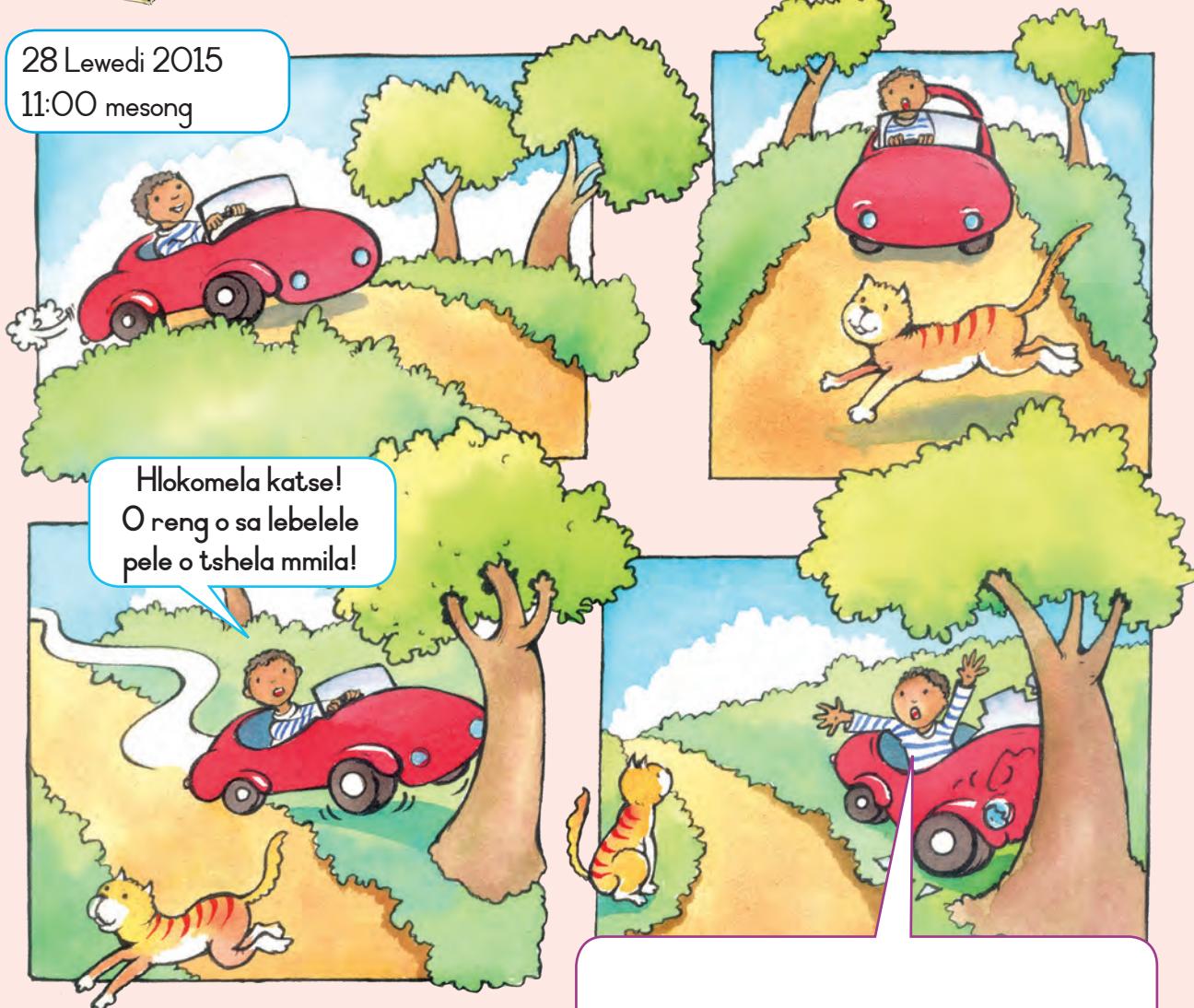


A re baleng

Bala kanegelo gomme o tlaleletše ka seo o naganago gore mootledi o se boletše  
mo go pudula ya mafelelo ya polelo.

28 Lewedi 2015

11:00 mesong



A re ngwaleng

Na o nagana gore monna a ka kgona go tšwela pele go otlela sefatanaga sa gagwe ka  
morago ga kotsi? Na a bitše maphodisa? Bjale, ngwala mafoko a mararo ka ga seo o  
naganago gore se tlide go direga ka moso mo kanegelong.




Tlotlontšu

Ngwala mantšu a dikgobeng tša maleba. A re baleng le theeletše medumo. Ka morago ngwala mafoka pukung ya gago ya go ngwalela. ko a gago a mabedi.

mmila

atla

mootlwa

etla

nyama

mootledi

nyala

mmele

Mantšu a tlwaelo

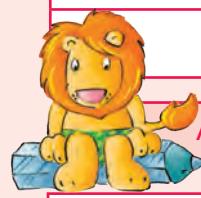
roba

robile

tliša

tlisitše

nyaka	diatla	mma	bookelo



A re ngwaleng

Bala lefoko le lengwe le le lengwe, gomme o dire sediko go lešala leo o ka le šomišago sebakeng sa mantšu ao a thaletšwego.



Monna o thutše mohlare ka sefatanaga sa gagwe.	wena	yena	bona	rena	lena	yona
Katse e tshetše tsela ka lebelo.	wena	yena	bona	rena	lena	yona
Jim le Leago ba bone kotsi.	wena	yena	bona	rena	lena	yona
Leago o ile a swanelwa ke go ngwalela maphodisa pego.	wena	yena	bona	rena	lena	yona
Nna le Leago re išitše katse gae.	wena	yena	bona	rena	lena	yona



A re ngwaleng

Thala mothalo wa go nyalanya mašala ao a lego ka go kholomo ya pele le a maleba ka go kholomo ya bobedi.



nna	o
wena	o
yena	e
yena	re
rena	ke
bona	o
yona	ba





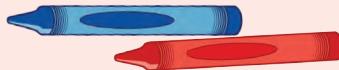
A re direng

Nomora diswantšho tše, go laetša tatelano ya maleba ka morago o botše mogwera wa gago gore go diragetše eng mo go tatelano yeo ya maleba.



Lapologa

Šupa phapano.





A re ngwaleng

O swanetše go tlatša fomo ya kotsi.

A re re o be o sepela o eya gae o etšwa sekolong. O bone kotsi ye itšego. O bone mootledi wa sefatanaga a aroga go sa letelwa, a širogela katse. Sefatanaga se ile sa thula mohlare, eupša mootledi ga se a gobala, le katse e be e se ya gobala.

Ke wena fela o bonego kotsi, ka fao, o kgopetšwe gore o ngwale kanegelo ya gore go diregile eng. Pele o tlatša fomo, botša mogwera wa gago gore o tlile go reng.

### Fomo ya kotsi

Leina la gago	
Letšatšikgwedi la kotsi	
Nako ya kotsi	
Go diregile eng:	
Sa pele	
Ka morago	
Ka morago ga moo	
Mafelelong	
Mosaeno:	





A re boleleng

Bala lenenetshepedišo ka tlhokomelo gomme o botše mogwera wa gago gore khonsata e tlile go ba mabapi le eng. Bolela gore ke ntlha efe yeo o naganago gore o tlile go ipshina ka yona go feta.

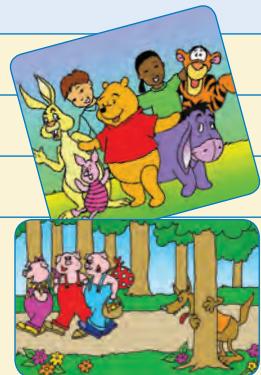


*Lenanetshepedišo la khonsata ya Sekolo sa Praemari sa LEBONE*

Letšatšikgwedi: 3 Lewedi 2015

Nako: 13:00 go fihla ka 15:30

Nako	Mphato	Tše tla dirwago
13:00		Pulo ka Hlogo: Mdi Monene Makwela
13:10	Mphato wa 1	Koša ya Wini Poo
13:20	Mphato wa 2	Koša: Ga re tšhabé phiri ye kgolo
13:40	Mphato wa 3	Tebogo le kutu ya monawa Dinaletšana: Jim o ba Tebogo Leago o ba mmago Tebogo
14:00 go fihla ka		Nako ya go ikhutša Bana ka moka ba tla fiwa tšuse le dithuthupe.
14:30		Batswadi ba tla rekišetšwa teye le kofi.
14:30		Kabo ya dimpho go mphato wa 1, wa 2 le wa 3
15:00	Mphato wa 4	Khwaere ya barutwana e tla opela Koša ya Setšhaba
15:15		Polelo ya go tswalela: Tona ya Thuto ya Motheo



A re ngwaleng

Lebelela lenanetshepedišo gomme o arabe dipotšišo tše di latelago.

Khonsata e thoma nako mang?

Ke mang yo a tlago bula mošomo?

Barutwana ba mphato wa 1 ba ile go dira eng?

Na go direga eng ka 13:20?	
Na dinaletšana ke bomang ka nako ya 13:40?	
Barutwana ba mphato wa 4 ba tlile go dira eng?	
Go tlile go direga eng ka nako ya go ikhutša?	
Ke mang yo a tlagoo fa polelo ya go tswalela khonsata?	
Ge o ka be o tlile khonsateng, o be o tlile go ipshina kudu ka ntsha efe ya lenaneo?	
Na o tla hlaiwa ke eng ge o ka fihla ka 14:30?	1
	2
	3
	4



Thala phoustara go bapatša khonsata ye. Efa dintsha ka moka tša maleba.





A re baleng

## Kuranta ya Bana

### Sekolo sa Lebone se na le khonsata ye botse ya lethabo

Mmegi: Molelo Letsoalo

4 Lewedi 2015

Bana ba sekolo sa Lebone ba tšweleditše khonsata ye botse kudu maabane. Ba tlošitše babogedi bodutu ka ditemana tša go tšwa go Wini Poo le Dikolobe tše Tharo. Dinaletšana tša pontšho e be e le Jim Brown le Leago Tlou yo a ilego a diragatša ka ga Jack le kutu ya monawa. Jim o be a le Jack, gomme Leago a le mmagwe.

Hlogo ya sekolo o be a thabile kudu ka gore Tona ya Thuto ya Motheo o be a le gona khonsateng. Tona o rile: "Ke ikgantšha kudu ka sekolo se. Bana ba šoma



gabotse, gomme ke a bona gore barutiši le batswadi ba dira mošomo wo mobotse."

Sekolo se fane ka dimpho, ba efa bana bao ba dirago mošomo wa gae ka mehla. Bona bana bao ba šomile gabotse melekong ya ANA kgwedi ya go feta.

*Big Book Shop* e fane ka dimpho tša dipuku.



A re ngwaleng

Ngwala mafoko a mararo o bolele seo o se ratilego ka puku ye.



Na o nagana gore mongwadi wa athekele ye o nagana gore sekolo sa Lebone se dira dilo tše dibotse? O tseba bjang?

Na bana ba hweditše dimpho ka lebaka la eng?

## Na sekolo se hweditše kae dimpho?

Ngwalolla lefoko leo le re botšago gore Tona o be a kgahlilwe ke sekolo.



Tlotlontšu

Ngwala mantšu dikgobeng tša maleba. A re baleng le theeletše medumo. Ka morago o ngwale mafoko a gago a mabedi ka pukung ya gago ya go ngwalela.

kgona

gagwe

bjang

eng

tatagwe

kgwele

kgaka

kgwebo

Mantšu a  
tlwaelo

goroga  
gorogile

nwa  
nwele

kgahla

mang

mmagwe

kgwele

Ngwala maina ao a tlogetšwego le mahlaodi ao a a hlaolago.

Šomiša mantšu a go go thuša.

A re ngwaleng



Mahlaodi

sebotse

megolo

mitelele

lebelo kudu

bantši

Maina

batho

difatanaga

sekolo

meago

mohlare



ye



tša



ba



se



tše



A re baleng

Jim o a šalela ka mehla, gape,  
o fela a lebala dilo ka moka.

Ngwagola o lebetše letšatši  
la gagwe la matswalo.

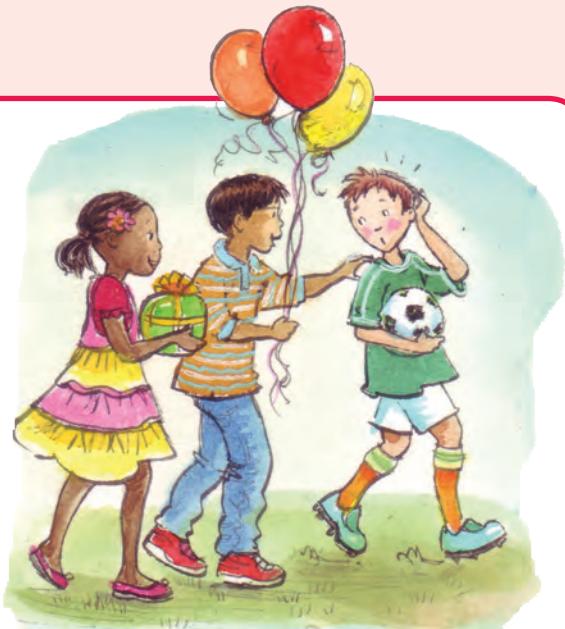
Kgwedi ya go feta o tlogetše mokotlana  
wa gagwe wa sekolo ka peseng.

Beke ya go feta o nametše  
tlou kua disorokising.

Maabane o šiilwe ke setimela  
sa go ya khonsateng.

Mesong ya lehono o ile sekolong ka diaparo  
tša gagwe tša go rutha.

O tloga a le motho wa go makatša ruri.



Letšatšikgwedi:



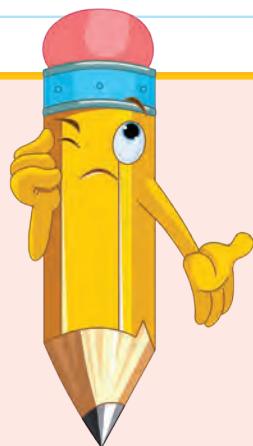
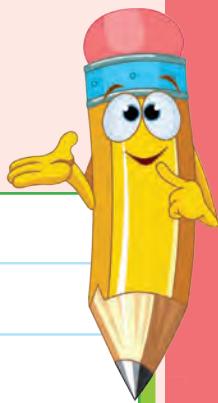
A re ngwaleng

Šomiša mmepe wo wa  
monagano go hlaloša Jim.



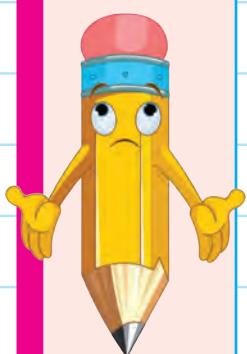
Sebopego sa gagwe

Dilo tša go makatša tše  
a di dirago



Ba e lego bagwera ba gagwe

Se Jim a ka se dirago go  
gopolā dilo





A re boleleng

- Lebelela mmepe wa Afrika-Borwa.
- Šupa diprofense tše 9.
- O dula profenseng efe?
- Bolela motsemošate wa profense ye nngwe le ye nngwe.
- Šupa diswantšho tše di laetšago a mangwe a mafelo a bohlokwa profenseng ye nngwe le ye nngwe.
- Ke diprofense dife tše di lego kgauswi le lewatle?



# Diswantšho tša go segwa

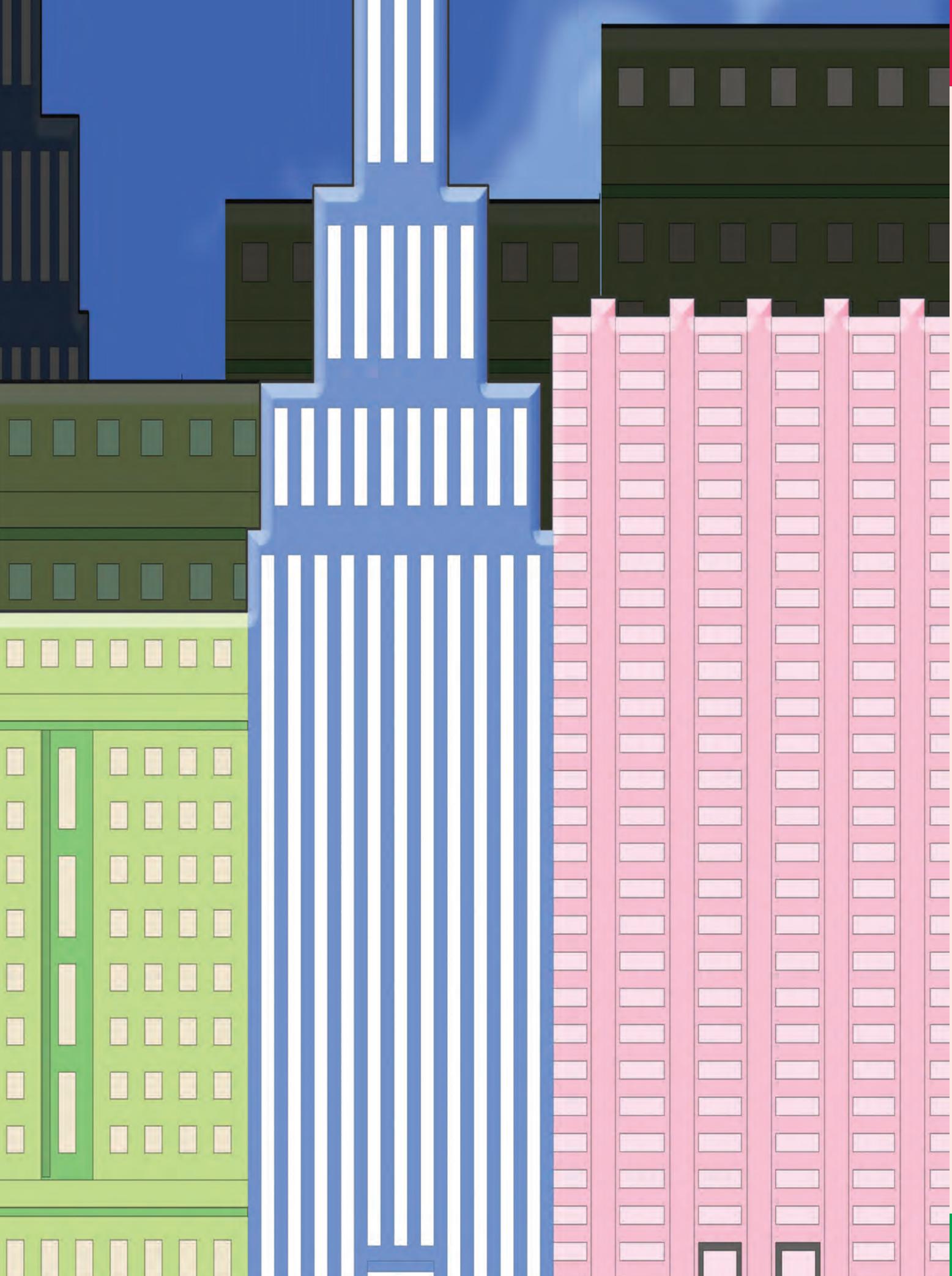
95



A re direng

Sega diswantšho tše gomme o di šomiše go itirela mmepe wa gago wo o lego letlakaleng la 48.





# Go ngwala kanegelo ye e lego ya gago



A re boleleng

Bolela le mogwera wa gago mabapi le kanegelo yeo o tlilego go e ngwala. Ka morago o ngwale dikgopolo tša gago mo letlakaleng le.



## Peakanyo ya kanegelo ya ka

Peakanyo ya kanegelo ya ka

Kanegelo ya gago e bolela ka bomang?

Kanegelo e diragala kae?

Kanegelo e diragala neng?

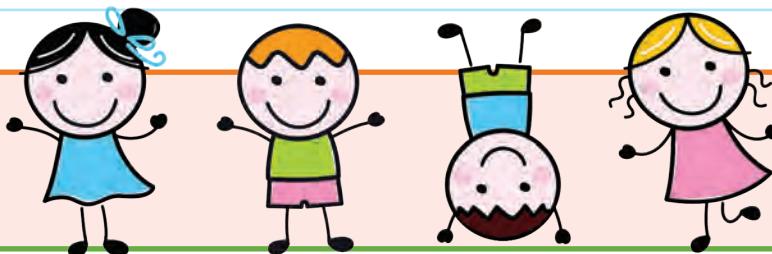
Matseno

Go diragala eng mathomong a kanegelo?

Mmele

Go diragala eng mo mmeleng wa kanegelo?

Bofelo

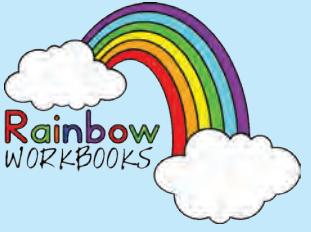


Kanegelo e fela bjang?



Itirele puku. Sega letlakala le le latelago la puku ye. Sega o latela maronthobana. Mena letlakala mo methalong. Ngwala leina la puku godimo ga khabara. Ngwala leina la gago ka tlase ga leina la puku, ka gore ke wena mongwadi wa kanegelo. Thala seswantsho godimo ga khabara. Bjale, ngwala kanegelo ya gago, ka pukung.





## KA GA MONGWADI

Ngwala leina la gago



Mengwaga ya gago

Mo o dulago

8



Kgato 4. Segamo mothalonthwi ka morago ga ge o steipotše puku ya gago

Ngwala leina la puku mo

Ngwala leina la gago (Ke wena mongwadi)

1

Kgato 1. Mena mothalong wa marontho

5



Tswela pele ka kanegelelo ya gagao mo.

7

Ngwala mmeli wa kanegelelo ya gagao mo  
le go letlakdila 4.

Thala seswantšho mo

Thala seswantšho mo



Kgato 2. Mena mothalony wa marontho

Kgato 3. Steipotše puku ya gago

Thala seswantšho mo

Thala seswantšho mo

Thoma go ngwala kanegelo ya gago mo.



2

Thala seswantšho mo

Fetša kanegelo ya gago



7

3



Tšwelela pele ka kanegelo ya gago mo



ga gago mo le mo letlakaleng la  
Ngwala goré go diregá enq mafeléloing a kanegelo

Thala seswantšho mo

Thala seswantšho mo

# Morero wa 7: Batho le mafelo

Kotara ya 4: Beke ya 1 – 4

**97 Bana ba bafsa sekolong sa rena** 70

Go bala sengwalwa ka ga bana ba bafsa sekolong sa rena.  
Go feleletša lenaneo le le theilwego godimo ga sengwalwa.  
Go araba dipotšio tše di theilwego godimo ga sengwalwa.

**98 Mafelo a go fapania ka Afrika-Borwa** 72

Go sega le go mamaretša diprofense tše senyane mo mmepeng.  
Go araba dipotšio tše di theilwego godimo ga profense yeo ba dulago go yona.  
Go šupa ditumammogo tše go swana mantšung ao a filwego.  
Go hlopha mantšu go ya ka tatelano ya alfabeto.  
Go ngwalolla mafoko ka go šomiša maswaodikga a maleba.

**99 Boso bja rena** 74

Go bala kgašo ya tše boso.  
Go šomiša tshedimošo ye e tšwago go kgašo ya tše boso go feleletša papetla ya tše boso.  
Go šomiša makopanyi go kopanya mafoko.  
Go šomiša dihlogo go feleletša mantšu.

**100 Seo ke se dirilego** 76

Go thala diswantšho tše nne tše tše ba di dirilego mafelelong a beke.  
Go hlaloša diswantšho.  
Go ngwala mafoko ka ga diswantšho ba šupa lediri.  
Go nyalanya lebjale le lefetile.  
Go šupa lebjale, lefetile le letlago.  
Go direla mogwera karata ya segwera.

**101 Bana ba go tšwa mafelong a mangwe** 78

Go bala sengwalwatlhaloši ka ga bana ba go tšwa dinageng tše dingwe.  
Go hlopha tshedimošo ka ga bana bao.  
Go šupa mantšu a go ba le medumo ye: tl, ts, kg, i le a.  
Go hlama dipotšio.

**102 Seo re ipshinago ka sona** 80

Go dira dinyakišio le go hlopha dipuelo.

Go araba dipotšio tše di theilwego godimo ga dipuelo tše dinyakišio.  
Go arola mantšu go ya ka medumo.  
Go ngwala mantšu go ya ka tatelano ya alfabeto.  
Go šomiša madiri a ka mehla le ao a sego a ka mehla.  
Go feleletša tsejana ya mararankodi.

**103 Dikatsana tše pedi** 82

Go bala sereto ka ga dikatsana tše pedi.  
Go araba dipotšio tše di itšego tše di theilwego godimo ga sereto.  
Go šupa mantšu a medumotshwano mo seretong.

**104 Seo dikatse di se boletšego** 84

Go reta le go diragatša diteng tše sereto.  
Go ngwalolla mafoko ka poleloseboledi.  
Go bapala papadi ya mantšu ye e theilwego godimo ga go šomiša madiri a lebjale le a lefetile.

**105 Lengwalo go mogwera wa ka** 86

Go bala lengwalo la segwera.  
Go araba dipotšio tše di theilwego godimo ga lengwalo.  
Go šupa maina le mahlaodi ao a šomišitšego lengwalong.

**106 Go hlaloša dilo** 88

Go šomiša mahlaodi go itlhaloša.  
Go šomiša mahlaodi go hlaloša diswantšho.  
Go šomiša mahlaodi go feleletša mafoko.  
Go bapetša diswantšho tše pedi le go šupa diphapano.

**107 Letšatši la bokgobapuku gape** 90

Go bala sengwalwa sa tshedimošo ka ga ditlou.  
Go araba dipotšio tše di theilwego godimo ga sengwalwa.  
Go šomiša mašala go feleletša mafoko.

**108 Go bala dipuku** 92

Go bala khabara ya puku le lenaneo la diteng.  
Go araba dipotšio tše di theilwego godimo ga khabara le lenaneo la diteng.

Go ngwala mafoko mabapi le gore ke ka lebaka la eng ba ka rata go bala puku.

Go šomiša matlema go feleletša mafoko.

Go bala mantšu a go raraganya leleme.

**109 Leeto la rena la go ya serapeng sa ditlou** 94

Go bala sengwalwa ka ga leeto la go ya serapeng sa ditlou le pamfolete ya go sedimoša ka ga ditlou.  
Go ngwala mafoko a mane ba šomiša seo ba ithutilego sona ka ga ditlou.  
Go phara setlankana godimo ga seswantšho sa tlou.

**110 Polelo ya ditlou** 96

Go botšiša dipotšio ka ga ditlou.  
Go šupa medumotshwano ya maleba.  
Go ngwalolla mafoko ka poleloseboledi.

**111 Polelo ya ditlou (tšwetšwa pele)** 97

Go šomiša tatelano ya afabete go kopanya marontho.

**112 Go ngwala kanegelo ye e lego ya gago** 98

Go beakanyetša go ngwala kanegelo.  
Go ngwala dikgopoloo ka ga kanegelo ka gare ga freime ya go ngwalela.  
Go dira puku ya dikanegelo le go ngwala kanegelo.



# 97 Bana ba bafsa sekolong sa rena



A re baleng

Jim le Katlego ba tlile sekolong ka morago ga makhutšo. Sekolo sa bona se Johannesburg. Bana ka moka sekolong sa bona ba bolela Seisemane ka phapošingborutelo. Ka moka ba na le maleme a bona a ka gae, a a fapanego ka gore ba tšwa mafelong a mantši ao a fapanego. Ba bangwe ba bona ba bile ba tšwa dinageng tša ka ntle. Etlang re kopaneng le ba bangwe ba bana.



Kapa-Leboa

Ke nna Dipuo. Ke na le mengwaga ye seswai. Ke bolela Setswana. Dilo tše ke ratago kudu go di ja ke malekere.



Leboa-Bodikela

Ke nna Margriet. Ke na le mengwaga ye šupa. Ke bolela Seafrikaanse. Ke rata go bapala le diruiwaratwa tša ka.



Freistata

Ke nna Makgomo. Ke na le mengwaga ye senyane. Ke bolela Sesotho. Ke rata go bala.



Kapa-Bodikela

Ke nna Jannie. Ke na le mengwaga ye seswai. Ke bolela Seafrikaanse. Ke rata go bogela TV.



Kapa-Bohlabela

Ke nna Lulama. Ke na le mengwaga ye senyane. Ke rata go bapala le diruiwaratwa tša ka. Ke bolela Sethosa.



KwaZulu-Natala

Ke nna Mandu. Ke na le mengwaga ye seswai. Ke bolela Sezulu. Ke rata go bapala kgwele ya diatla.

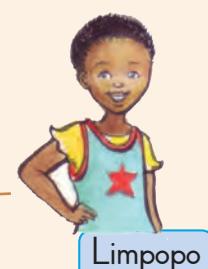


Mpumalanga

Ke nna Siabelo. Ke na le mengwaga ye senyane. Ke bolela Seswatse. Ke rata kgwele ya maoto!



Gauteng



Limpopo



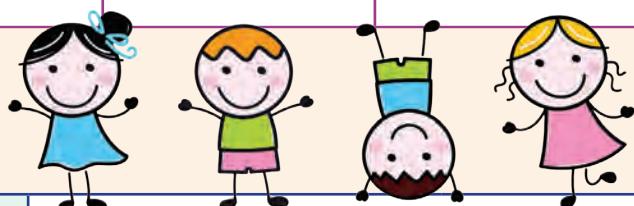


Bala ka ga bana ba bafsa gomme o ngwale mo lenaneong.  
Ngwala maina a bona, mengwaga, diprofense tše ba tšwago go tšona, maleme a bona a ka gae le gore ba rata eng. Swaya gore na ke bašemane goba basetsana.

Leina	Mengwaga			Leleme	Profense	O rata
Dipuo	8		✓	Setswana	Leboa-Bodikela	Malekere



Bjale, araba dipotšišo tše.

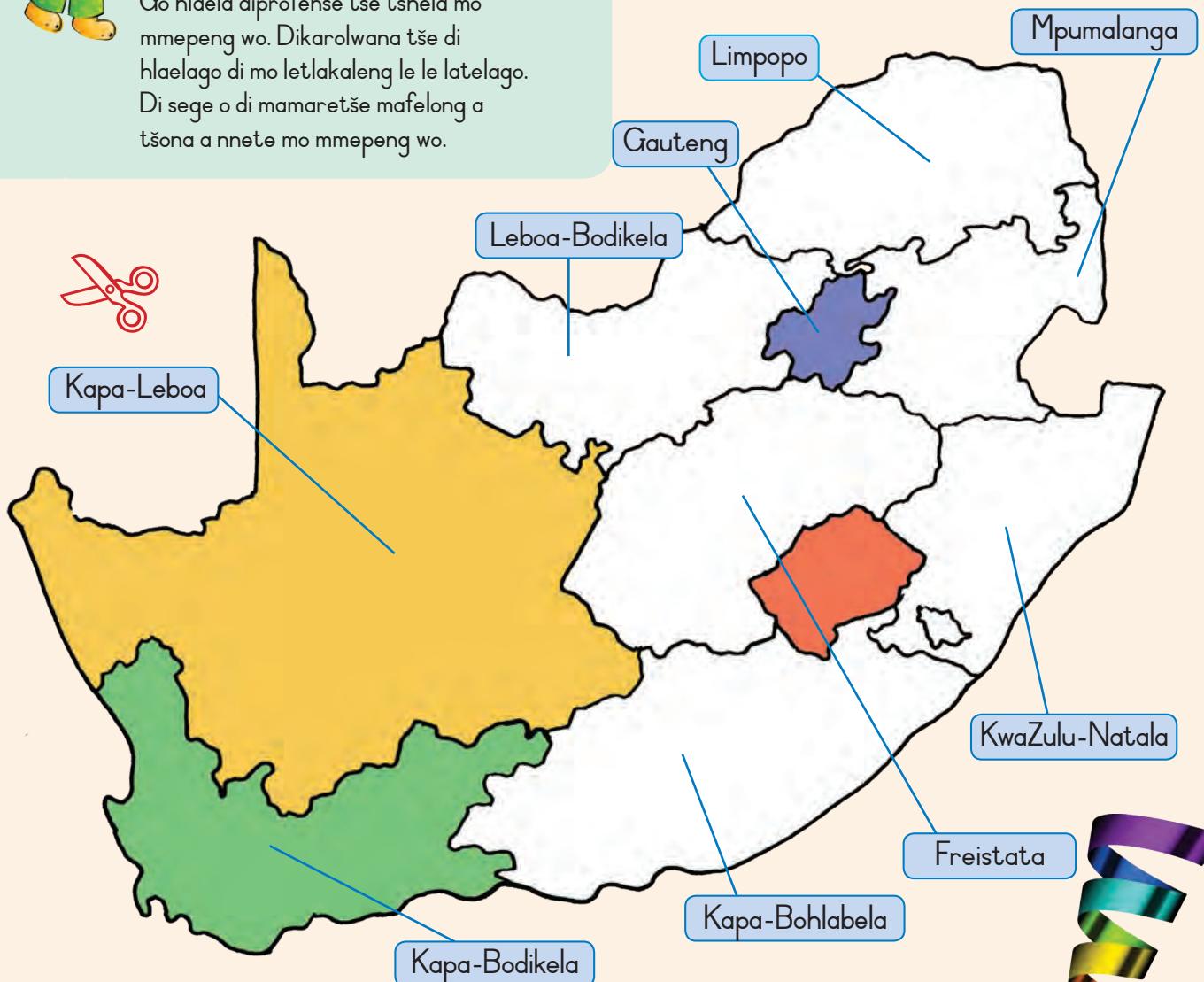


Sekolo sa bana se gokae?			
Ke bašemane le basetsana ba bakae ba ba thomilego sekolo?	Bašemane ba _____ Basetsana ba _____		
Na ke ba bakae ba bana ba, bao ba nago le:	mengwaga ye 7	mengwaga ye 8	mengwaga ye 9
Na Katlego le Jim ba dula profenseng efe? (Lebelela kanegelo gape.)			
Ba bolela leleme lef e ka phapošingborutelo?			



## A re direng

Go hlaela diprofense tše tshela mo mmepong wo. Dikarolwana tše di hlaelago di mo letlakaleng le le latelago. Di sege o di mamaretše mafelong a tšona a nnete mo mmepong wo.



## A re ngwaleng

Araba dipotšišo tše.



Na o dula profenseng efe?	
Na o bolela leleme lefe ka gae?	
Na o bolela leleme lefe ka sekolong?	
Ke diprofense dife tše o kilego wa ya go tšona?	
Ke eng se sebotse ka profense ya geno?	



Tlotlontšu

Balela mantšu a godimo, gomme o dire sediko go ditumammogo tšeо di swanago. Bjale beakanya mantšu go ya ka tatelano ya alfabete. A nomore.

2	nna
3	nnete
1	nnako

	mmepe
	mmipa
	mmele

	lla
	mollo
	bofolla

	rra
	warra
	morwarre

Mantšu a tlwaelo  
bogela  
mmepe  
leleme  
mengwaga



A re ngwaleng

Ngwala gore le lengwe le le lengwe la mafoko a ke la mohuta mang, ka morago o le ngwalolle, o šomiša maswaodikga a maleba.

pego

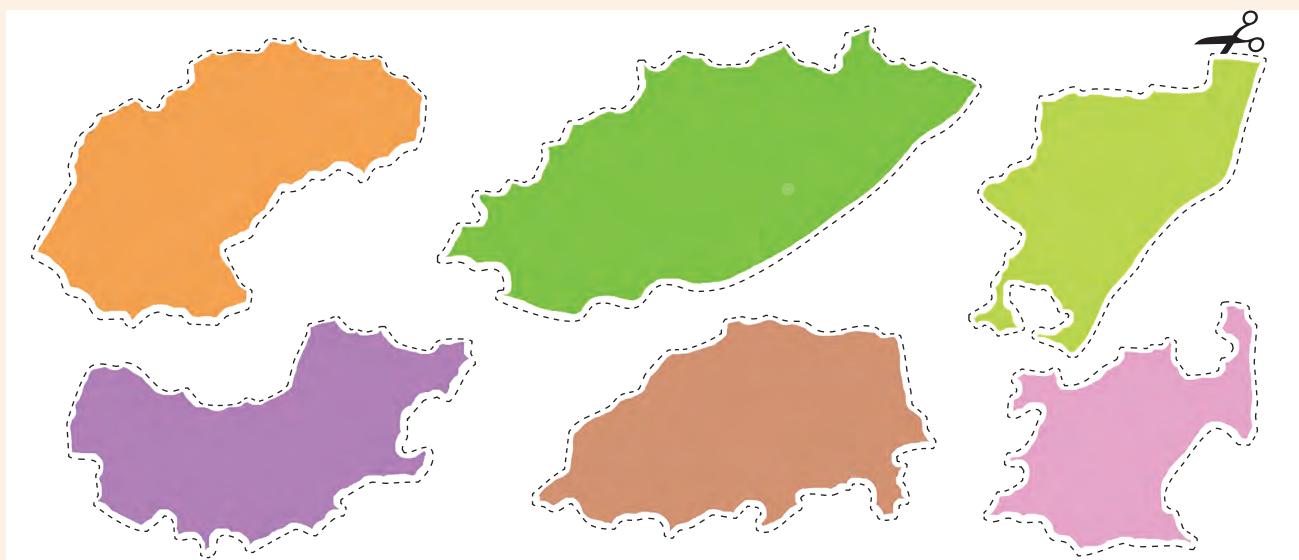
potšišo

taelo

tlabego



dipuo o rata malekere	Pego
Dipuo o rata malekere.	
na o kgona go bolela maleme a makae	
ngwala ka bothakga	
aowii pula e a na gomme ga ka swara samporele sa ka	





A re baleng

Dumelang. Boso bja lehono bo ka tsela ye.  
E tlide go na ka KwaZulu-Natala le  
Kapa-Bohlabela.

Letšatši le tla hlabo, gwa fiša ka Limpopo  
le Kapa-Leboa.

Go tla pharaphara maru ka Gauteng.

Go tla tonya ka Freistata.

Go tla ba le pula ya matlakadibe ka Mpumalanga le Leboa-Bodikela.

Go tla foka moyo ka Kapa-Bodikela.



A re direng

Thalela leina la profense le tša boso bja yona. Bjale, sega dika tša boso tšeо di lego  
kua tlase mo letlakaleng le, o di mamaretše mo go papetla ya tša boso.



Gauteng	Kapa-Bodikela	KwaZulu-Natala	Kapa-Bohlabela	Leboa-Bodikela	Mpumalanga	Freistata	Kapa-Leboa	Limpopo





Tlotlontšu

A re baleng mantšu le theeletše medumo. Ka morago šomiše mantšu a 5 go ngwala mafoko a gago a mabedi ka pukung ya gago ya go ngwalela.

mmutla	nnela	tlala	lliša	nyaka
mmele	nnoši	tlaba	llela	nyatša
mmalo	nnang	tlaela	llile	nyama

Mantšu a  
tlwaelo

letšatši  
hlaba  
maru  
tonya



A re ngwaleng

Kopanya mafoko a. Šomiša le lengwe le le lengwe la mantšu a gatee fela.



le

ka gore

eupša

ka fao

Ga ba ye sekolong lehono.

Ke Mokibelo.



Oketšo o na le mengwaga ye seswai.

Thati o na le ye senyane.

Pula e a na.

Jim o tla šomiša samporele.

Ke duma go reka paesekele.

Ga ke na tšhelete ye e lekanego.

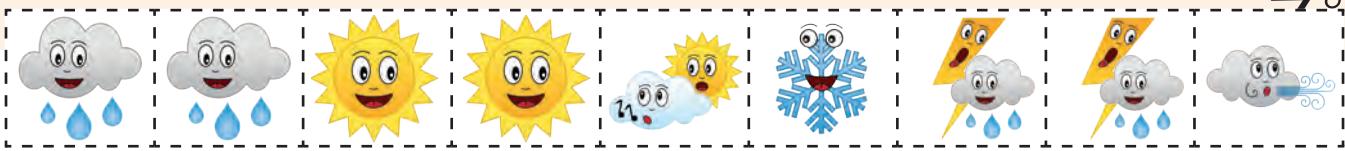


A re ngwaleng

Efa dikarabo tša dipalontšu tše.

Dihlogo le meselana  
Ge re thoma leina ka se re tseba gore  
le ka boteeng. Sekero se laetša gore ke  
se tee e sego tše pedi le go feta.

mo + sadı =		se + kero =	
le + leme =		me + riri =	
le + tšatši =		ba + na =	





A re direng

Thala diswantšho tše nne ka  
ga seo o se dirilego mafelelo a  
beke ya go feta.  
Botša mogwera wa gago se o  
se dirilego.



A re ngwaleng

Bjale ngwala lefoko sebakeng sa seswantšho se sengwe le se sengwe,  
gomme o thalele lediri.

Ke ralokile kgwele ya maoto.



A re ngwaleng

Nyalanya lebjale le lefetile la madiri a.

reka

rekile

swara

wa

bone

ja

wele

sepetše

nwa

nyakile

jеле

nwele

bona

sepela

šoma

nwa

šomile

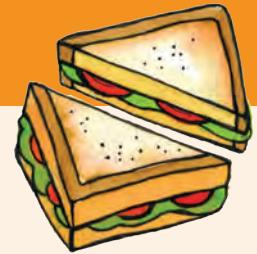


Lefetile la lediri ga se ka dinako  
tšohle moo le felelago ka -ile;  
madiring a mangwe lediri ka moka  
le a fetoga. O tla bona a mangwe  
a madiri a ka morago ge o kitima  
lebelo la Madiri.



A re ngwaleng

Šomiša madiri a a lego mo lenaneong go feleletša mafoko.  
Ka morago, laetša ge eba lefoko le ka lebjale, lefetile goba letlago.



Kgetha lentšu la maleba	Ngwala lediri la maleba lefokong le lengwe le le lengwe.	Na lefoko le ka lebjale, lefetile goba letlago?
reka rekile	Ke tla reka namune le apole.	letlago
otletše otlela	Kgwedi ya go feta ke _____ yunifomo ya sekolo.	
epile epa	Mma o tla _____ pese ya sekolo. Maabane mma o _____ pese ya iri ya bošupa mesong.	
opela opetše	Ke _____ ka serapaneng gore ke bjale merogo. Maabane ke _____ ka serapaneng gore ke bjale merogo.	
Re _____ ka maatla ka phapošing.		
Maabane bana ba _____ gabotse.		



Lapologa

Dira karata ya go  
lebogiša mogwera  
yoo a šomilego le go  
tša dipapadi le go  
tša setlošabodtu.  
Laetša gore ke  
papadi efe le  
setlošabodtu sefe.  
Ngwala molaetša wo  
bohlokwa ka gare  
ga karata



TEACHER: Sign \_\_\_\_\_ Date \_\_\_\_\_

# Bana ba go tšwa mafelong a mangwe



A re baleng

Sekolong sa rena go na le bana ba  
bahlano ba bafsa bao ba tšwago  
dinageng tše dingwe.



**Bheki o tšwa Zimbabwe.**

Bheki o rata go raloka kgwele ya maoto.  
Ke moswaradino.



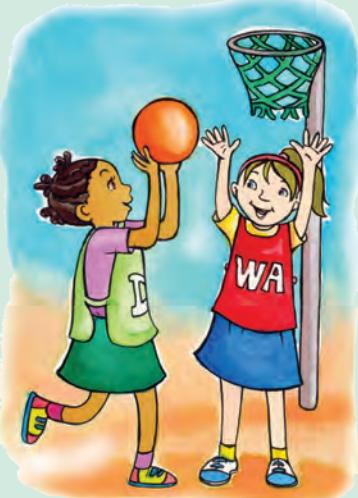
**Lee ke Letšhaena.**

O ithuta go ngwala le go bala ka  
Seisemané. O na le dikatsana tše pedi.  
Letšatši le lengwe o ile a tla le tšona  
sekolong, gomme tša iphihla ka khapotong.



**Naresh o tšwa India.**

O rata go raloka dipapadi tša  
khomphutha. O na le bagwera ba  
bantši bao ba ralokago dipapadi tša  
khomphutha le yena. O ya senthareng  
ya dikhomphutha letšatši le lengwe le le  
lengwe ge sekolo se tšwele.



**Peter o tšwa Engelane.**

O rata go bapala tšhese.

**Inge o tšwa Jeremane.**

O rata go bapala kgwele ya diatla.



Ngwala mo lenaneong le,  
tshedimošo ka ga ngwana yo  
mongwe le yo mongwe, yo a lego  
mo kanegelong ye.



Mantšu a  
tlwaelo

**tlou  
tsebe  
bagwera  
iphihla**

Leina	Naga	Setlošabodutu
Inge	Jeremane	Kgwele ya diatla



A re baleng mantšu le theeletše medumo. Ka morago o šomiše mantšu a 5 go ngwala mafoko a gago ka pukung ya gago ya go ngwalela.



tlou	tsebe	leihlo	mokgapa	maatla
tlola	tsela	leino	mokgalo	maano
tlopo	tseba	leina	mokgako	maaka



Tseba mogwera wa gago bokaone. Ngwala dipotšišo tše di nago le mantšu a. Bjalé, botšiša mogwera dipotšišo tše. Ngwala dikarabo tše a di fago.

Eng	
Kae	
Neng	
Mang	



A re direng

Dira dinyakišišo tša go nyaka go tseba gore ke ditlošabodutu dife tše bagwera ba gago ba ipshinago ka tšona kudu. Botšiša bagwera ba lesome gore mo go ditlošabodutu tše, tše hlano, ke sefe seo ba se ratago go feta. Go karabo ye nngwe le ye nngwe, khalara ka plokong ya maleba mo lenaneong. Thoma fase mo lenaneong.



Dipapadi	Go bala	Tiroatla	Dikhomphutha	TV

Ke setlošabodutu sefe seo se ratwago go feta?

Ke setlošabodutu sefe seo se lego tlasetlase lenaneong la diratwa?



Mantšu a  
tlwaelo  
bodutu  
bobodu  
boroko  
bolepu



Tlotlontšu

Ahlogantšha mantšu a, go laetša dinoko tša ona. Morago, o nomore mantšu a ka lepokising le lengwe le le lengwe ka tatelano ya alfabete.

bo/o/ke/lo	3
lenaneo	1
diatla	2



Amerika	
Limpopo	
Engelane	

morago	
godimo	
tlase	

pele	
thoko	
hleng	

O ka se kgone go bopa **lefetile** la madiri  
a ka go hlomesetša **ile**. Madiri a lebjale  
le a lefetile a a fapania. Madiri a mohuta  
wo a bitšwa **maarogi**.



Dira sediko go  
lediri la maleba.

**A re ngwaleng**



**Maabane o nwa/nwele** tħuse a le lepatlelong.

Lehono ke letšatši la Dan la go **rwala/rwele** mokotlana wa dipuku.

Maabane Leago o be a **swara/swere** puku ya go bala.

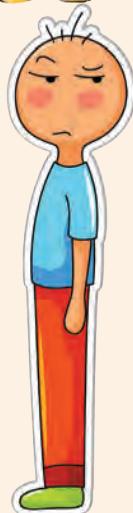
Balapa ba tla **ja/jele** difihlolo ka morago ga thapelo.

Goro o **bona/bone** sekolo sa rena maabane.

Re tla **sepela/sepetše** ka maoto go ya bokgobapuku.

Re **tšea/tšere** tlou seswantšho maloba.

Bana ba tla **apara/apere** dijeresi ge go tonya.



**Lapologa**

Nyaka  
tsejana ya  
go ya go  
setlošabodtu  
se o se ratago  
go feta.

thoma

kgwele ya maoto

mabelo

tšhengwana

tiragatšo

khomphutha

go hlokomela  
diruiwaratwa

go bala

modiro wa diatla





A re baleng

Dikatsana tše pedi, bošego bja **madimo**,  
 Di thomile go fapana, le go lwa. Ye nngwe e  
 na le legotlo, ye nngwe ga e nalo, gomme ke  
 mo go fapana go goletšego **godimo**.



"Ke tlilo tše legotlo leo," gwa bolela katse ye **kgolo**,  
 "Re tla ka ra bona! Legotlo le **legolo**!"  
 "Ke tlilo tše legotlo leo," gwa realo morwa yo **mogolo**.  
 "Re tla ka ra bona! Legotlo le **legolo**!"



Gomme, mokgekolo ka **leswielo**,  
 Dikatsana ntle a **swielela**.  
 Dikatsana tše khupetšwa ke  
**lehlwa**.  
 Mahlo ka lehlwa a **fahlwa**.



Ka setu tše abulela **lebating**,  
 Di kolobile gona kua **lehlweng**.  
 Bošegong bjoo tše **tseba**,  
 Gore ntwa e na le **tseba**.

Mongwadi ga a tsebje, amantswe (Circa 1880)



A re ngwaleng

Balelela sereto godimo le mogwera wa gago, gomme  
le arabe dipotšišo.

Mantšu a  
tlwaelo

bošego  
katsana  
madimo  
mahlo

Dikatsana di be di lwela eng?

Hlaloša tša boso bošegong bjoo.

Ke ka lebaka la eng dikatse di tšere sephetho sa go tlogela go lwa?



Tlotlontšu

Nyaka mantšu ao a nago le medumo ya go  
swana mo go sereto sa ka godima.



katsana	balwa	madimo	mokgekolo
botsana			

gola	roma	tonya	tlela

### Gopola



nnyane



nnyennyane



nnyennyennyane




# Seo dikatse di se boletšego



A re direng

Balang kanegelo gomme le e diragatše. Yo mongwe o swanetše go ba legotlo le legolo gomme yo mongwe a be katsana ye nnyane. Yo mongwe yena a be mokgekolo wa leswielo.



A re ngwaleng

Ngwala se ba se bolelago e le poleloseboledi. Šomiša maswaodikga a poleloseboledi.



Katse ye kgolo e rile, "Ke

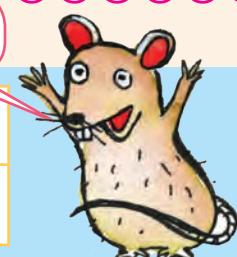
Ke nyaka legotlo leo.



Legotlo le bonwe ke nna pele.

Katsana ya fetola ya re,

Ntokolleng hle.



Legotlwana la rapela,



Le hlabile lešata. Etšwang!

Mokgekolo a kgalema,

Ijoo! Gio tonya bjang! Anke re tlogele go lwa.

Dikatsana tša goelela,





## Lebelo la madiri

ema eme

nwa nwele

otlela otletše

ja jele

wa wele

emara emere

kwa kwele

hwetša hweditše

khutša khutšitše

humana humane

lwa lwele

hlola hlotše

gola gotše

rwala rwele

bona bone

tšwa tšwele

bolela boletše

namela nametše

gogela gogetše

gamelia gametše

lemela lemetshe

rokela roketše

bogela bogetše

rulela ruletše

orela oretše

gela getše

dula dutše

robala robetše

swiela swietše

opela opetše

otlela otletše

rola rotše

## Lapologa



Kitima lebelo kgahlanolong le Tiro Modiro. Bala lebjale le lefetile la tiro karolong ye serolane. Mogwera wa gago o swanetše go bala mantšu ao a lego ka go tsejana ye talalerata. Bona gore ke mang a tlogo go ba mofenyi. Ka morago le botšišane gore lefetile la lediri le lengwe le le lengwe ke eng.





A re baleng

Dumela Min



123 Rose Street  
New Town  
1234  
13 Diphalane 2015

Gabjale ke dikgwedi tše tshela ke dula mo Afrika-Borwa ya go ipshina ka mahlasedi a letšatši. Ke naga ye botse. Letšatši le le serolane le kganya matšatši ka moka. Ke dula mokgotheng wo mosesane. Ntlo ya gešo e lebeletše phakeng ye botse ye talana. Re na le mehlare ye meraro ka tšhengwaneng ya rena ye kgolo. Go na le meago ye mentši ye meteletele toropong ya rena. Ke na le dikatsana tše pedi. Dikatsana tše o tša go seleka di ntšhala morago gohle mo ke yago. Letšatši le lengwe di ile tša ntšhala morago ge ke eya sekolong, gomme tša dula ka gare ga khapoto, di lla letšatši ka moka.

Ke na le bagwera ba bane mo Afrika-Borwa. Ka moka ba bolela Seisemanse se sebotse. Ke duma ge o ka nketela mo nageng ye ya go makatša.

Mogwera  
wa gago

Lee





A re ngwaleng

Araba dipotšišo tše.

Mantšu a  
tlwaelo
 Ila  
sellō mpa  
mpona  
botse

Ke nako ye kae Lee a dula mono Afrika-Borwa?

Na o tšwa kae?

Na o na le bagwera ba bakae mo Afrika-Borwa?

Na o nagana gore o rata go dula mo Afrika-Borwa? Ke ka lebaka la eng o realo?



Tlotlontšu

A re baleng mantšu le theeletše medumo. Ka morago o šomiše mantšu a 5 go ngwala mafoko a gago ka pukung ya gago ya go ngwalela.

sellō	phala	mpa	nko
mollo	phefo	mpona	nku
Ila	phula	mpitša	nkatla



A re ngwaleng

Lebelela lengwalo gape. Lefokong le lengwe le le lengwe go na le lentšu leo le hlalošago leina. (Mantšu a mohuta wo ke mahlaodi). Bala lefoko le lengwe le le lengwe ka tlhokomelo, gomme o thalele maina (mantšu ao a fago dilo maina). Ka morago dira sediko go mahlaodi ao a hlaolago leina le lengwe le le lengwe.

Mohlala: Ke dula Afrika-Borwa ye botse.

Ge o dirile se, ngwala mahlaodi ao o a diretšego sediko ka tlase ga hlogo ya maleba mo lenaneong le.

Mahlaodi a palo	Mahlaodi a mmala	Mahlaodi a sebopego



Are direng

Itlhaloše. Swaya lepokisi la maleba go hlaloša moriri wa gago, mahlo le botelele.

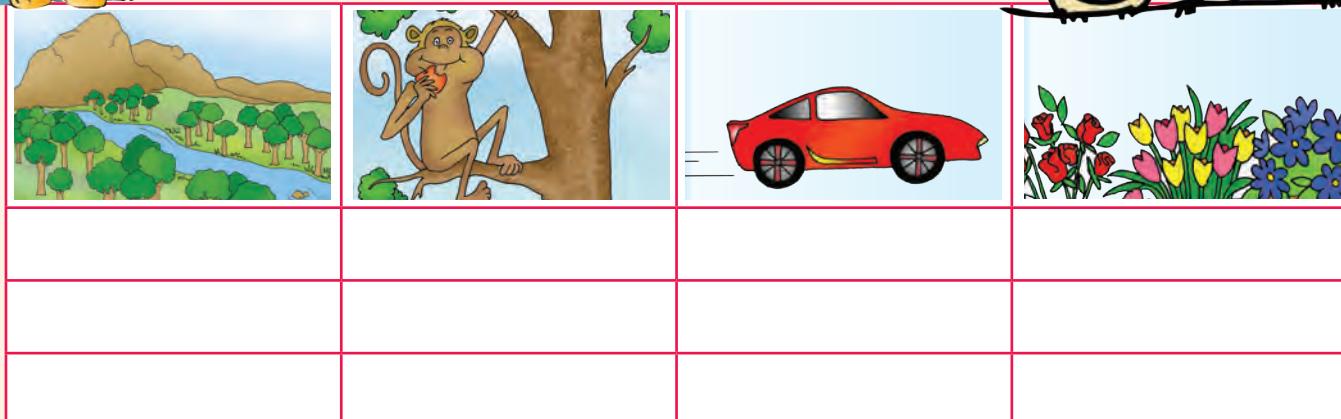
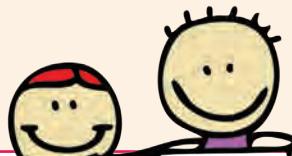


Moriri wo	mophiswa	Mahlo a	maso	Botelele bjo	boteletšana
	moso		matalamorogo		magareng
	mosehla		matalalerata		botelele
	mohubedu		maphiswa		boteleletelele



Are ngwaleng

Ngwala mahlaodi ao a hlalošago se sengwe le se sengwe sa diswantšho tše.



Kgetha mahlaodi ao a hlaolago maina ao a khalarilwego. Bjale, ngwala mahlaodi mo dikgobeng.

motelele mogolo	Monna yo  motelele o thutše mohlare wo _____ .
mokopana nnyanne	Mošemane yo _____ o kitimiša mpša ye _____ .
bose mobotse	Mošemane yo _____ o pakile khekhe ye _____ .
monnyane botho	Morutiši yo _____ o thusitše mosetsana yo _____ .



A re ngwaleng

Dira sediko go lentšu la maleba.



Nna ke	sa rata	sa ratile	re sa	sekolo.
Wena	o	lena	bona	thopile sefoka.
Yena	o	ba	ke	seapei.
Yena	ke	ba	re	sebapadi sa kgwele ya diatla.
Yona	e	ba	re	a loma.
Rena	o	ba	re	ya lebenkeleng.
Bona	o	ba	re	fihlile ka pela sekolong.

Ngwala o hlaloše motho yo o mmonago a kgahliša. E ka ba motho wa go tuma,  
goba mogwera goba wa leloko.

A re ngwaleng






Lapologa

Laetša phapano. Dira sediko go seo se laetšago phapano.





## Dilo tše tharo tšeо di kgahlišago ka ga DITLOU

**Ka moka di thoma ka tumammogo:  
Pogo, Manaka Sepolai le Meno.**

### POGO

Ditlou di šomiša dipogo tša tšona go lla. Di di šomiša gape go tsenya dijo le meetse ka ganong. Ka mokgwa wo ditlou tše dingwe di hlalefilego ka gona, di kgona go diriša dipogo tša tšona go bulela meetse. Di dira bjalo go se na motho yo a di boditšego gore di tswalele dipompo.

### MANAKA

Tlou e na le manaka a mabedi. Ona a dirilwe ka aebori.



Manaka a gola go tšwa mehlagareng. Ona ga a fetše go gola. A gola le ge tlou e tšofetše. Tlou e diriša manaka a yona go epa meetse le go nyaka dijo. Batho ba go se loke ba bolaya ditlou gore ba utswe manaka a tšona gore ba hwetše aebori.

### MENO

Tlou e na le meno a mane a phaphathi ao a bitšwago mehlagare. Di šomiša mehlagare go sohla dijo tša dibjalo tše di di jago. Mafelelong mehlagare e a fela gomme go mele ye mefsa. Se se direga mo ngwagasomeng wo mongwe le wo mongwe. Tlou e kgona go ba le sete tše tshelelagos tša meno bophelong bja yona ka moka. Rena batho re na le disete tše pedi fela.





A re ngwaleng

Araba dipotšišo tše.

Na ke dilo dife tše tharo tše di kgahlišago ka ga ditlou?

P \_\_\_\_\_

M \_\_\_\_\_

M \_\_\_\_\_

Na di šomiša dipogo tša tšona go dira eng?

Na di šomiša meno a tšona go dira eng?

Na o tseba eng ka meno a tšona?

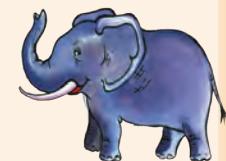
Mantšu a  
tlwaelo  
mohlagare  
meno mela  
dibjalo  
gola



Tlotlontšu

A re baleng mantšu le theeletše medumo. Ka morago o šomiše mantšu a 5 go ngwala mañoko a gago ka pukung ya gago ya go ngwalela.

tłou	khudu	meno	tšona
tlaba	khupa	reka	bona
tlela	khekhe	rema	yona



A re ngwaleng

Šomiša mantšu a go go thuša go feleletša mañoko a.

gagwe

rena

bona

ka

gago

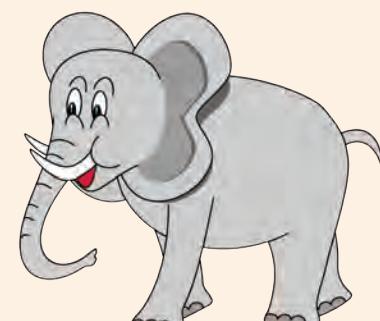
O dirile mošomo wa \_\_\_\_\_ wa gae.

Wena o tla ya sekolong ka dipuku tša \_\_\_\_\_.

Balle dijo tša \_\_\_\_\_ tša dilalelo.

Ke jele dijo tša \_\_\_\_\_ tša letena.

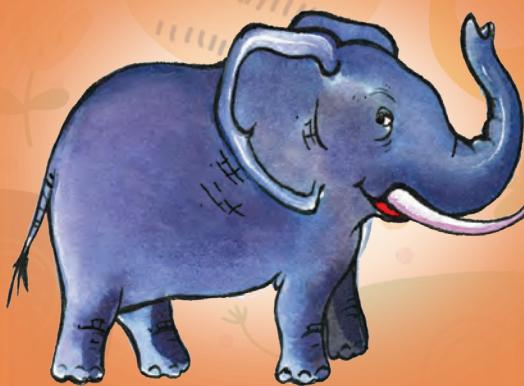
Re swanetše go dira mošomo wa \_\_\_\_\_ wa gae.





A re baleng

## Tšohle ka ga ditlou



ka Bauba Noko



A re ngwaleng

Araba dipotšio tše.

## Lenaneo la diteng

- 1 Na ditlou ke tše bjang ..... 4
- 2 Na di ja eng ..... 10
- 3 Na ditlou di boledišana  
bjang ..... 11
- 4 Leloko la botlou ..... 15



Leina la puku ke eng?

Mongwadi ke mang?

Na ke dikarolo dife tše nne tše di laetšwago mo go diteng?

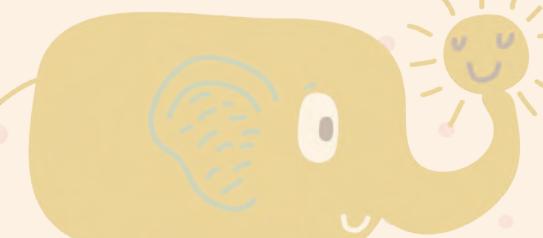
Karolo ye nngwe le ye nngwe e mabapi le eng?

1

2

3

4





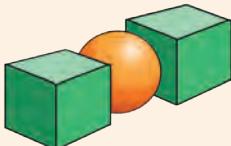
A re ngwaleng

Ngwala mafoko a **mahlano**, o laetše ge eba o ka nyaka go e bala.  
Laetša lebaka la go e bala le la go se e bale.



A re ngwaleng

Mantšu a ke mabopi. Ka moka a re botša ka ga felo.  
A ngwale dikgobeng tša maleba mo mafokong a.



godimo

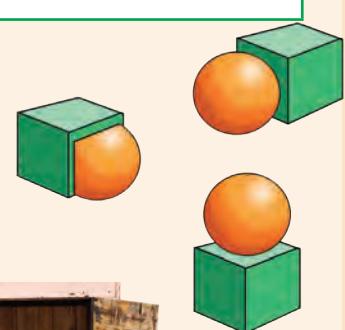
gare

kgauswi

kua

tlase

magareng



Dikatse di iphihlile ka \_\_\_\_\_ ga khapoto.

Mpšanyana e dutše \_\_\_\_\_ ga tafola.

Pam o dutše \_\_\_\_\_ ga Ann le Thabo.



Sefatanaga se thutše sa wela ka \_\_\_\_\_ ga noka.

Re fetile ka \_\_\_\_\_ ga leporogo le legolo.

Re dula \_\_\_\_\_ le sekolo.



Diraraleleme: Bala tše di latelago ka lebelobelgo go ya le ka mo o ka kgonago ka gona.



Re rata go raloka re rekisa meraloko ya rena ya  
morabaraba.





A re baleng

*Pese ya rena e eme lefelong la ditlou. Bana ba Mphato wa 3 ba ile ba ya go bona ditlou. Ditlou tša Afrika ke tše dikgolokgolo. Ditlou di na le mabjoko a magolo ka fao di bohlale go feta diphoofolo tše dingwe. Re ile ra lebelela lephehetsebiši.*

**Na di tšofala ka morago ga nako ye kaakang?**

*Di kgona go phela go fihla go mengwaga ye 70.*

**Na ke tše ditelele bokaakang?**

*Ditlou tša Afrika di kgona go gola botelele bja go fihla go dimetara tše 4.*

**Na ke diphoofolo tša go ba le leloko?**



*Ee, balapa ba tla pele. Di hlokomele bana ba tšona. Gape di bile di kgona go tše a bana ba ditšiwana di ba hlokomele.*

Letšatšikgedi:



A re ngwaleng

Ngwala mafoko a mane ka ga  
se o ithutilego sona ka ga ditlou.



Mantšu a  
tlwaelo

thaba  
bothata  
hlogo  
nko



Tlotlontšu

Bala mantšu gomme o theeletše modumo. Gopolang gore ge n e etla pele ga k, re e bitša ka  
modumo wa ng. Ka morago o šomiše mantšu a 5 go a a latelago, go ngwala mafoko a gago, ka  
pukung ya gago ya go ngwalela.

nk <u>u</u>	nko	nkepela	nkimela
nkuta	nkota	nkemela	nkinola
nkuna	nkopelela	nkekisa	nkinata



A re direng

Phara ditlankana mo seswantshong sa tlou. Šomiša mantšu a.

ditsebe

mahlo

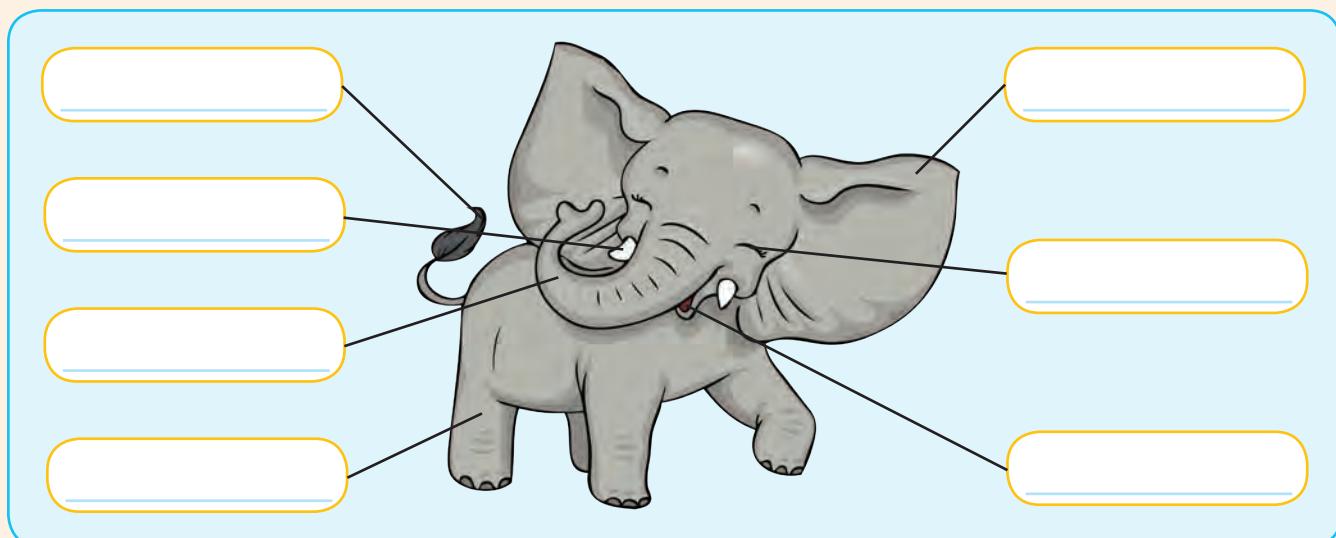
pogo

mosela

manaka

meno

maoto



TEACHER: Sign

Date

# Polelo ya ditlou



A re direng

Botšollisa mogwera wa gago ka ga ditlou.  
Botšisa dipotšiso mabapi le se o se badilego ka ga ditlou.



Dira sediko go lentšu la maleba mo mafokong a.

A re ngwaleng

Maloba re ja/jele morogo wa leroto.

O swanetše go swara/swere thipa ka bogaleng.

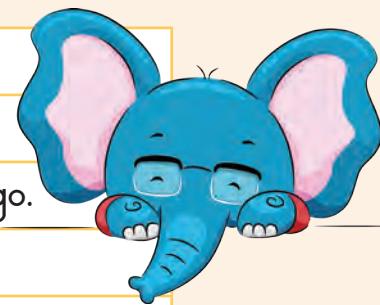
Maabane ditlou tša disorokising di be di apara/apere marokgo.

Ditlou di tla robala/robetše ka lešakeng la tšona.

Tlou ya mokgekolo e epela/epetše dijo ka mobung maabane.

Mpša ya ka e gobala/gobetše.

Na o bona/bone ditlou beke ya go feta?



Ngwalolla se ba se bolelagoo ka poleloseboledi. Šomiša maswaodikga a maleba.

A re ngwaleng



Na o ipshinne ka go ya lefelong la ditlou?



Katlego a botšisa,



Ee, go be go le bose.

Jim a araba,



Go be go le bose go bala puku ye e lego ka ga ditlou.

Katlego o rile,

Nkile ka bona ditlou gatee kua Addo Elephant Park.

Jim o rile,



Lapologa

Latela dialfabeto go kgokaganya marontho.



## Gopola



fiša



fiša kudu



fiša go feta



A re boleleng

## Peakanyo ya kanegelo ya ka

Baanegwa le  
tikologo.



Matseno

Mmele

Bofelo



Bolela le mogwera wa gago mabapi le kanegelo  
yeo o tlilego go e ngwala. Ka morago o ngwale  
dikgopolo tša gago mo letlakaleng le.

Kanegelo ya gago e bolela ka bomang?

Kanegelo e diragala kae?

Kanegelo e diragala neng?

Go diragala eng mathomong a kanegelo?

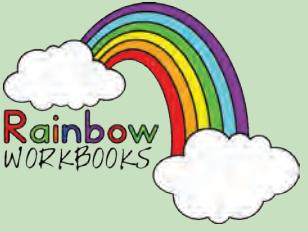
Go diragala eng mo mmeleng wa kanegelo?

Kanegelo e fela bjang?



Lapologa

Itirele puku. Seg a letlakala le le latelago la puku ye. Seg a latela marontho. Mena  
letlakala mo methalong. Ngwala leina la puku godimo ga khabara. Ngwala leina la gago ka  
tlase ga leina la puku, ka gore ke wena mongwadi wa kanegelo. Thala seswantšho godimo  
ga khabara. Bjale, ngwala kanegelo ya gago ka pukung.



## KA GA MONGWADI

Ngwala leina la gago

Ngwala mengwaga ya gago

Mo o dulago

8

Kgato 4. Segamo mothalongthwi ka morago ga ge o steipotše puku ya gago



Ngwala leina la puku mo

Ngwala leina la gago (Ke wena mongwadi)

1

Kgato 1. Mena mothalong wa marontho

5

Tswela pele ka kanegelelo ya gagao mo.



7

Ngwala mmeli wa kanegelelo ya gagao  
mo le go letlakala 4

Thala seswantšho mo

Thala seswantšho mo



Thala seswantšho mo

Kgato 2. Mena mothalong wa marontho

Kgato 3. Siempola katehiko vengi

Thala seswantšho mo

Thoma go ngwala kanegelo ya gago mo gomme  
o tšwele pele go letlakala la 2



2

Thala seswantšho mo

Fetša kanegelo ya gago



7

3

9

Tšwelela pele ka kanegelo ya gagao mo.



ga gagao mo le mo letlakaleng la q  
Ngwala goré go diréga enq mafeléloing a kanegelo



Thala seswantšho mo

Thala seswantšho mo

# Morero wa 8: Segwera le tlhokomelo

Kotara ya 4: Beke ya 5 – 8

## II3 Letšatši le le kgethwego la Barutiši

104

Go bala sengwalwa se se lego mabapi le Letšatši la Barutiši.  
Go bala sereto ka ga morutiši.  
Go arab a dipotšišo tše di theilwego godimo ga sereto.  
Go šupa dihlogo le meselana.  
Go hlopha mantšu ka tatelano ya alfabete.  
Go šomiša lenalana ka mokgwa wa maleba.  
Go bala mantšu a go raraganya leleme.

## II4 Leboga morutiši wa gago

106

Go ngwalela morutiši karata ya go mo leboga.  
Go kopanya mafoko le go šupa madiri.  
Go thalela mahlathi a nako.  
Go šomiša makgokamong go laetša gore selo ke sa mang.  
Go bolela modumo **n** ge o etla pele ga modumo **k**.  
Go hlama phoustara ya go tsebagatša Letšatši la Morutiši.

## II5 Ann wa marontho

108

Go bala lengwalo la go ya go morutiši le etšwa go Ann.  
Go arab a dipotšišo tša kgethontši tše di theilwego godimo ga lengwalo.  
Go šupa mahlalošetšagotee.  
Go ikgopotša tatelano ya ditiragalo.

## II6 Fola, Ann

110

Go ngwala ka pukutšatšing mabapi le nako yela ba be ba babja.  
Go šomiša dihlogo le meselana go feleletša mantšu.  
Go ngwala mafoko o šomiša dihlogo le meselana.  
Go ngwalela Ann lengwalo ba mo kganyogela go fola ka pela, gape, ba mmotša ditaba tša sekolong.

## II7 Letšatši le le lebose .... letšatši le bošula

112

Go bala ditlhalošo tše pedi tša ditiragalo tša go swana.  
Go beakanya go ngwala ka go pukutšatši.  
Go šomiša mmepe wa monagano go thuša go ngwala ka go pukutšatši.  
Go ngwala ka go pukutšatši go

šomišwa mmepe wa monagano.

## II8 Mo re ilego ra ya

114

Go ngwala atrese le go ngwala poskarata ya go ya go mogwera.  
Go kopanya mafoko ka go šomiša makopanyi.  
Go nyalanya mantšu a botee le a bontši.  
Go šomiša lekgokamong go laetša gore selo ke sa mang  
Go hwetša le go dira sediko mo go seswantšho seo se sa swanetšanego le tše dingwe.

## II9 Re ya papading

116

Go bolela seo kanegelo e lego mabapi le sona ka go lebelela hlogo le diswantšho.  
Go ngwala poledišano gore e nyalelane le diswantšho.  
Go arab a dipotšišo tše di theilwego godimo ga kanegelo ya diswantšho.  
Go thala manakana a tšupanako ye nngwe le ye nngwe go laetša nako le mohuta wa tiragalo yeo e diragetšego.

## II10 Ka ga papadi

118

Go šomiša diswantšho go ngwala kanegelo ka ga leeto la bana.  
Go phara ditlankana godimo ga seswantšho.  
Go hlama mantšugokwa.

## II11 Thapo rasetimamollo

120

Go bala ka ga poledišano ya seyalemoyeng, ya go ama rasetimamollo.  
Go diragatša poledišano.  
Go arab a dipotšišo tša kgethontši tše di theilwego godimo ga poledišano.  
Go ngwala temana ka ga bokamoso bja bona mabapi le tša mošomo.

## II22 Se ke nyakago go ba sona

122

Go swara poledišano le mogwera, le go ngwala dikarabo tša dipotšišo.  
Go nyalanya dihlogo tša maleba le mantšu.  
Go ngwala mafoko ba šomiša dihlogo.  
Go feleletša dikgatopapišo.  
Go nyalanya ditshwantšhanyo le diswantšho.  
Go hlama tshwantšhanyo.

## II23 Tšošwane le tšie, Lekganthwane

124

Go bala kanegelo ka ga Lekganthwane, tšie le tšošwane  
Go arab a dipotšišo tše di theilwego godimo ga sengwalwa.

## II24 Tšie e a tswinya

126

Go phara ditlankana seswantšhong.  
Go ngwalolla mafoko ba šomiša poleloseboledi.  
Go hwetša mantšu mo go kriti ya mantšu.

## II25 Lefaseng ka bophara re a keteka

126

Go bala sengwalwa mabapi le meketeko ya go fapano.  
Go feleletša lenaneo ka ga dikgopoloo mabapi le dimpho.  
Go dira dinyakišo ka ga makhutšo gomme ka morago ba ngwala le go hlopha dipolo.

Setifikeiti

128

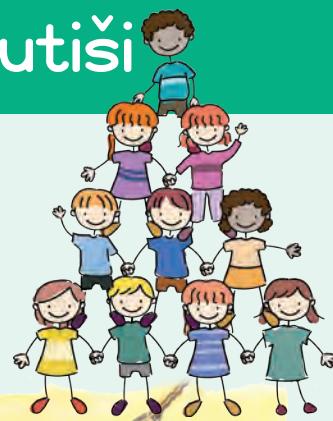


# Letšatši le le kgethilwego la Barutiši



A re baleng

Letšatši la barutiši le ka la 8 Diphalane. Mo letšatšing le, re ngwala mangwalo le dikarata go leboga barutiši ba rena. Ba bangwe ba barutwana ngwalela barutiši direto. Lebelela sereto se se ngadilwego ke morutwana wa mosetsana.



A re ngwaleng

Bala sereto gomme o arabe dipotšišo.

Mantšu a tlwaelo

tlalelong  
bothateng  
ngakeng  
nthuša

Ke dilo dife tše tharo tše mosetsana a lebogang morutiši wa gagwe ka tšona?  
Di thalele mo seretong, gomme ka morago o di ngwale.

1

2

3

Na mosetsana wa sekolo o be a ikwa bjang ge a be a le mo tlalelong? ✓

a	Thabile	b	Hloname
---	---------	---	---------

Lebelela sereto gape. Nyaka mantšu ao a ipoeletšago gomme a thoma ka go swana. A ngwale.

Ke a leboga	Ge ke
-------------	-------



Tlotlontšu

Arola mantšu a, go laetša dinoko tša ona. Morago, o nomore mantšu a ka lepokising le lengwe le lengwe ka tatelano ya alfabete.



go/polla	2
kgahliša	3
botse	1

mphatong	
tlalelong	
sekolong	

morutiši	
moruti	
moithuti	

Laboraro	
Labone	
Labohlano	



A re ngwaleng

Bontšha gore dilo tše ke tša bomang ka go diriša lebopi la lerui. Ka morago o ngwale maina a beng ba tšona le gore ke eng se e lego sa yo mongwe le yo mongwe wa bona.

Ke puku ya Sam.	Sam	Puku
Mokotlana	mma o senyegile.	
Mosela	mpša o swaregile.	
Leino	Sara le bohloko.	
Sefatanaga	morutiši ke se sehubedu.	
O tšere bolo	Mogoroši.	

Diraraleleme: Bala se ka lebelo ka mokgwa wo o ka kgonago.



Boati, bona bana ba bolela ba bina.  
Sesepe sona se fahla se sa sasamela.



# Leboga morutši wa gago



A re ngwaleng

Ngwalela morutiši wa gago karata  
ya go mo leboga.

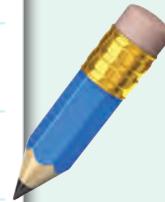


## KE A LEBOGA MORUTIŠI



A re ngwaleng

Thalela madiri goba mantšu a go laetša tiro ka lepokising le letalalerata.  
Bjale, thala mothalo go kopanya dikarolo tše pedi tša lefoko.



### Sediri

Segwagwa se se talamorogo

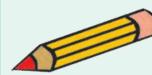
Ngwanešo wa mosetsana

Monna

Mogwera wa ka Jane

Mpša ye tsotswana

Bana



### Nyaka lediri

ba be ba raloka ka kgwele.

se ja ntšhi.

e jele lerapo.

o be a otlela koloi ya gagwe.

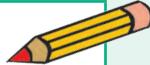
o be a apere rokwana ye botse.

o dutše kgauswi le nna ka sekolong.



A re ngwaleng

Sekolo se tsena ka 08:00.



Thalela mantšu ao  
a go botšago gore  
dilo di direga neng.

Ka ga nako  
Re šomiša letlema **ka** neng?  
Re šomiša **ka** go laetša nako ye itšego go  
matšatši a beke, dikgwedi, mengwaga le go  
matšatšikgwedi.

Sekolo se tšwa ka iri ya 2 mathapama.

O ya sekolong ka Mokibelo?

Ann o ile gae mosegaresegare.

Letšatši la matswalo a gagwe ke la 20 Dibatsela.

Re robala ka 08:00.

O tla ba o le kae ka Letšatši la Ngwaga wo mofsa?



A re ngwaleng

Ge motho o tee a le mong wa dilo, re ngwala **tša** ka morago ga selo seo go laetša  
tswalano ye. Feleletša mafoko ka go ngwala mantšu ao a tlogetšwego.

Dipuku \_\_\_\_\_ bašemane.



Dijo \_\_\_\_\_ dimpša.

Dikolo \_\_\_\_\_ barutiši.



A re ngwaleng

Bolela mantšu a gomme o theeletše modumo wo o tlago pele ga **k** gomme o o direle sediko.

(n)ko	nketela	nkiša	nku
nkota	nkemiša	nkimela	nkukiša
nkotla	nkekiša	nkinola	nkubula



Lapologa

Lebelela sereto se, "Morutiši  
wa ka". Šoma le mogwera wa  
gago gomme le dire papetla  
ya go kwalakwatša Letšatši  
la Barutiši. Laetšang gore ke  
ka lebaka la eng barutiši ba le  
bohlokwa baneng. Laetšang  
gore bana ba ka dira eng go  
bontšha barutiši ba bona gore  
ba a leboga.



A re baleng



Mohlomphegi Morutiši

Ke nakwana ke sa kgone go tla sekolong. Ke na le mabora gomme ngaka e re nka se kgone go tla sekolong ka gore ke tla fetetša bana ba bangwe.

Ke tsogile Mošupologo wa go feta, ka hwetša mmele wa ka o tletše maronthobana a mahubedu. Ke lekile go a fofora, eupša a se tloge.

Moragong ka leka go a hlapa ka sešepe, eupša le ge go le bjalo a se tloge. Ke ile ka fefelwa ke lethabo. Ka swaba. Gona fao ka thoma go kwa ke fiša kudu. Mma o ile a nkiša ngakeng. O rile ke fiša kudu. O mphile dihlare gomme a re ke se ke ka tla sekolong. E be e le matšatši a mahlano a go feta.

Ka mehla ke a lebelela go bona ge eba marontho a a tloga, eupša a sa le gona. Ke hlogetšwe bagwera ba ka. Ke duma go boela sekolong; nka se kgone! Morutiši, o bona eka o ka kgona go dira gore ke hwetše dipukutšomo tša ka, gore ke kgone go šoma ke le gae? Ga ke nyake go šalela morago ka mošomo wa ka wa sekolo. Tate o re a ka tla a di lata.

Ke le hlogetšwe kudu bohle.

Ann

25 Mahlaba Street

Soshanguve

1234

19 Diphalane 2015





**Are ngwaleng**

Ka morago ga ge o badile lengwalo, araba dipotšišo tše.  
Dira sediko go karabo ya maleba.

Na maikemišetšo a magolo a lengwalo la Ann ke go dira eng?

- |   |   |
|---|---|
| A | Ke go botša morutiši gore o swerwe ke mooko.    |
| B | Go re o ile ngakeng.                            |
| C | Go kgopela dipukutšhomo tša gagwe.              |
| D | Go botša morutiši wa gagwe gore ngaka e rileng. |

Na ke lebaka le lekaakang Ann a se gona sekolong?

- |   |               |
|---|---------------|
| A | Matšatši a 2  |
| B | Matšatši a 5  |
| C | Matšatši a 7  |
| D | Matšatši a 10 |

Ke selo mang sa mathomo seo se dirilego gore Ann a nagane gore mokgwa o gona?

- |   |   |
|---|---|
| A | O bone a na le marontho.                  |
| B | Ngaka e mmoditše gore o swerwe ke mabora. |
| C | O be a fiša.                              |
| D | Mmagwe o mo išitše ngakeng.               |



Lebelela lengwalo ka tlhokomelo gomme o hwetše mantšu ao a nago le tlhalošo ye e swanago le ya a.

- |                               |  |
|-------------------------------|--|
| tšhela bolwetši (temana ya 1) |  |
| ka nyama (temana ya 2)        |  |
| tloša (temana ya 2)           |  |
| tšea (temana ya 3)            |  |

**Mantšu a tlwaelo**

fetetša  
swaba  
mabora  
mooke



Bea mafoko ka tatelano ya maleba. A nomore go tloga go 1 go ya go 4.

- |  |  |
|--|--|
| Ke ile ngakeng.  |  |
| Ke lekile go a hlapa.  |  |
| Ke be ke fiša.   |  |
| Ke tsogile gomme ka lemoga gore ke be ke tletše marontho a mahubedu. |  |



A re direng

Ngwala ka pukutšatšing mabapi le nako yela o be o babja. Bolela gore o be o ikwa bjang, dihlare tše o bego o di nwa le gore o be o hlokomelwa ke mang.



Dumela Pukutšatši



Letšatšikgwedi \_\_\_\_\_



A re ngwaleng

Dira dipalontšu tše.

Ge re ruma lentšu ka **gadi**, re laetša **botshadi**. Ka fao morutišigadi, ke morutiši **wa mosadi**, kgoši ke ya monna, kgoši ya mosadi ke **kgošigadi**.



morutiši + gadi =

morutišigadi



kgoši + gadi =

mohlolo + gadi =

nala + gadi =

hlaba + gadi =

thomo + gadi =

Ngwala lefoko o šomiša lentšu le le nago le moselana wa **gadi**.




A re ngwaleng

Itšee eke o mogwera wa Ann. Mo ngwalele lengwalo o mmotše gannyane ka tša sekolong.



Ngwala nomoro ya ntlo le mmila.

Ngwala leina la motse goba toropo.

Ngwala khoutu ya poso.

Ngwala letšatšikgwedi.

Dumela Ann

Ke nna

# Letšatši le le lebose ... letšatši le bošula



A re baleng

Sam le kgaetšedi ya gagwe, Sara, ba ile ba tšwa le balapa.  
Sam o ipshinne ka go itiwa ke moyo, eupša e sego Sara.



E be e le letšatši le  
lebose kudu! Eke re  
ka boelela gona.



A letšatši le bošula!  
Ga ke a ipshina ka  
selo le gatee ka ntle  
le dijo tša letena.



A re direng

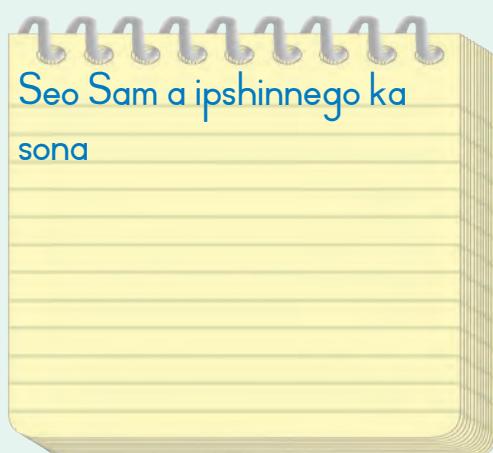
O ile go ngwala ka gare ga pukutšatši, o ngwala nke ke wena Sam le Sara. Eupša, pele,  
sehlopheng sa lena, hlamang mmepe wa monagano woo o tlago go le thuša go ngwala  
dintlha tša bona. Bolelang mabapi le gore ke ka lebaka la eng bana ba babedi ba, ba ba  
ilego lefelong le tee ba fapanabjale ka ga leeto la bona.



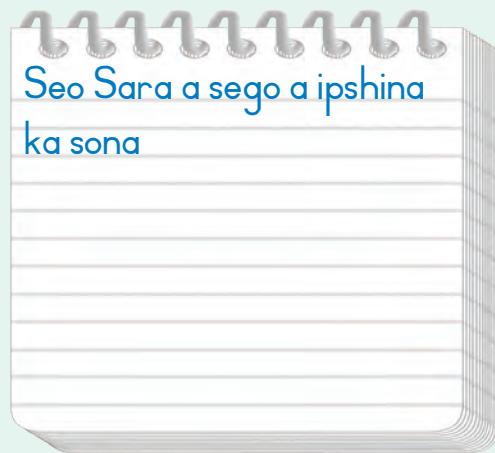
Mo Sam le Sara ba ilego



Seo Sam le Sara ba se  
dirilego



Seo Sam a ipshinnego ka  
sona



Seo Sara a sego a ipshina  
ka sona



Tlotlontšu

A re baleng mantšu le theeletše medumo. Ka morago o šomiše mantšu a 5 go ngwala mafoko a gago ka pukung ya gago ya go ngwalela.

hlapi	tseña	tlabega	thaka	tše
hlahuna	tsefa	tladitše	thapelo	tšeo
hlaela	tsetla	tlalea	thabile	tšela



A re ngwaleng

Bjale ngwala ditaba ka pukutsatsing ya Sam le ya Sara ya letšatši leo. Šomiša mmepe wa gago wa monagano go go thuša.



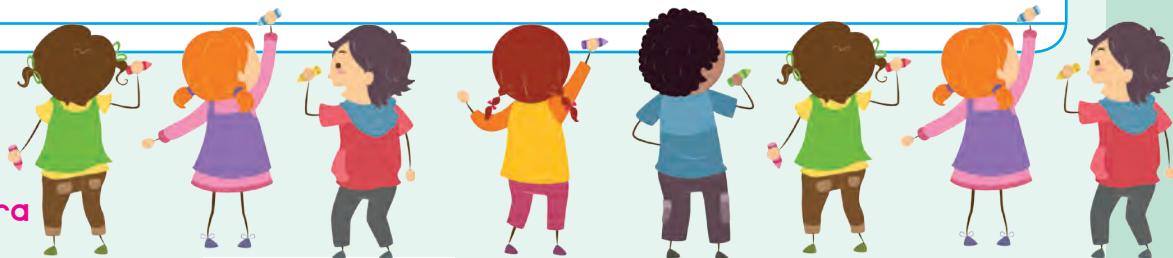
### Pukutšatši ya Sam

Dumela Pukutšatši



Letšatšikgwedi \_\_\_\_\_

Lehono ke bile le letšatši le lebosebose; e sa le e eba nna! Re ile



### Pukutšatši ya Sara

Dumela Pukutšatši



Letšatšikgwedi \_\_\_\_\_

Lehono ke bile le letšatši le bošulašula kudu, ge e sa le e eba nna! Re ile

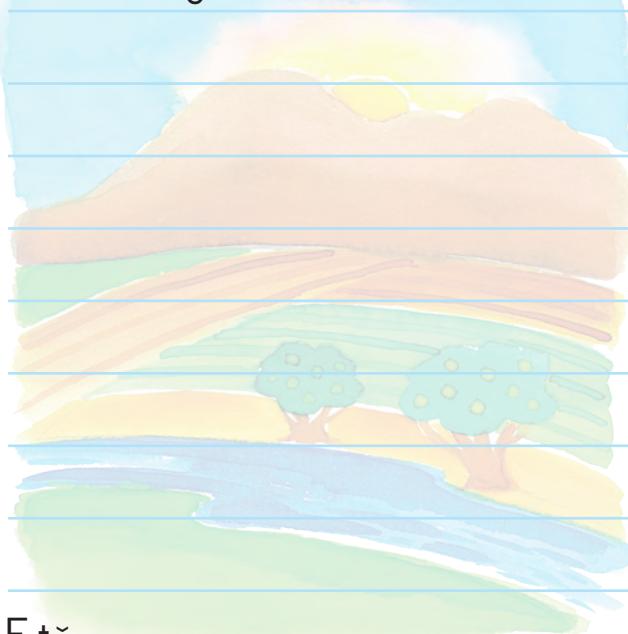
# Mo re ilego ra ya



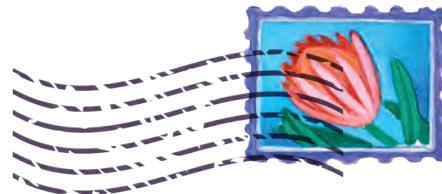
A re direng

Dira se ekego ke wena Sam goba Sara. Romela mogwera wa gago poskarata o bolele gore o dirile eng mola o be o tšwele le balapa, lebaka la gore ke ka lebaka la eng o ipshinne goba o se wa ipshina. Romela karata go mogwera wa gago.

Dumela mogwera



E tšwa go:



Leina la mogwera wa gago

Nomoro ya ntlo le leina la mmila

Khoutu ya poso



A re ngwaleng

Kopanya mafoko a a mabedi. O dumelatšwe go šomiša lentšu le tee gatee fela.

gape

ka gore

eupša

Re ile lefelong le lebotse kudu.

Ga se ka ipshina.

Ke ile le batswadi ba ka.

Ke ile le kgaetšedi.

Ke be ke sa nyake go ya.

Ke be ke nyaka go ya moletlong wa mogwera wa ka.



A re ngwaleng

Nyalanya mantšu a ka boteeng le mantšu a ona ka bontšing.

**morogo**

diphiri

phiri

**merogo**

motse

leleme

marotho

metse

mapokisi

selepe

dilepe

borotho

lepokisi

maleme

Mantšu ao e lego maina a na le dihlogo tša go fapania ka boteeng le ka bontšing. Ge leina le thoma ka **se hlogo ya bontši ke di**. Mohlala: sešepe – dišepe. Tše dingwe dihlogo ke mo, le, bo bjalojalo. seipone – diipone; sekhethe – dikhethhe.



A re ngwaleng

Laetša gore na mong wa dilo ke o tee goba ba bantši.  
Ngwala lekgokamong mo sekgobeng sa maleba.

Matlakala \_\_ mehlare.

Matlakala \_\_ matšoba.

Borokgo \_ mošemanne.

Leihlo \_\_\_\_ nose.

Dipuku \_\_ basetsana.

Nko \_\_\_\_ rametlae.



Lapologa

Hwetša gomme o dire sediko go yeo e sa sepelelanego le tše dingwe. Bjale ngwala leina la sehlopha se sengwe le se sengwe.

dipapadi

dinamelwa

mešomo



# Re ya papading



A re boleleng

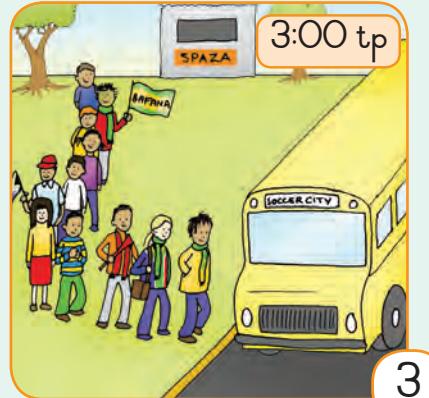
Lebelela diswantšho gomme o bolele le mogwera wa gago ka ga seo se diragalago.



1



2



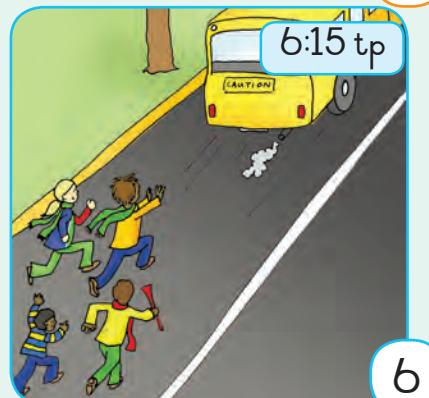
3



4



5



6



A re ngwaleng

Bolela ka fao bana ba ikwelego ka gona seswantšhong se sengwe le se sengwe. O nagana gore ba be ba reng seswantšhong se sengwe le se sengwe? Bjale tsenya dinomoro tša maleba tša diswantšho go laetša gore bana ba boletše dilo tše nako mang.

Aowa, hle! Pese ya rena šele e a sepela! Re šiiilwe ke pese ya mafelelo!

Aowa banna! Lebelelang gore molokoloko wo ke wo mokaakang! Afa re tla ba ra tsena ka stadiamo?

Ke swanetše go apara sekhafo ka gore go a tonya.

Jim Wee! E šetše e le masometharo go tšwa go iri ya bobedi. Re swanetše re phakiše!

Šatee! Sehlopha sa rena se a fanya!

A re tseneng mo molokolokong wo wa go ya peseng.



A re ngwaleng

Na bana ba ile ba ya kae?

Na ba be ba le melokolokong ye mekae?

Na ba tšere nako ye kae ba le molokolokong wa bobedi?

Na ba dirile eng ka 4.30?

Na go diregile eng ka 6:15?



Tlotlontšu

A re baleng mantšu le theeletše medumo. Gopolang gore ge **n** e etla pele ga **k** re e bitša ka modumo wa **ng**. Ka morago o šomiše mantšu a 5 go ngwala mafoko a gago ka pukung ya gago ya go ngwalela.

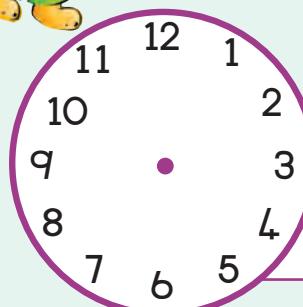
nko	nkama	nketela	nkisha	nku
nkota	nkatla	nkemiša	nkimela	nkukiša
nkotla	nkano	nkekiša	nkinola	nkubula

Mantšu a tlwaelo  
lengwalo lerato  
ka gobane tšhelete

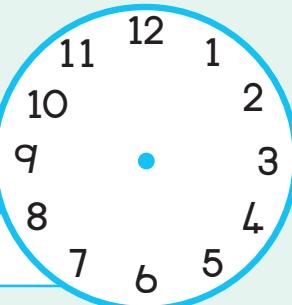


A re direng

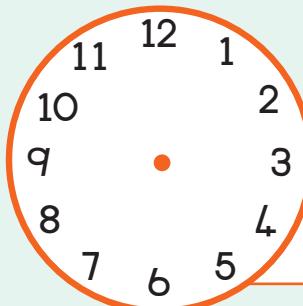
Lokela manakana tšupanakong ye nngwe le ye nngwe, go laetša nako yeo tiragalo e diragetšego ka yona.



Mošemane o apere sekhafo sa gagwe.



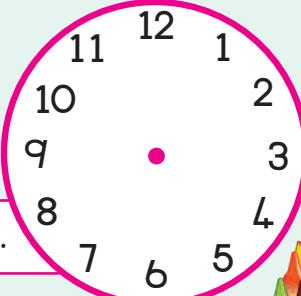
O gahlane le bagwera ba gagwe.



Ba eme molokolokong kua stadiamo.



Ba šiilwe ke pese.





Are ngwaleng

Šomiša diswantšho, di go thuše go ngwala kanegelo ka ga leeto la bana la go ya papading ya kgwele ya macto. Fetša kanegelo ya gago ka go hlaloša seo se diragetšego ka morago ga 6:15 thapama (tp).



2:15 tp

1

---



---



---



2:30 tp

2

---



---



---



3:00 tp

3

---



---



---



4:00 tp

4

---



---



---



4:30 tp

5

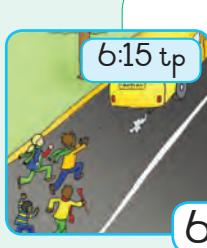
---



---



---



6:15 tp

6

---



---



---



Lapologa

Phara setlankana seswantshong se sengwe le se sengwe.  
Bjale, kopanya mantšu gore a dire lentšu le tee. Mohuta wo wa  
lentšu, leo le hlamilwego ka mantšu a mabedi, le bitšwa leinagokwa.



+

=

molalatladi



+

=

thabalešoba



+

=

leebarope



+

=

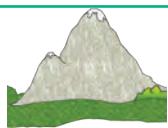
pukutšatši



+

=

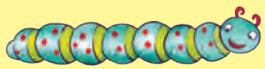
kgomobolekana



+

=

thabamollo



**telele**



**telele kudu**

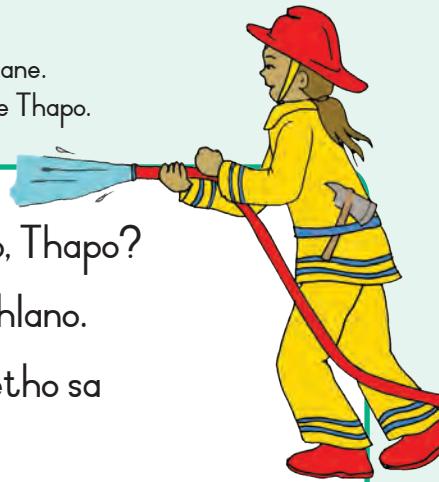


**telele go feta**



A re baleng

Thapo Mahlaba ke rasetimamollo. O šoma Polokwane.  
Jim le Leago ba theeleditše poledišano ya radio le Thapo.

**Mogoeledi:**

Ke nako ye kae o le rasetimamollo, Thapo?

**Thapo:**

Nako ye telele. Mengwaga ye mehlano.

**Mogoeledi:**

Ke ka lebaka la eng o tšere sephetho sa  
go ba rasetimamollo?

**Thapo:**

Ke be ke nyaka go thuša batho.

**Mogoeledi:**

Na o ithutile bjang go dira mošomo wo?

**Thapo:**

Ke ile sekolong sa borasetimamollo. Ke ithutile le  
mokgwa wa go tima mollo, le mokgwa wa go šomiša  
selepe le lethopo. Gape, ke ithutile thušo ya pele.

**Mogoeledi:**

Na o swanelwa ke go ba gabotse mmeleng le go tia  
gore o dire mošomo wo?

**Thapo:**

Ee, o swanetše go ba gabotse kudu. Nna ke dula ke  
le gabotse ka go tshetshetha iri e tee matšatši ka  
moka. Gape, ke ya tšiming matšatši ka moka.

**Mogoeledi:**

Na o a tšhoga ge o lwantšha mollo?

**Thapo:**

Aowa, le gannyane! Ke dula ke naganne ka ga mollo  
le gore ke o time bjang.

**Mogoeledi:**

Na o tle o phološe diphoofolo?

**Thapo:**

Ee, beke ya go feta ke phološitše mpša. E be e  
iphihlile ka tlase ga mpete. Diruiwaratwa di a iphihlila  
ka gore di tšhaba mollo. Go bothata go rena gore re  
di hwetše.



A re direng

Bala poledišano le mogwera wa gago. Yo mongwe wa lena o swanetše go ba  
Mogoeledi, gomme yo mongwe o swanetše go ba Thapo.



A re ngwaleng

Araba dipotššo tše.

Na nepo ye kgolo ya poledišano ye ya radio, ke eng?

- |   |   |
|---|---|
| A | Ke go botša batho mokgwa wa go thibela mollo.           |
| B | Go hlohleletša batho go ba balwantšhi ba mollo.         |
| C | Go fa batheeletši tshedimošo ka ga balwantšhi ba mollo. |
| D | Go botša batho ka mokgwa wo Thapo a tumilego ka gona.   |

Ke ka lebaka la eng Thapo a sa tšhoge ge a tima mollo?

- |   |                                      |
|---|--------------------------------------|
| A | O na le didirišwa tša maleba.        |
| B | O gabotse mmeleng ebile o kgwahlide. |
| C | O tseba mokgwa wa go lwantšha mollo. |
| D | O gare o tima mollo.                 |

Na diruiwaratwa di dirang ge go eswa?

- |   |                                   |
|---|-----------------------------------|
| A | Di a iphihla ka gore di tšhogile. |
| B | Di a tšwa tša tšhaba.             |
| C | Di nyaka tsela ya go tšwa.        |
| D | Di bogola kudu gore di bonwe.     |

Na o dira eng gore a dule a le gabotse le go kgwahla mmeleng?

- |   |                                     |
|---|-------------------------------------|
| A | O ya tšiming.                       |
| B | O a tshetshetha.                    |
| C | O a tshetshetha, gape o ya tšiming. |
| D | O tiile ka tlhago.                  |



A re ngwaleng

Ngwala ka ga seo o nyakago go ba sona ge o godile.  
Laetša gore ke ka lebaka la eng o nyaka go ba seo.



# Se ke nyakago go ba sona



A re direng

Dira se o ka rego o šetše o dira mošomo wo o nyakago go o  
dira ka le lengwe la matšatši gomme le šielane go botšišana.

Na ke nako ye kae o le \_\_\_\_\_ ?



Ke eng se se dirilego gore o tšee sephetho sa go ba \_\_\_\_\_ ?

Na o rata eng mabapi le mošomo wo?



A re ngwaleng

Dira dipalontšu tše.

Ge re hloimesetša  
moselana wa ana mo  
maineng re bopa  
nyenyefatšo.

tsela + ana =

**tselana** 

thaba + ana =

taba + ana =

leeba + ana =

lapa + ana =

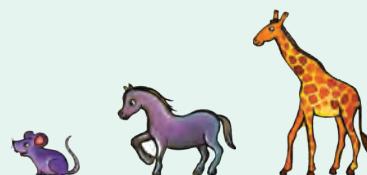
kgopa + ana =

Dira mafoko a mabedi o šomiša mantšu a a nago le moselana wa ana.




A re ngwaleng

Ngwala mantšu ao a tlogetšwego.



telele

telele go feta

bogale kudu

boima

boima go feta



Lapologa

Thala mothalo go tloga go tshwantšhanyo  
go ya go phoofolo.

katse



nonyana



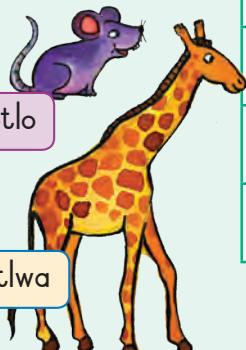
mogokolodi



tau



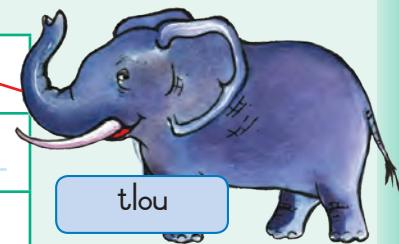
leobu



legotlo

thutlwā

1 O boima bjalo ka tlou



tlou

2 O bogale bjalo ka

3 O bobola bjalo ka

4 O nanya bjalo ka

5 O kitima bjalo ka

6 O rata maswi bjalo ka

7 O rata dithotse bjalo ka

8 O befile bjalo ka

9 O nkga bjalo ka

10 Ke yo motelele bjalo ka

11 O na le kgang bjalo ka

12 O tomotše mahlo bjalo ka

13 O homotše bjalo ka

14 O opela bjalo ka



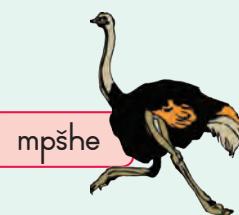
kwanyana



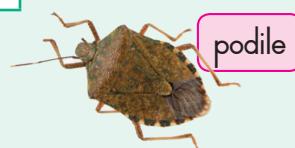
tšhwene



makgohlo



mpšhe



podile

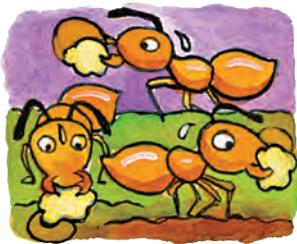
Bjale itirele ditshwantšhanyo tša gago. Di ngwale mo.



A re baleng

Tumišo le Mogoroši ba etela bokgobapuku gape. Lehono ba tšeа puku ye e bolelago ka dikhunkhwanyane. A re boneng gore puku ye e re swaretše eng.

E be e le letšatši le borutho, letšatši le hlabile, gomme ditšošwane di be di swere mošomo wa go kgoboketša lehea le dijo tše dingwe, di beela marega.



Lekganthwane, e lego tšie, o be a opela a bile a tswirinya a bile a tshelatshela gohle. O be a le boipshinong ge a dutše a letša katara ya gagwe; gomme a opela go fihla letšatši le sobela. O be a lebeletše molokoloko wa ditšošwane ge di kgoboketša, di boloka mabele, di gopotše marega.



Lekganthwane: O reng o sa tlogele go šoma wa tla wa opela, le go bina le nna?

Tšošwane: Aowaowa, re a šoma rena. Marega a etla gomme re swanetše go bolokela dijo tša ge go tla be go tonya. Wena, Mna Lekganthwane, le wena o swanetše go dira bjalo.



Lekganthwane: Ohoo! Tlogela kua! Nka se tshwenyege gonabjale. Marega a sa le kgole kudu, gomme dijo di sa le tše dintši.



Ka fao, Lekganthwane, e lego tšie, o tšwetše pele ka go bina le go opela, le go tswirinya, gomme, ditšošwane di tšwetše pele ka go šoma.

Ka morago marega a tla. Lekganthwane, e lego tšie, o be a se na dijo. O be a swerwe ke tlala kudukudu. O ile a ya lapeng la tšošwane.



Lekganthwane: Ke a kgopela, hle. Ke kgopela dijo. Ke a hwa ka tlala. Na ga go na se o ka mphago ka ja? Tšošwane o ile a mo fa marathana a dijo.

Tšošwane: O be o duletše go bina selemo ka moka. O be o sa boloke dijo, o sa naganele marega. Go na le nako ya go šoma le nako ya go bapala.

Selemo se se latelago tšie o šomile ka maatla, a kgoboketša a bile a boloka dijo, a beela marea. O ithutile thuto ye kgolo. O be a sa nyake go tlo bolawa ke tlala gape.



A re ngwaleng

Araba dipotšišo.

Ke ka lebaka la eng go le kaone gore tšie e ikgobokeletše dijo?

Nkabe go diregile eng ka tšie ge nkabe ditšhošwane di se tša mo fa dijo ge a be a swerwe ke tlala?

Na o nagana gore e be e le tshwanelo gore di fe tšie dijo? Lebaka?

Na tšie o fetogile bjang?

Efa kanegelo ye leina le lebotse la maleba.

Hwetša mantšu a go laetša tiro, a mane, mo kanegelong ye.



Tlotlontšu

Bala mantšu a, gomme o theeletše ka fao **n** ge e etla pele ga modumo **kg** e kwalago bjalo ka modumo **ng** ka gona. Ka morago o šomiše mantšu a 5 go ngwala mafoko a gago ka pukung ya gago ya go ngwalela.

nkgo	nkgahla	nkgetha	nkgatoga
nkgoga	nkgaka	nkgela	nkgola
nkgoka	nkgata	nkgetlo	nkganetša

Mantšu a tlwaelo

tšie  
boloka  
marea  
selemo



A re direng

Bala tlhalošo ya mmele  
wa tšie, gomme o ngwale  
maina a maleba a ditho  
tše di šupilwego mo  
seswantšhong.

**Maoto a go sepela** – maoto a pele a mane a makopana ao a šomišetšwago go sepela.

**Manakana** – manakana a mabedi hlogong ya yona ao e a šomišetšago go kgwatha le go dupa.

**Mahlo** – mahlo a mabedi ao a bopšago ke mahlwana a mantši.

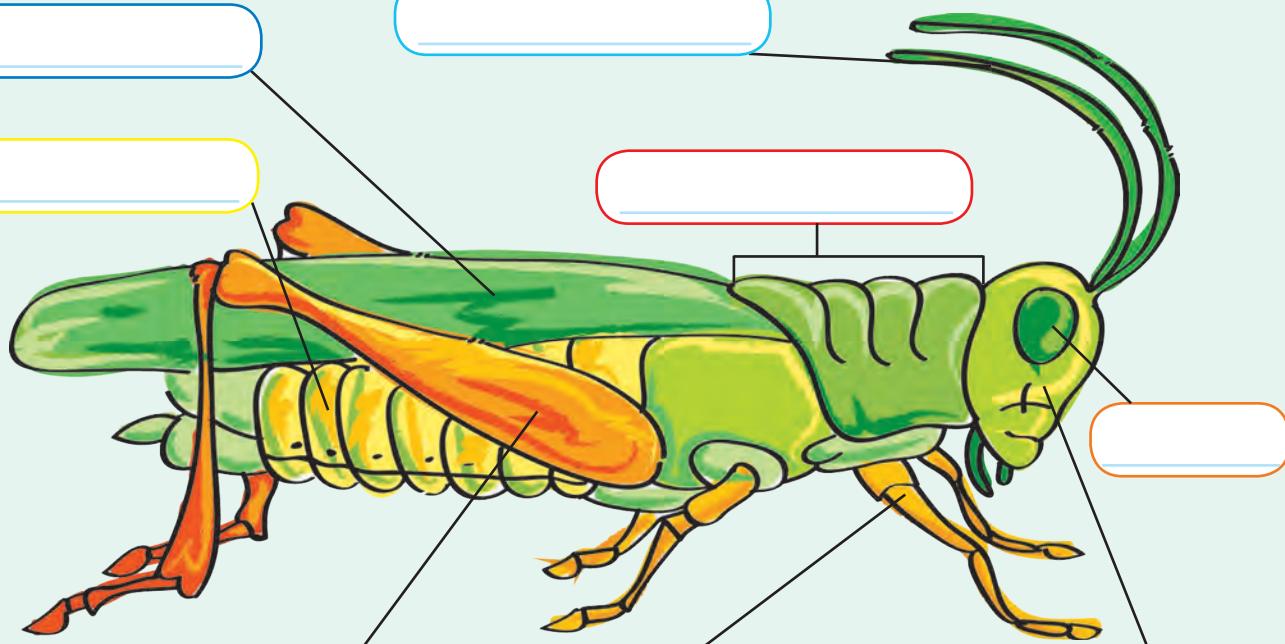
**Mpa** – mosela; karolo ya tšie. E na le mašoba go hlehla le mesehlwana , a a e kgontšhago go hema

**Hlogo** – karolo ya pele mmeleng wa yona.

**Maoto a go taboga** – maoto a morago ke a magolo, a go tia, a e thuša go taboga.

**Sefega** – karolo ya gare ya mmele wa tšie, moo maoto le mafego a kgomagantšwego.

**Mafego** – ditšie di na le mafego a mabedi a matelele, ao a šomišetšwago go fofa.





A re ngwaleng

Ngwalolla se ba se bolelago e le poleloseboledi.  
Šomiša maswaodikga a maleba.

O a tšwafisa, o a tseba. Etlaraloke.



Tšie e rile, "O a

O swanetše go nyaka dijo, o kgobokeletša marega.

Tšošwane ye nnyane ya fetola, "



Etlarebine!



Tšie ya re, "

Hle, mphe dijo.

Tšie ya kgopela, "



Lapologa

Hwetša mantšu a mo go kriti gomme o a direle sediko.

kitima

	k	n	t	š	i	e	a	r	e	k	a	z
mare	ntši	i	t	š	h	o	š	w	a	n	e	z
tšie	yena	t	š	m	x	n	q	m	x	q	t	z
tšošwane		i	i	g	o	d	i	m	o	r	e	n
mero		m	e	y	q	m	a	r	e	y	k	o
keteka	yona	a	h	e	s	e	l	e	m	o	a	n
reka	nku	z	x	n	q	r	h	g	x	n	n	k
godimo	rena	g	a	a	m	e	r	o	m	a	q	u

# Lefase ka bophara re a keteka



A re baleng

Lefase ka moka re na le makhutšo, gape, re a keteka.

Bjale, re mafelelong a Mphato wa 3. Re lebeletše ka tetelo meketeko ya rena ye e sego ya mehleng.



Ka nako ya Krisemose re hwetša dimpho. Gape, re fa bagwera ba rena dimpho. Re fa le ba meloko. Re na le mohlare wa Krisemose ka gešo. Re bea dimpho ka tlase ga wona. Mohlare wo, re a o kgabiša gomme re bee naledi godimo ga wona. Ka nako ya Krisemose re ja dijo tše dintši, tše di bose.

Re lapile go leta, re fela pelo ya Diwali. Ye ke nako ye ka yona re hwetšago malekere a mantši le dimpho tše dintši. Re paka malekere a mantši le dikuku ka mapokising gomme re di fa batho bao ba re etetšego. Re gotetša mabone a manyane gomme ra a bea go dikologa ntlo. Re kgabiša ntlo ya rena gore e be ye botse.



Gonabjale e tla tloga e eba Hanukkah. Re tlile go ba le dijo tše bose tše ntši. Re rata go ja dipanekuku le didonate. Gape re rata go hwetša dimpho. Bomotswala ba tlile go re etela. Bohle re tlile go thuša go dira dijo gomme ra gotetša dikerese ka ntlong yešo.

Gonabjale, e tla tloga e eba Eid. Ke tshepa gore re tlile go hwetša dimpho tše botse. Re fa le bagwera ba rena dimpho. Le mo re tlile go ba le dikuku le malekere. Re a tseba gore ke Eid go ya ka sebopego sa ngwedi. Yona e ba ka letšatšikgwedi le le fapanego ngwaga ka ngwaga.

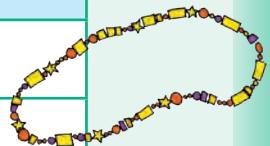


A re ngwaleng

Ke makhutšo afe a bohlokwa ao o tlilego go a keteka? Na le a keteka bjang?  
Na ke dimpho dife tše o ka di dirago gore o di fe ba lapa le bagwera?

Na o ilo fa mang dimpho?

Na o ka kgona go dira eng?



Tlotlontšu

A re baleng mantšu le theeletše medumo. Ka morago o šomiše mantšu a 5 go ngwala mafoko a gago ka pukung ya gago ya go ngwalela.



ngwedi	motswadi	mpho	kgabiša
ngwaga	motswala	mpha	kgalema
ngwana	motswalo	mphepa	kgahlisa



A re ngwaleng

Leka go nyaka tshedimošo ka ga makhutšo a.

Mantšu a tlwaelo  
keteka  
kgabiša  
dimpho  
dikologa

Makhutšo	E tla ka letšatšikgwedi lefe?	Na o na le yo o mo tsebago yo a tlilego go keteka makhutšo a?
Krisemose		
Diwali		
Eid		
Hanukkah		





LEWATLE LA AKTIKI





# O yo bohloka.

## Mmele wa gago o bohloka.

## Mmele wa gago ke wa gago fela!



**GO SE BE  
MOTHO**  
**yo a  
kgwathago  
Maponapona  
a gago.**

**O swanetše go botša yo mongwe ge  
motho yo mongwe a kgwatha maponapona a gago.**

**O swanetše go botša yo mongwe ge motho  
yo mongwe a dira gore o dire dilo tše o  
sa nyakego go di dira.**

**Bao o swanetšego go ba leletša  
mogala ge o nyaka thušo:**

**Mogala wa Tšhireletšo ya  
bana: 0800 05 55 55**

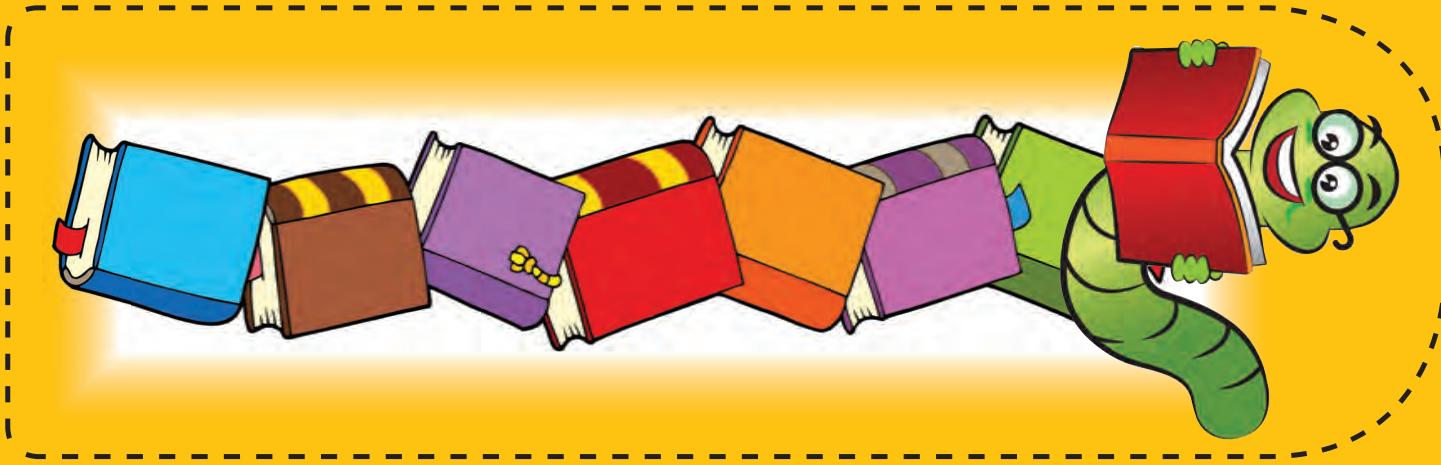
**Mogala wa Maphodisa wa  
Thibelo ya Bosenyi: 086 00 10111**

**Mogala wa Maphodisa wa  
tšhoganyetšo: 10111**

**Mogala wa Thušo go Batho: 0861 322 322**

**Yuniti ya Tšhireletšo ya Bana: 012 393 2359/2362/2363**





**Finger puppets:**

Cut out the finger puppets on the dotted black lines and fold on the dotted white lines. Now glue on the back where shown to form a finger puppet.

